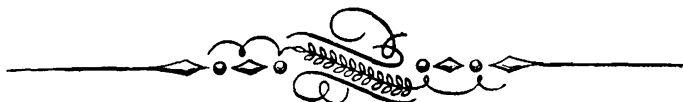

EUGENIUS ONIEGINAS

VERTĚ
A. VENCLOVA

Pétri de vanité il avait encore plus de cette espèce d'orgueil qui fait avouer avec la même indifférence les bonnes comme les mauvaises actions, suite d'un sentiment de supériorité, peut-être imaginaire.

Tiré d'une lettre
particulière

*Nenoriu niekados įtikti
Išpuikėliams; aš pamilau
Draugystę tavo — ir palikti
Geidžiu brangiausią laidą tau,
Brangesnį kaip dvasia žavinga,
Svajonės kupina šventos,
Kuklumo ir minčių didingų,
Poezijos gyvos, grynos;
Priimk ranka neabejinga
Šiuos margus kūrinio skyrius,
Apyšiurkščius, pusiau juokingus,
Idealius, pusiau graudingus,
Manų žaismų lengvus vaisius,
Ir nemigos, ir įkvėpimų,
Jaunystės vystančių dienų,
Sirdies karčiųjų patyrimų,
Šaltųjų proto pastabų.*

PIRMASIS SKYRIUS

Gyventi skubinas ir jaust nedelsia jis.

K. V i a z e m s k i s

I

„Visai sukiužęs dėdė mano,
Dorybių baisiai daug turįs,
Priversti gerbt save sumano, —
Ir ką geriau bepadarys?
Tuo pavyzdį kitiems suteikia;
Bet, o, koks nuobodis, kai reikia
Slaugyt ligonį dienąnakt —
Kam čia kantrybės gal pakakt!
Tikrai, juk tai klasta žemiausia —
Vos gyvą senį glostinėt,
Ir priegalvius jam taisinėt,
Ir vaistus davinėt liūdniausiai,
Ir dūsaut, ir galvot slapčia:
Kada jį velnias griebis iš čia!“

*„Sukčiužęs“
K. V. a.*

II

Pabalda jaunas taip galvojo,
Per dulkes lėkdamas paštu.
Jis Dzeuso lėmimu svajojo
Gaut turtą giminių aukštų.

Draugai Liudmilos ir Ruslano!
Herojų šio kuklaus romano
Be įžangų jūs leiskit mums
Iš karto pristatyti jums —
Onieginą, bičiulį gerą, —
Jis gimė prie Nevos krantų,
Kur gal, skaitytojau, ir tu
Gimei, spindėjai taip, kaip dera!
Ir aš kadais basčiausi ten,
Bet šiaurės oras kenkia man.^{1*}

III

Tarnaudamas dorai, nevengė
Gyvent jo tėvas iš skolų,
Tris pokylius kas metai rengė,
Kol nebesuvedė galų.
Lemtis Eugenijų globojo:
Jį iš pradžių M a d a m vedžiojo,
Paskui ją pakeitė M e s j ė.
Malonūs, žvitrūs metai šie.
L'Abė, prancūzo, kas nežino?
Kad vaikas nenuilstų veik,
Juokais temokė jį beveik,
Griežtais moralais nekankino,
Už išdykimą kiek pabars —
Vest sodan Vasaros nutars.

prancūzų
kalb. n.
Kajim's

IV

Kada Eugenijui jaunystės
Atėjo metas neramus,
Svajonių, liūdesio, draugystės, —
Mesjė paliko jų namus.

* Skaitmeninės išnašos rodo pastabas prie „Eugenijaus Onieginio“, priklausančias pačiam Puškinui ir įdėtas tuojau po pagrindinio romano teksto.

Herojui laisvė kursto kraują;
 Jis kerpas pagal madą naują;
 Kaip d e n d i² Londono puošnus,
 Pasaulin jis tuojau išsprus.
 Prancūziškai jam kuo puikiausiai
 Pavyko dar mažam išmokyti;
 Gerai mozūrą gali šokti
 Ir pasisveikinti kuo laisviausiai:
 Nuspręsta vienu tuoj balsu —
 Protingas, mielas iš tiesų.

V

Visi mes mokėmės truputį,
 Šio to, šiaip taip ir kaip paklius:
 Mokovui, ačiū dievui, būti
 Tikrai ne taip sunku pas mus.
 Onieginas, kaip daug kas spėjo
 (Tai nuomonė griežtų teisėjų),
 Pedantas, nors mokslus labai.
 Galėjo pokalby jisai, —
 Jam teko talentą turėti, —
 Paliesti klausimus visus, *mokė*
 Kaip išsilavinęs žmogus, *guru*
 Rimtam ginče ir patylėti, *ji*
 Priversti šypnelėti damas,
 Pažėręs joms epigramas.

VI

Nebe madoj kalba lotynų: —
 Tačiau, pasakius atvirai, *✓*
 Suprasti epigrafams žino
 Šią kalbą jis gana gerai,
 Jis šneka apie Juvenalį,
 Gale laiškų parašo v a l e,

Ir, jeigu reik, šiaip taip ištes
Dvi Eneidos eilutes.
Jis neturėjo patraukimo
Raust chronologinius pelus,
Tirt praeities žilos melus,
Bet anekdotų palikimą
Nuo Romulo lig dabarties
Galėjo bert iš atminties.

VII

Jis pašaukimo neturėjo
Akordams gyvastį pašvęst,
Kur būta jambo, kur chorėjo,
Nesugebėdavo išspręst.
Homerą plūdo, Teokritą,
Bet skaitė jis Adomą Smitą,
Ekonomistas gan gilus,
Gvildeno klausimus visus,
Kaip darosi šalis turtinga,
Kuo ji gyvena ir kodėl
Jai aukso nebereikia vėl,
Kai s a v o p r o d u k t ų nestinga.
Jo tėvas dar ne toks gudrus —
Jis savo įkeitė dvarus.

VIII

Ką dar žinojo mūs herojus,
Man laiko apsakyti nėra;
Bet kur nepaprastai jam klojos,
Kur patirtis tikrai gera,
Kas iš mažens turėjo svarbą,
Jam teikė kančią, džiaugsmą, darbą,
Kuo vertės per dienas, naktis
Jo ilgesingas tingulys, —

Tai mokslas tos aistros švelniosios,
Kurią Nazonas dainomis
Išliejo ir kaip tremtinys
Pabaigt dienas buities audriosios
Turėjo ne gimtoj šaly —
Moldavų stepių vidury.

IX

X

Anksti išmoko veidmainiauti,
Slėpt viltį ir įkalbinėt,
Ir įsitikinimus griauti,
Niūriai liudėt ir pavydėt.
Čia jis klusnus, čia iškilmingas,
Čia nuolankus, čia abejingas!
Čia susimąstęs jis nutils,
Paskui liepsningai vėl prabils.
Laiškai jo meilės neatidūs!
Jei ką giliai pamils jisai,
Dėl to save užmirš visai!
Jo žvilgsniai būdavo išdidūs,
Įžulūs, švelnūs ar staiga
Nuolankiai ašara degą!

XI

Vis naujas rodytis mokėjo,
Skaistuoję stebint nerūmtai,
Ją gąsdint neviltim gebėjo
Ir pataikauti taip šventai.

Jis gaudė mirksnius graudulingus
 Ir griovė prietarus meilingus
 Liepsnojančia aistra, protu,
 Mokėjo jis tuo pat metu
 Maldaut, prašyt ir reikalauti,
 Klausyt pirmos širdies plastos
 Ir meilę sekti nuolatos,
 Ir — pasinatymą išgauti
 Slapta, o paskum vienuoj
 Sakyt pamokslus jai tyloj!

XII

Anksti gebėjo jis kankinti
 Garsių kokečių širdeles!
 Ir kai norėjos sunaikinti
 Konkurentus, jisai strėles
 Užnuodytas į priešus šaudė.
 O kokias pinkles jis jiems audė!
 Bet vyrai, gerbiami aukšta,ai,
 Su juo vis tiek geri draugai:
 Jį glostė vyras apgaulingas,
 Foblazo senas mokinys,
 Senukas nepasitikįs,
 Ragų nešiotojas didingas,
 Kuriam patinka — ir gana! —
 Jis pats, jo pietūs, jo žmona.

XIII. XIV

.

XV

Dar, būdavo, jis lovoj tįso,
 O jam jau neša laiškeliu.
 Kas? Pakvietimai? Taip, iš viso
 Jį prašo į trejus namus:
 Čia balius bus, vaikų ten šventės.
 Kurgi nūlėks jis neiškentęs?
 Nuo ko pradės? Kur bus laiku?
 Visur suspėti nesunku.
 Rytinį apsivilkęs rūbą,
 Su dideliu b o l i v a r u,³
 Jis važinėjas bulvaru,
 Kvėpuoja laisvas — nēr kur skuba,
 Kol jam bregetas suskambės
 Ir pagaliau pietų pakvies.

*Bepra
 194
 1903.*

XVI

Tamsu jau; į roges jis lipa.
 „Greičiau!“ jis šaukia: „po velnių!“
 Šaltom sidabro dulkėm žiba
 Apyklė jo kailinių.
 Jis dumia pas T a l o n ą:⁴ tiki
 Surast Kaveriną šį sykį.
 Įėjo; kamštis trinkt — aukštai,
 Kometos liejasi sriautai,
 Prieš jį r o s t b i f a s kruvinasis,
 Ir triufeliai čia pat yra —
 Prancūzų virtuvė gera,
 Pyragas Strasburgo tikrasis
 Tarp sūrių Limburgo visų
 Su auksiniu ananasu.

XVII

Dar troškulys maldauja vyno
 Užlieti riebius kotletus;

Tačiau bregėtas jiems garsina:
Tuoju baletas naujas bus.
Teatro įstatų leidėjas,
Tasai nepastovus gerbėjas
Artisčių, jų garbės svetys,
Už scenos gan dažnai sėdįs,
Herojus lekia į teatrą,
Kur laisvė reiškiasi vieša, —
Nuplot ten gali Antrą šį,
Nušvilpti Fedrą, Kleopatrą,
Iššaukt Moirą vien dėl to,
Kad tik išgirstų balsą jo.

XVIII

Užburtas kraštas! Triumfavo
Čia laisvės dainius prakilnus
Fonvizinas satyrom savo,
Kaip ir Kniažninas sumanus;
Minios gi ašaras, plojimą
Kaip duoklę Ozerovas ima
Ten su Semionova pačia;
Kateninas prikėlė čia
Kornelio genijų didingą;
Čion siuntė Sachovskoj kandus
Šaunių komedijų pulkus;
Didlo garbės čionai nestinga;
Kulisų unksmėje jauni
Man bėgo metai tekini.

XIX

O deivės mano! Kur išnykot?
Išgirskite liūdnius šauksmus:
Ar jūs tos pat? O gal jau likot
Jūs kitos, pakeitė gal jus?

Ar vėl girdėsiu jūsų chorą?
Regėsiu rusų Terpsichorą,
Jos gyvus polėkius ašai?
Ar žvilgsnis neberas visai
Pažįstamų veidų mūs scenoj
Nuobodžioje, ir svetima
Lornetui bus aplinkuma,
Ar būsiu abejingas menui,
Ar žiovausiu aš nebylus,
Minėdamas laikus senus?

XX •

Teatras pilnas; ložės dega;
Jau verda parteris, krėslai;
Palubėje nekantriai klega,
Bet šlama uždanga antai.
Grakšti, nušvitusi, lengvutė
Ir smuiko pavergta, tur būti,
Sustojo nimfų štai būry
Istomina; koįyte ji
Grindis palietus, pasisupo,
Tuo tarpu kitą sukdama,
Pašoko ji, nuskrisdama
Lyg pūkas nuo Eolo lūpų;
Suvijo liemenį vyte,
Greit stuksi koją kojute.

XXI

Teatras ploja. Jis įžengia:
Per kojas eina tarp krėslų;
Lornetą dvigubą pa'enkia
Link damų nepažįstamų;
Visus aukštus jis apžiūrėjo,

Veidai, drabužiai jam turėjo
Be galo nepatikti čia;
Jis sveikinas lyg nejučia
Su vyrais, sėdinčiais didingai, —
I sceną žvilgterėjo jis —
Ir nusisuko; žiovulys
Užpuolė: „Mest juos reikalinga;
Ilgai kenčiau aš baletus,
Man net Didlo jau nuobodus.“⁵

XXII

Dar scenoje būriai amūrų,
Gyvačių laksto ir velnių;
Liokajai miega dar prie durų
Ant savo ponų kailinių;
Dar nesiliovė žmonės trypti,
Šnypšt, kosėt, ploti, rėkti, cypti;
Viduj gi ir lauke skaidriai
Visur dar dega žiburiai;
Arkliai sušalę nenustoja
Trepset tarp kamanų sunkių,
Vežėjai dar prie žiburių
Ponus keiksnoja, delnus ploja, —
Onieginas išėjo jau;
Važiuoja persirengt veikiau.

XXIII

Nupiešti ramų kabinetą
Ar dainiaus plunksna beįstengs,
Kur mokinyš madų iš lėto
Čia nusirengs, čia apsirengs?
Ko mūsų užgaidoms tik reikia,
Ką Londonas dabitoims teikia
Ir ką per Baltijos marias

Už taukus siunčia, už gėrias,
Ir viskas, ką madingas gali
Paryžius pelnui išgalvot,
Ištaigingumui paaukot, —
Jo kabinetui ne pro šalį:
Juk devynioliktus metus
Pasiekė filosofas mūs!

XXIV

Gintaras pypkių Caregrado
Ir porcelianas ant stalų.
Lepus herojus džiaugsmą rado
Stikle šlifuotam kvėpalų;
Brūžuoklės plieno ir šukutės,
Tiesutės, gražios ir kreivutės,
Ir šepėčių net trisdešimt
Valyt nagam, valyt dantim.
Ruso (primint jums reikalinga)
Labai stebėjos, kaip orus
Sau Grimas valėsi nagus
Prieš jį, prieš paikšą iškalbingą:⁶
Šiuo atveju juk neteiskus
Gynėjas laisvės atkaklus.

XXV

Nors tu žmogus rimčiausias būsi,
Gali nagus valyt gražiai:
Prieš savo laiką nepapūsi.
Despotiški juk papročiai.
Jis lyg Čiadajevas antrasis,
Bijodams, kad smerkėjų rasis,
Pedantas rūbų reikale
Ir frantas net, galų gale.

Kasdien tris valandas jis budi
Sau tualetu kambary,
Didžiausiam veidrodžių būry,
Tarsi Venera lengvabūdė,
Kai vyrų apsitaisto ji
Ir baliun skubinas puiki.

XXVI

Jo apdaru mados naujausios
Galėčiau žvilgsnį jūs žavėt
Ir net prieš vyrus mokyčiausius
Jo drabužius aprašinėt;
Tam, žinoma, drąsos reikėtų,
Bet padaryt tai reik: ž i l e t ū,
F r a k ū ir kita ko, deja,
Nerasi mūsų kalboje;
Atsiprašyti noras ima,
Kad menkas stilius manasai
Dabar prikrautas ištisai
Nemūsiškų išsireiškimų,
Nors Akademinį varčiau
Žodyną aš ir iš arčiau.

XXVII

Bet apie tai kalbėt ne laikas:
Skubėkim baliun pagaliau, —
Tenai karietoj laimės vaikas —
Onieginas nudūmė jau.
Ten, prieš tamsius namus sustoję,
Mieguistoj gatvėje pakloja
Šviesas karietų žiburiai,
Vaivorykštėmis įvairiai
Sniege jos tviska; puikutėliai

Namai, iš lauko apjuosti
Lempučių, žėri nušviesti.
Ir mirga už stiklų šešėliai, —
Galva, pro langą slinkdama,
Kažkoks keistuolis su dama.

XXVIII

Sustojo ties namais ant sniego;
Pro šveicorių jis lyg kulka
Greit laiptais marmuro užbėgo,
Pataisė plaukus sau ranka,
Įėjo. Pilnutėlė salė;
Vos groti muzika begali;
Mozūrą šoka ten visi
Ankštumoje ir užesy;
Kavalergardas iškilmingai
Pentinais žvanga; ir vikri
Kojytė laksto sūkury,
O žvilgsniai seka ją liepsningai,
Ir staugiant smuikams negirdi,
Žmona ką šnabžda pavydi.

XXIX

Dienom troškimų ir linksmybių
Galvos netekdavau aš greit
Dėl balių: kiek ten galimybių
Prisipažint, laiškams įteikt!
O, vyrai mūsų gerbiamieji!
Jums leiskit patarnaut, brangieji;
Prašau gerai įsidėmėt:
Jus noriu draugiškai įspėt.
Ir jūs, mamytės, kuo griežčiausios
Žiūrėkit savo dukterų:

Jas sekit lornetu geru!
Kitaip... tesaugoja aukščiausias!
Aš apie tai todėl rašau,
Kad nuodėmiauti užmiršau.

XXX

Deja, aš pramogoms kadaise
Gyvenimo daug pražudžiau!
Jei to blogi nebūtų vaisiai,
Aš mėgčiau jas gal dar karščiau.
Myliu jaunatvės gaivų siausmą,
Puotas, ir klegesį, ir džiaugsmą,
Ir damų įmantrius rūbus,
Ir kojeles; tiktai ar bus
Visoj mūs Rusijoje, kūrėjau,
Trys poros, grakščios iš tiesų?
Ilgai užmiršti iš visų
Vienų kojyčių negalėjau! ..
Atvėsęs, tartum pro rūkus
Lig šiol regiu jas neramus.

XXXI

Jūs amžinai mane kankinat!
Beproli, ar užmirši jas?
Kojytės mielos! Kur jūs minat
Ankstauss pavasario gėles?
Išlepintos rytuos švelniuosiuos,
Sniegynuos šiaurės tolimosios
Net nepalikote žymių:
Kilimų mėgote minkštų
Prabangųjį prisilietimą.
Dėl jūsų užmiršau visai
Net šlovę, pagyras ašai,

Ir tėviškę, ir ištrėmimą.
Pradingo laimė, jaunumė,
Kaip pievoj jūs pėdų žymė.

XXXII

Dianos krūtys, veidas Floros
Mus žavi, mylimi draugai!
Tačiau kojytė Terpsichoros
Dar žavingesnė mums nūnai.
Ji mūsų žvilgsniui pranašauja
Atlyginimą puikų, naują
Ir traukia lygtiniu grožiu
Spiečius geidimų išdidžių.
Myliu aš ją, brangi Elvina,
Po staltiese pastalėje,
Pavasarinėj žolėje,
Ir kai prie židinio džiovinu,
Ir pamario uolų krante,
Ir veidrodiniam parkete.

XXXIII

Atsimenu prieš vėtrą jūrą:
Kaip pavydėdavau vilnims,
Kai jos audringai ritas, gūra,
Pakol prie kojų jos nurims!
Kaip aš geidžiau vilnim siūbuoti,
Brangiąsias kojas išbučiuoti!
Aš niekad, niekad jaunumėj
Ir verdančių dienų tėkmėj
Nepajutau tokio troškimo
Bučiuoti jaunas Armides,
Rožes jų veido ugnines,
Krūtis jų, kupinas laukimo;
Anksčiau šie polėkiai aistros
Nedraskė taip širdies manos!

XXXIV

Bet kaip tos dienos lekia, švilpia:
Svajonių apimtas saldžių,
Laikau laimingą balno kilpą,
Kojelę jos ranka jaučiu;
Ir vėl vaizduotė virti ima,
Ir štai nuo jos prisilietimo
Apmirusioj širdy nušvis
Vėl meilė man ir ilgesys...
Nereik garsint puikuolių tujų,
Nereikia lyros čia plepios:
Nevertos jos aistros lepios,
Taip pat dainų, jų įkvėptųjų;
Apgaulę žvilgsnyje akių
Ir jų kojytėse regiu.

XXXV

O ką Onieginas? Apsnūdęs
Iš baliaus vyksta pamiegot;
Gi Peterburgas, jau nubudęs
Nuo būgno, pradeda alsuot.
Pirklys jau keliasi, nešėjas,
Į biržą klapsi jau vežėjas,
Ąsočiais eina nešina
Per sniegą Ochtos mergina.
Subruzdo rytmetys gaivusis,
Langinės atdaros, melsvai
Jau rūksta dūmais kaminai,
Kepėjas, vokietis stropusis,
Jau savo v a s i s d a s šjryt
Daugkart suspėjo atdaryt.

XXXVI

Nuvgintas triukšmingo baliaus,
Pavertęs rytą naktimi,

Palaimintu miegu karaliaus
Ramiam jis miega prielėmų.
Nubus popiet, ir vėl lig ryto
Jo programa jau sudaryta;
Gyvens vienodai ir margai,
Kaip leido laiką gan ilgai.
Tačiau ar jautės jis laimingas
Savąja laisve, gražumu,
Kasdieniu pasisekimu,
Kai nuolat smaginos audringas?
Ar liko sveikas puotose
Jo kūnas, ar sveika dvasia?

XXXVII

Anksti troškimai jam atšalo;
Įgriso triukšmas, užesys;
Ir tarp gražuolių idealo
Surast nebega'ėjo jis;
Apgaulės jam nubost suspėjo,
Draugai, draugystė įkyrėjo,
Nes ne kiekvienas gi įgus
B i f š t e k s ą karštą, pyragus
Užlieti šampanu skaidriuoju
Ir sąmojus barstyt šaltai,
Kai skauda galvą prakeiktai:
Su amžium skiriamas jis karštuoju,
Jis nebemėgsta kardo jau,
Kovų ir kulų pagaliau.

XXXVIII

Liga, kurios šaknų nežino
Niekas, lyg iš viso jos nėra,
Kur panaši į anglų s p l y n ą,
Trumpiau gi: rusiška c h a n d r a

Jį pamažu apimt pradėjo;
Jis, dėkui dievui, nenorėjo
Dar nusišauti pamėgint,
Nors liovės gyvasį brangint.
Kaip Čaild-Haroldas nusiminęs
Svetainėn jis atvyks vėlai;
Bostonas gi nei plepalai,
Nei atdūsysis, nei žvilgsnis grynas
Jo nebejaudina visai,
Neranda nieko ten jisai.

XXXIX. XL. XLI

.
.
.

XLII

Išpuikėlės aristokratų!
Pirmiausia jis apleido jus.
Tikra tiesa, kad mūsų meto
Aukštasis tonas įkyrus.
Nors ir išgirsi kartais damą
Paliečiant Sejų ar Bentamą,
Bet jų kalba — tikri niekai,
Nors išreikšti ir nekaltai.
Be to, jos tokios baisiai doros,
Didingos, proto turi daug
Ir dievobaimingos perdaug,
Toks atsargus, tikslus jų choras, —
Kam jas vien pamatyti reikės,
Tikrai susirgti splynu turės.⁷

XLIII .

Ir jus, gražuolės jaunutėlės,
Kurias namo vėlai nakčia
Per Peterburgą vežimėlis
Smarkusis nuveža risčia,
Ir jus Eugenijus paliko.
Smagumai audrūs jam netiko.
Namiė jau užsidarė jis
Ir plunksnos ėmės: žiovilys
Užpuolė; jis rašyt svajojo;
Bet darbas vemti vertė jį;
Nusviro plunksna jo kukli;
Jo cechą tas nesuviliojo,
Kurio išpeikt neleisiu sau,
Nes pats prie jo aš priklausau.

XLIV

Vėl dykinėjimas jį ėda,
Jo dvasiai tuščia, nuobodu,
Jis su geriausiais norais sėda
Užpildyt ją kitų protu;
Nustatė knygomis lentyną,
Vis be naudos skaityt mėgina:
Apgaulė čia, nuobodulys,
Ten nėra prasmės, ten kliedesys;
Ir visos jos jam nepatiko:
Vienur senovė per sena,
Kitur naujovė nejauna,
Kaip moteris, knygas paliko —
Dulkėtas ištisu pulku
Užtraukė gedulo šilku.

XLV

Varžtus visuomenės numetęs,
Tuštybių nekenčiau kaip jis,

Prie jojo draugiškai pripratęs.
Paliko man jo liūdesys,
Nepakartojamas keistumas,
Aštrus jo protas ir šaltumas,
Jo susimąstymas žiaurus.
Buvau aš piktas, jis — niūrus;
Abu aistrų žaismus palikom:
Abiem įgriso mum gyvent;
Ir širdys liovėsi rusent;
Mes įnirtimą vien sutikom
Aklos Fortūnos ir žmonių
Pačiam ryte dienų jaunų.

XLVI

Tas, kas gyveno, kas galvojo,
Negal neniekinti žmonių;
Kas jautė, tą tikrai kamuoja
Šešėlis dingusių dienų:
Tam nēr žavingų apsvaigimų,
Kankina tą atsiminimų
Angis ir atgaila gili.
Tiesa, tai esti gan meili
Tema mūs pokalbių dažniausiai.
Oniegino kalba nauja
Sumišti vertė pradžioje,
Bet pripratau prie jos puikiausiai —
Prie ginčų, juoko ir tulžies,
Prie epigramų išminties.

XLVII

Dažnai viduvasario naktį,
Kada toks giedras ir skaidrus
Nevos dangus neliauja degti,⁸
Ir stiklas vandenų ramus

Neatmuša Dianos veido,
Romanų savo sekam aidą
Ir su švelnia, jautria aistra
Atsimenam, ko jau nėra,
Nakties dvelkimo apsvaiginti,
Žavėdamies grožiu vien jos!
Kaip iš kalėjimo tamsos
Patekę žmonės iškankinti
Į žalią girią, taip ir mes
Į jaunas grįžom dieneles.

XLVIII

Jo sieloj gailestis bekraštis, —
Jis rymojo ties granitu,
Herojus mūsų susimąstęs,
Tartum pavirtęs poetu.⁹
Visur ramu; tik panaktiniai
Skardena tylumą naktinę;
Miljonoj, vos išgirst gali,
Vežimas ritasi toli;
Tik valtis irklais mataškuoja,
Ji plaukia sau ramiai viena.
Mus žavi tolyje daina,
Ragelis sau kažkur ryliuoja.
Bet dar labiau saldi, gyva
Nakčia Torkvato oktava!

XLIX

O, vilnys Adrijos audringos,
O, Brenta! pamatysiu jus,
Vėl įkvėptas ir vėl laimingas
Išgirsiu nuostabius balsus!
Šventi vaikams jie Apolono;
Ašai iš lyros Albiono
Pažįstu juos ir jau myliu.

Italijoje tarp spindulių
Nakties aš džiaugsiuos laisve, laime
Su jauna venecijiete,
Čionai kalbia, čia bežade,
Kai gondola siūbuos savaime, —
Gimis mano lūpose saldi
Kalba Petrarkos išdidi.

L

Kada gi laisvės aš sulauksiu?
Jau laikas! — kas man ją atneš?
Čia klaidžiosiu,¹⁰ giedros čia lauksiu,
Bures laivų viliosiu aš.
Audros gausme vilnis maištingas
Per jūros platumas sriautingas
Kada aš skrosiu sau laisvai?
Jau įkyrėjo šie krantai,
Ši stichija nedraugiškoji,
Pietų vandenyse gi mum
Po mano Afrikos dangum¹¹
Vaizduosis Rusija niūrioji,
Kur aš mylėjau, kur kenčiau,
Kur savo širdį palikau.

LI

Onieginas drauge svajojo
Lankyti svetimas šalis;
Bet taip likimas susiklojo —
Ilgam mane paliko jis.
Kaip tik tada jo tėvas mirė.
Tuomet Oneginą prispyrė
Jo skolintojai įkyriai.
Kiekvienas mąsto nuosekliai:

Jis bylinėlis neįprato,
Likimas buvo palankus —
Jis jiems atidavė turtus, —
Baisaus čia nuostolio nemato.
Gal teko jam anksčiau patirti,
Kad gali dėdė pasimirti.

LII

Staiga jis iš tikrųjų gavo
Valdytojo pranešimus,
Kad jojo dėdė vos alsavo,
Palikti rengdamasis mus.
Paskaitęs liūdną pranešimą,
Onieginas tuoj ruoštis ima, —
Ir lekia jau paštu arkliai.
Iš anksto žiovaut atkakliai *du, du*
Jam noris, bet dėl pinigų jis
Ketina dūsauti rimtai
(Pradžioj aš pasakojau tai)
Ir nuobodžiauti kaip apdujęs,
Bet atvažiuavęs mato jis —
Ant stalo dėdė begulįs.

LIII

Tarnų net pilnas kiemas trinka;
Į namą iš visų kraštų
Draugų ir priešų prisirinko,
Mėgėjų laidoti karštų.
Palaidojo velionį spėriai,
Svečiai ir popai valgė, gėrė,
Lyg būtų buvęs darbas tai,
Ir išsivaikščiojo rimtai.

Onieginas gyvena kaime,
Jis valdo bravorus, girias
Ir vandenį, ir dirbtuves,
Tvarkos nemėgęs ir, nelaimei,
Eikvojęs turtą, džiaugėsi jis,
Kad senos dienos neatgis.

LIV

Iš karto naujūnu gaivinos,
Jis mėgo vienišus laukus,
Pavėję tamsų, ažuolynus,
Upelių vandenį ramius;
Bet trečią dieną laukas, girios
Jau pasidarė jam įkyrios;
Paskui jį ėmė snaudulys;
Paskui pamatė aiškiai jis,
Kad kaime irgi nuobodybė,
Nors rūmų nėra, ir nėra eilių,
Nėra kortų, balių iškilnių.
Chandros jį siautė begalybė
Ir vijos it šešėlis jį
Ar lyg žmonelė įkyri.

LV

Ramiai gyventi yra paskyrus
Mane lemtis jau gan senai:
Tyloj skambesnis balsas lyros
Ir gyvesni širdies sapnai.
Aš mėgstu nekaltai ilsėti,
Ties ežeru sau vaikštinėti,
Aš farniente paklusau.
Kas rytas nubundu aš sau
Vėl saldžiai laisvei ir gėrybei:
Aš daug miegu, mažai skaitau,
Tuščios garbės nesivaikau.

Argi ne taip kadais ramybėj
Ilsėjaus aš žalioj unksmėj?
Laiminga tų dienų tėkmė!

LVI

O, gėlės, meile, sodžiau, miške,
Laukai! Aš visas jumyse.
Nurodyt reik savybę ryškia,
Kuria Oniegino dvasia
Ir mano skirias; pašaiplingas
Skaitytojas ar koks madingas
Kūrėjas šmeižto įmantraus
Palygint mus įsigudraus
Ir šoks bedieviškai dar teigti,
Kad aš save tepliot imu
Su Bairono išdidumu, —
Tarytum nér daugiau ko veikti,
Kaip tik rašyti poemas
Vien apie nuodėmes savas?

LVII

Ta proga pastebiu: poetai —
Svajingai meilei sukurti.
Kadaise švelnios neregėtai
Sapnuos vaidenos taip arti
Būtybės man; išlaikė siela
Paveikslą jų slaptinę, mielą;
Aš mūzos įkvėptas buvau,
Kalnų mergelę dainavau,
Belaisves nuo kalnų Salhyro.
Dabar aš jus, mieli draugai,
Girdžiu teiraujantis dažnai:
„Ko dūsauja tavoji lyra?
Kuriai mergelių pavydžių
Paskyrei tu garsus dainų?

LVIII

Kas jaudino žvilgsniu tau dvasią?
Kas tau atlygino švelniai
Už dainą liūdną ir nedrąsą?
Ką dievinai tu taip kilniai?“
Gi nieko, dievaži, bičiuliai!
Vien meilės nerimą didžiulį
Be džiaugsmo teko iškentėt.
Laimingas, kas čia gal pridėt
Rimus liepsningus: jais sulydys
Kliedėjimus eilių šventų,
Paseks Petrarka jis kartu,
Skaudžias širdies žaizdas užgydys,
Garbės sulauks; o man jaunam
Būt teko meilėj gan kvailam.

LIX

[Praėjo meilė, mūza rodės,
Nušvito protas man tamsus.
Aš laisvas stengiuos vėl, kad žodis
Sujungtų giesmes ir jausmus;
Rašau, ir siela nevaitoja;
Ir mano plunksna jau romioji
Nepaišo prie eilių galų
Nei damų kojų, nei galvų;
Nedegs jau pelenai užgesę,
Ir aš be ašarų liūdžiu;
Greit žymės dingės audrų didžių,
Visai nurims jos mano dvasioj:
Tada gims poema, tikiu,
Giesmių bent dvidešimt penkių.

LX

Aš jau galvojau apie planą
Ir koks herojaus vardas bus;

Tuo tarpu pabaigiau romano
Tik pirmą skyrių per vargus;
Griežtai patikrinau jį visą:
Čia priešingybių daug priviso,
Bet nebenoriu taisinėt.
Cenzūrai duoklę reiks sudėt,
Ir žurnalistams, kad surytų,
Aukosiu darbo aš vaisius:
Tad eiki pas Nevos krantus,
Kūryba, vos tik pagimdyta!
Atneški šlovę dovanų:
Keiksmų triukšmingų, paskalų!

ANTRASIS SKYRIUS

O rus!
Her.
O Rusia!

I

Kur mūs herojus nuobodžiavo,
Kampelis buvo nuostabus;
Čia dangui už ramybę savo
Galėjo padėkot žmogus.
Ten ponų namas sau stovėjo,
Kalnų apsaugotas nuo vėjo,
Ties upeliu; o dar toliau
Žydėjo ir margavo sau
Auksinės dirvos, pievų plotai,
Ir kaimai šmėkčiojo kai kur,
Klajojo kaimenės visur;
Pavėsį skleisdavo miglotai
Platus apleistas sodas čia,
Driadžių lankomas slapčia.

II

Garbingi rūmai pastatyti,
Kaip reikia rūmus pastatyt:
Jie ramūs, stipriai sulipdyti,
Senovės papročiu, matyt.

Ten kambariai visur aukščiausi,
Ši ku jie išmušti puikiausiai,
Portretuos sienose carai,
O krosnys išpuoštos margai.
Dabar ten viskas apšiupėjo,
Kodėl, aš to neišmanau;
Bet draugui mano, kiek žinau,
Mažokai visa tat rūpėjo;
Sena jam salė ar nauja —
Vis tiek jis žiovavo joje.

III

Tam kambary jis įsitaisė,
Kur metais kaimo senbuvys
Su raktininke riejos baisiai
Ir kur muses vien traiškė jis.
Gan prasta: grindys ąžuolinės,
Dvi spintos, sofos ten pūkinės,
Nėr niekur rašalo dėmių.
Pravers jis spintas, o iš jų
Vienoj, žiūrėk, knyga biudžeto,
Vyšninės ne viena bonka,
Kitoj — ąsotyje sunka
Ir kalendorius tvano metų.
Turėjo senis daug darbų —
Jam knygos buvo nesvarbu.

IV

Kai vienas sau dvare buvojo,
Kad taip nebūtų nuobodu,
Eugenijus pradžioj galvojo
Įvest naujos tvarkos pradų.
Išminčius mūsų iš palengvo
Net duoklę buvo skyręs lengvą,

/ ~
Nuėmęs jungą baudžiavos;
Ir vergas džiaugėsi be jos.
Tačiau piestu kaimynas stojo,
Lindėdamas kampe savam —
Baisi žala vaidenos jam.
Klastingai kitas sau šypsojo,
Ir sakė vienu jie balsu:
Biaurus keistuosius, iš tiesų!

V

Mėgino jį lankyt kaimynai;
Bet, būdavo, tarnai atves
Jam Dono erziliuką gryną,
Ir dingsta jis, lyg į žemes,
Išgirdęs, kad keliu jau trata
Iš tolo jų naminiai ratai;
Elgimos tokio įžeisti,
Kaimynai liovės lančę jį.
„Staciokas, paikšas tas, patranka,
Tas farmazonas; maukia vien
Raudoną vyną jis kasdien;
Jis nebučiuoja damom rankų;
Vis jo ar je ir niekad taip —
Nepasakys jisai kitaip.“

VI

Tuo pat metu į kaimą savo
Štai dvarininkas naujas dar
Pasisvečiuoti parvažiavo, —
Visi jį apšneka dabar.
Vladimiru Lenskiu vadina
Šią Getingeno sielą gryną —
Gražuolis, jaunyste spindįs,
Poetas, Kantą gerbia jis.

Iš Vokietijos ūkanotos
Su mokslo vaisiais grįžo čia:
Jis laisvę myli paslapčia,
Karšta širdis, keistokas protas,
Pakeltu kalba jis žodžiu,
Juodi plaukai lig pat pečių.

VII

Jisai nuo ištvirkimo šalto
Nuvyst nespėjo dar švelnus,
Mergelė jaudino nekaltą
Jo sielą, draugas malonus.
Širdim jis dar skaistuosius buvo;
Viltis jam niekados nežuvo;
Žaisme pasaulio, užsesy
Jį vergė dar garsai visi.
Savas abejones jis guodė
Svajonėmis jaunos širdies.
Gyvenimo tikslai išties
Mįslė jam gundanti atrodė;
Jis galvą laužė sau dėl jos,
Stebuklo laukė nuolatos.

VIII

Tikėjo — siela artimoji
Su juo greit susijungt turės,
Kad ji, liūdėti pasmerktoji,
Kasdien jo lauks, kasdien budės;
Kad, nepabūgę plieno grotų,
Draugai dėl jo šlovės kovotų,
Kad sugebėtų jie tikrai
Šmeižikui smogti atvirai;
Ir kad likimo išrinktieji,
Žmonijos prieteliai šventi,
Nemirtingumui paskirti,

Visų labai ilgai lauktieji,
Nušviest pasaulio dar ateis,
Apglėbs mus laimės spinduliais.

IX

Jis piklinos, jisai gailėjos,
Mylėjo gėrį taip tyrai,
Skaudžiai saldžios šlovės ilgėjos,
Ir virė kraujas jam karštai.
Pasaulį žengė jis su lyra;
Sirdis užsiliepsnojo tyra
Poezijos liepsna vien mum
Po Gėtės, Šilerio dangum.
Ir jis aukštųjų mūzų menui
Nedarė gėdos niekados;
Giesmėj kilniai jis visados
Aukštais vien polėkiais gyveno,
Aistra svajonės nekalta,
Grožybe paprasta, rimta.

X

Dainavo meilę, meilės klausė,
Ir buvo aiški jo daina,
Kaip mergiška goda tyriausia,
Kaip vaiko sapnas, kaip diena,
Kaip mėnuo erdvėj spindulingoj,
Dievaitis atdūsių slaptinę.
Dainoj jo buvo liūdnuma,
Kažkas, miglota toluma
Ir rožės romantizmo tyro;
Dainavo tolimas šalis
Tylumoje, — ilgai ten jis
Raudėjo ašaromis vyro;
Pasaulis rodės atgrasus,
Kai aštuonioliktus metus

XI

Sulaukė. Viens jį tegalėjo
Eugenijus suprast čionai,
Puotų nebuvo jis gerbėju
Kaimyniniuos dvaruos senai;
Nuo pokalbio triukšmingo bėgo,
Taip pat klausyti jis nemėgo
Nei apie šieną, nei šunis,
Nei vyną, gimines, vinis,
Nes ten nebuvo jausmo gryno,
Ugnies poezijos skaidrios,
Nei proto, nei širdies taurios,
To pokalbio nieks negaivino;
O moterų šnekoj išties
Mažiau dar buvo išminties.

XII

Mūs Lenskį, gražų ir turtingą,
Visur palaikė jaunikiu:
Taip kaime manančių nestinga,
Ir dukteris visi sykiu
Jie piršo pusrusiui kaimynui;
Užeis jis — tuoj kalbėt mėgino
Lyg apie kitką pamažu, —
Kad būt viengungiu negražu;
Ir prašė jį prie samovaro.
Arbatą Dūnė pils, žiūrėk, —
Kuždės jai: „Va, įsistebėk!“
O paskum gi atneš gitarą:
Ir spiegs ji (dieve ginki mus!):
At e i k j d e i m a n t o n a m u s! . .¹²

XIII

Bet Lenskis neturėjo noro
Vedybų jungą vilkti greit

Ir su Onieginu panoro
Arčiau į pažintį sueit.
Derėjo jie: liepsna ir ledas,
Poezija, proza jau dedas
Draugėn, nors skiriasi labai.
Taip nepanašūs šie draugai —
Jie rodos viens antram įkyrūs,
Vėliau patinka, dar vėliau
Kasdien sujoja vis dažniau, —
Ir štai draugystė jungia vyrus.
B e d y k i n ė d a m i ilgai,
Taip žmonės darosi draugai.

XIV

Mes bičiulystės nesivaikom;
Atmetę prietarus kvailus,
Save mes vienetais telaikom,
O nuliais gi — visus kitus;
Vaizduojamės Napoleonai;
Dvikojų gyvių milijonai
Mums vien tik priemonė gera;
Iš jausmo juokas mums tėra.
Eugenijus — dėt ant svarstyklių —
Geresnis už kitus, nors jis
Ir niekina žmonių mintis,
Bet nēr be išimčių taisyklių:
Kai ką jis vertino labai
Ir jausmą gerbdavo tikrai.

XV

Su šypsena jis Lenskio klausė:
Poeto žodis iškalbus,
Sprendimai ir jo mintys blausios,
Jo žvilgsnis įkvėptas, gilus —

Herojui nauja tai atrodė;
Ir šaldantį iš lūpų žodį
Dabar jis stengės neišleisti.
Galvojo: kvailla būtų keist
Ar drumsti trumpą jo ramybę;
Ir be manęs jam laikas bus;
Tegul gyvena sau žmogus,
Pasaulio tiki tobulybę;
Jaunystė — karštiligė, sapnai, —
Atleiskim kliedesius mes jai.

XVI

Sukeldavo ginčus tarp jų,
Susimąstyti traukė vėl
Ir sutartys tautų senųjų,
Ir gėris, piktas, ir kodėl
Tokie, štai, prietarai nedingo,
Ir karsto paslaptis lemtinga.
Gyvenimas, buities keliai
Išnagrinėti jų giliai.
Poetas, ginčiuose aistringas,
Poemų šiaurės fragmentus
Kaskart skaitydavo kitus;
Eugenijus gi abejingas
Jaunuolio klausė įdėmiai,
Net nesuprasdamas tiksliai.

XVII

Dažniau gi aistromis domėjos
Mūs atsiskyrėliai dabar.
Smarkiam jų viesului praėjus,
Onieginas netyčia dar
Jas pamini ir atsidūsta.
Laimingas, kas pažįsta rūstų
Jų siausmą ir jau metė jas;

Bet žymiai laimingesnis tas,
Kas meilę — perskyrom vėsino,
Vaidus — keiksmiais; su žmonele
Kas žiovavo pamąžėle,
Ir jo pavydas nekankino,
Kas bočių paliktos mantos
Lengva širdim neprakortuos!

XVIII

Kada po vėliava sustosim
Blaivios, protingos ramumos,
Kada aistrom nebeliepsnosim
Ir mums jau bus juokingos jos,
Jų įkarštis, jų įnirtimas
Ir pavėluotas sugrįžimas: —
Nurimę, nors ir nelengvai,
Klausyti mėgstam, kaip laisvai
Kitų aistra maištingai reiškias
Ir kaip ji jaudina vėl mus;
Taip invalidas neramus
Pakreipia ausį ten, kur aiškūs
Girdėt jaunų karių balsai,
Kai jis jau užmirštas visai.

XIX

Dėl to liepsninga mūs jaunystė
Atskleidžia viską amžinai,
Ir vaidą, meilę, džiaugsmą drįsta
Visiems tuoj išplepėt jinai.
Invalidu jau būti rengės
Onieginas — klausyti stengės
Rimtai ir iš visos širdies
Poeto mūs išpažinties;
Tas sąžinę nekaltą savo
Atverdavo visai laisvai.

Eugenijus gi ištisai
Jo meilės sakmę tuoj sugavo,
Kur daugel pojūčių gilių,
Mums jau seniai nebenaujų.

XX

Mylėjo jis, kaip mūsų metai
Jau nebemyli; taip tiktai
Širdim beprotiška poetai
Mylėti turi nelemtai:
Visur, visad viena svajonė,
Vis ta pati geismų vilionė
Ir ta pati vis liūdnuma!
Nei šaldančioji toluma,
Nei vienumos ilgiausi metai,
Nei mūzoms valanda skirta,
Nei svetimų kraštų gamta,
Nei mokslas, nei džiaugsmų verpetai, —
Nepakeitė nieks sielos jam,
Ugnies skaisčiosios uždegtam.

XXI

Jis Olga, vaikas dar, žavėjos,
Širdis dar nevirė skausmais,
Kai sugraudintas jis gėrėjos
Zaidimais kūdikio linksmis;
Tamsiajam ažuolų pavėsy
Su ja kadais jie žaidė dviese,
Tėvai, kaimynai skyrė jiem
Vestuvių vainikus mažiem.
Unksmėj ramioj, unksmėj be vėjo,
Nekalto grožio kupina,

Tėvų akivaizdoj, jauna,
Pakalnute ji pražydėjo,
Kur tankioje žolėj drugys
Nei bitė jos neaplankys.

XXII

Poetui gi padovanojo
Jaunų džiaugsmų svajas jinaį,
Ir jo skudutis suvaitojo,
Jos įkvėptas, tyliai, liūdnei.
Palikęs mažumės žaidimą,
Mylėt tamsias girias jis ima,
Ir vienumą, naktis tylias,
Mėnulį šaltą ir žvaigždes,
Mėnulį, dangiškąją lempą, —
Jai skiriame vakarines
Visas mes savo vaikštynes
Ir ašaras, kai liūdna tampa...
Bet šiandien mums atrodo jis
Tiktai išblyškęs žiburys.

XXIII

Kukli ji visada, klusniausia,
Kaip rytas visuomet švelni,
Kaip dainiaus siela — atviriausia,
Kaip meilės bučinys lipšni,
Jos akys — tai dangaus žydrynė,
Šypsnyis ir garbana lininė,
Liemuo jos, balsas, judesiai —
Stai Olga... bet kurį drąsiai
Romaną imkit, ten parodo
Portretą jos: meilus labai;
Aš pats mylėjau jį kadaį,
Bet jis be galo man nubodo.

Skaitytojau, man leisk dabar
Vyresniąją parodyt dar.

XXIV

Sesuo vadinosi Tatjana...¹³
Tikriausiai čia tik pirmąkart
Švelniuosiuos puslapiuos romano
Šį vardą drįsime ištart.
Ir ką? jis skamba kuo puikiausiai,
Bet primena jis mums tikriausiai
Seniai praėjusius laikus,
Tarnaičių paprastus vardus.
Gili tiesa, kad skonio maža
Pas mus ir mūsų varduose
(Jau nekalbėsiu — eilėse);
Pas mus švietimas sunkiai veža,
Ir mums iš jo prilipo jau
Vien maivymasis — nieks daugiau.

XXV

Taip, ji vadinosi Tatjana.
Nei gražumu sesers savos,
Nei rausvumu jos nejmano
Patraukt akies, apsukt galvos.
Liūdna, tyli ji, kaip laukinė,
Baikšti lyg stirna ta miškinė,
Ir netgi su sava šeima
Ji būdavo lyg svetima.
Ji nemokėjo ir glaustytis
Prie tėvo, motinos įudri,
Patį dar vaikas, ji būry
Nemėgo žaisti, šokti, vytis, —
Dažnai prie lango ji viena
Tyli sėdėjo ir liūdna.

XXVI

Mąstyti, galvoti jiji linko
Nuo mažumės pačios dienų.
Jos laisvas laikas kaime slinko
Svajonių kupinas, sapnų.
Ir adatos nečiupinėjo
Jos švelnūs pirštai; nemokėjo
Ji drobės siuvinėti šilkais,
Jos raštais išadyt margais.
Va'dyt kas linkęs, šitaip daro:
Sau žaidžia vaikas su lėle
Ir mokosi pamažėle,
Kaip elgtis kur, kam duoti garo,
Kartoja lėlei vis rimtai,
Ko mokė jį mama prieš tai.

XXVII

Tačiau Tatjana amžiaus tokio
Neliesdavo lėlės visai;
Naujienu ir mađu visokių
Nepasakojo niekad jai.
Ir vaikiškasis išdykimas
Jai svetimas; atsitikimas
Baisus žiemos metu, nakčia
Kur kas labiau žavėjo ją.
Kai Olgai žaisti auklė bėgo
Į pievą rinkti bičiules
Aplink visas mažiulėles,
Skiniuko žaisti ji nemėgo,
Žaidimo triukšmas jai nykus
Ir linksmas juokas nejaukus.

XXVIII

Pamėgo balkone, vos švinta,
Ankstyvą aušrą pasitikt,

Kai horizontas bala, kinta,
Būriai žvaigždžių jau ima nykt,
Ir žemės kraštas vis skaidrėja,
Ir skelbia rytą gausmas vėjo,
Ir keliasi diena šviesi.
O žiemą, kai naktis tamsi
Šešėly laiko pusę žemės,
Ilgai gi tylumoj tuščioj,
Mėnulio prieblandoj rūščioj
• Dar skliautas skendėja aptemęs,
Ji keldavos tamsumoje,
Vienų tik žvakių šviesoje.

XXIX

Anksti patinka jai romanai;
Ji viską regi jų šviesoje;
Apgaulę mėgsta, kaip išmano,
Ir Ričardsono, ir Ruso.
Švelnus žmogus jos tėvas buvo,
Jis amžiuį praeitam užkliuvo,
Bet knygoms neteikė žalos;
Pats jis neskaitė niekados,
Knygas gi laikė vien tik vėju
Ir nesirūpino visai,
Kad tomas koks nakčia slapta
Po priegalviu dukters gulėjo.
O jo žmona Ričardsonų
Kliedėjo iš senų dienų.

XXX

Jinai pamėgo Ričardsoną,
Dar jo neskaičiusi; tačiau
Lovlasas jai už Grandisoną
Stovėdavo kur kas aukščiau;¹⁴

Bet kitąkart kniažna Alina,
Dar jos Maskvos laikų kuzina,
Girte juos girdavo dažnai.
Nevedęs buvo dar tasai,
Kurs prievarta jos vyrų liko:
Dėl kito dūsavo tada,
Kursai protu, širdim reta
Tikrai kur kas daugiau patiko;
Lošikas buvo jis smarkus,
Seržantas gvardijos puikus.

XXXI

Abu jie rengėsi puikiausiai,
Kaip liepė tų laikų mada.
Jos noro niekas nesiklausė —
Ji buvo tuoktis nuvežta.
Kad jos liūdnumą išblaškytų,
Protingas vyras išsiritų
Į savo dvarą, ir jina
Vis verkė, veržės iš tenai;
Aplinkui daug keistų kaimynų;
Vos vyro nemetė; bet greit
Apyvoką įprato eit,
Prijunko ir nusiramino.
[Mums duoda įpročius dangus.
Jie pavaduoja laimę mūs.¹⁵

XXXII

Įpratus ir skausmai lengvėjo,
Ir sielvartavimai dažni;
Greit svarbų daiktą pastebėjo
Ir veikiai atsigavo ji.
Ji tarp darbų ir laisvo laiko
Atrado paslaptį ir laikė
Jau vyrą kietoje valdžioj.

Ir viskas puikiai vyko tuoj.
Laukuos ji sekė ūkio darbus,
Ir žiemai sūdė sau grybus,
Kaktas ji skuto, kaip paklius,
Į pirtį ėjo apsigerbus,
Tarnaites mušė pykdama
Ir vyro nesiklausdama.

XXXIII

Kadais savu krauju mėgino
Jinai rašyt į alбомus.
Praskovją šaukė ji Polina,
Dažnai nutęsdavo žodžius;
Gorsetas buvo siauras; rusų
N tarė ji kaip N prancūzų,
Pro nosį, gomurio viršum;
Bet viskas greit nubosta mum:
Gorsetą veikiai ir Poliną,
Eilių jausmingų lapelius
Užmiršo ji ir, kaip paklius,
Akulka šaukė jau Seliną,
Vata gi pamušė naujai
Chalatą ir kykutį jai.

XXXIV

Mylėjo vyras ją širdingai,
Jos išmonių nepaisė jis,
Tikėjo ja nerūpestingai,
Su chalatų sėdėjo vis
Ir valgė, gėrė. Dienos ėjo;
O kartais vakarop gūžėjo
Pas jį kaimynų daug gerų,
Be ceremonijų draugų,

Ką apšnekėt ir padejuoti,
Ir pasijuokt visi kartu.
O laikas bėga; tuo metu
Arbatą Olgai liepia duoti;
Vakarieniauja; gult reikės —
Tuoju svečiai išvažinės.

XXXV

Ramiai gyvendami jie mėgo
Puikiuosius papročius senus;
Taukai per užgavėnes bėgo,
Jiems valgant rusiškus blynus;
Dukart jie per metus gavėjo,
Sūpynę apskritą mylėjo,
Dainas, šokius ir ratelius;
Per sekmines, kai žmonelius
Bažnyčioj žiovulys kankino,
Į žalio beržo šakeles
Jie liejo ašaras kelias.
Kaip orą, girą jie brangino,
Ir pagal rangus jų svečiai
Prie stalo vaišinos gardžiai.

XXXVI

Taip juodu čia abu paseno.
Ir atsivėrė pagaliau
Kapų duobė prieš vyrą seną —
Pasišaukė jį viešpats jau.
Prieš pat pietus akis užmerkė.
Kaimynai mirusiojo verkė,
Vaikai; raudėjo alpdama
Ir jo žmona ištikima.
Jis buvo ponas rūpestingas,

Ir kur jo ilsis pelenai,
Akmuo byloja ten senai:
Čia dievo tarnas nuodėmingas
Ir brigadierius. Po plyta
Dimitro Larino vieta.

XXXVII

Pas savo penatus sugrįžęs,
Vladimiras atėjo čia,
Kur buvo jo kaimyno kryžius,
Ir atsiduso paslapčia;
Širdy jam liūdna pasidarė;
„Poor Yorick!“¹⁶ jis niūriai sau tarė:
„Juk jis nešiodavo mane!
Kaip aš dažnai ties krūtine
Jo medaliu žaidžiau, mažytis!
Juk Olgą skyrė man jisai,
Kalbėjo: ar sulauksiu tai?..“
Į gilų sielvartą įkritęs,
Vladimiras ūpe liūdnam
Parašė madrigalą jam.

XXXVIII

Ir užrašu liūdnu ant galo,
Apverkdams peleną tėvų
Dar pagerbė, patriarchalų...
Taip, tarp gyvenimo vagų
Vis naujos kartos kilti ima
Ir pagal dangišką lėmimą
Subręsta, žūva pagaliau;
Po jų kiti ateis tuojau...
Karta ir mūsų lengvabūdė
Nerimsta, verda augdama,
Senius link grabo stumdama.

Ateis mūs laikas, turi būtī,
Ir kada nors anūkai mus
Iš šio pasaulio ims — išgrūs!

XXXIX

Tuo tarpu būkit pasigėrę
Lengvu gyvenimu, draugai!
Menkystė jo man atsivėrė,
Aš mėgstu jį jau nelabai;
Akis užmerkiau prieš tuštybę;
Tačiau viliojimai tolybėj
Man drumsčia širdį kai kada;
Bet, rodos, būtų man skriauda,
Jei mano vardo čia neliktų.
Ir gyvenu aš, ir rašau
Ne pagyrimams; bet prašau
Lemties, šlovė kad neišnyktų,
Ir vienas garsas bent sapne
Primintų draugiškai mane.

XL

Gal jis kam nors sujaudins širdį;
Ir jeigu bus tokia lemtis,
Neteks gal posmams Letoj mirti,
Nepaskandins jų užmarštis;
Ir gali būt — likimo pokštas! —
Staiga parodys koks nemokšas
Portretą garsųjį aukštai
Ir tars: žiūrėk, poetas štai!
Priimk gi mano dėkingumą
Tu, kurs gerbi Aonides,
Meni manąsias eilutes,
Tartum kūrybos lakų dūmą,
Kurs būsi man toks palankus
Ir senio krestelsi laurus!

TREČIASIS SKYRIUS

Elle était fille, elle était amoureuse.

M a l f i l à t r e

I

„Na, man jau tie poetai! Kur tu?“
— Sudie, Onieginai brangus. —
„Aš nelaikau; prie kokio turto
Tu leidi vakarus savus?“
— Pas Larinus. — „Džiugu girdėti.
Klausyk! juk nuobodu sėdėti
Kas mielas vakaras pas juos?“
— Nė kiek. — „Tikrai tavim stebiuos.
Juk aš žinau, ten šitaip esti:
Pirmiausia — juk tiesa šventa? —
Šeima ten rusų paprasta,
Kaip reikiant duoda tau užkąsti,
Uogienės, kalbos amžinai —
Lietus, ir tvartai, ir linai..“

II

— Čia nematau bėdos mažiausios. —
„Bėda, bičiuli, — nuobodu.“
— Netinka man draugijos gausios;
Šeimos rate aš surandu,

Tenai galiu... — „Kam tų eklogų?
 Užteks, brangusis, — daros bloga.
 Na, kaip? važiuoji tu, deja?
 Klausyk gi, Lenski; aš, beje,
 Filidę tą išvyst norėčiau,
 Kur tavo eilėse yra,
 Širdies raudoj et cetera.“
 — Juokauji tu. — „Kaip aš galėčiau?“
 — Džiaugiuos. — „Kada gi?“ — Nors tuoju.
 Priims puikiausiai mus, žinau.

III

Važiuojam. —

Juodu išbildėjo,
 Atvyko; na, ir nešė jiem,
 Kaip tik senovėj sugėbėjo —
 Sunku net darėsi abiem.
 Šias apeigas visi juk žino:
 Uogiene dubeniuos vaišino,
 Ant stalo žvilgančio staiga
 Ąsotis — bruknių ten sunka

.

IV

Namo keliu pačiu trumpuoju
 Jie lekia viesulu nakčia.¹⁷
 Dabar šnekos dviejų herojų
 Pasiklausykime slapčia.
 — Bičiuli, žiovauji, atrodo? —
 „Taip, Lenski, įprotis.“ — Nubodo
 Gerokai tau. — „Ne, iš tiesų.

Bet jau laukuos visai tamsu;
Greičiau! Andriuška, pavaryki!
Kokia nevykusi vieta!
Beje: senutė paprasta,
Bet ji patiko man iš sykio;
Bijau, kad aš nuo tos sunkos
Galiu dar susilaukt bėdos.

V

Sakyk, katra iš jų Tatjaną?“
— Gi ta, kuri tokia liūdna,
Tyli įėjo lyg Svetlana,
Prie lango sėdosi viena. —
„Isimylėjęs tu jaunesnę?“
— O ką? — „Aš rinkčiausi vyresnę,
Jei būčiau dainius, kaip kad tu.
Gyvybės Olgoj nejuntu, —
Tartum vandykinės Madonos,
Jos veidas rausvas, apvalus,
Kaip šis mėnulis kvailas mūs
Kvailam akiraty raudonas.“ —
Atsakė Lenskis jam sausai,
Paskui nutilo jis visai.

VI

Kada Onieginas atvyko
Pas Larinus, jisai tenai
Giliausią įspūdį paliko;
Visi domėjos juo labai.
Kaimynai ėmė tuoju spėlioti,
Ir taip, ir šitaip išvedžioti,
Juokaut, kalbėt ir netgi niršt, —
Tatjanai šoko vyro piršt;
Kiti gi tvirtinti pradėjo, —

Vestuvių laukė gan greitų,
Bet uždelsė; mat, lyg žiedų
Madingų gauti negalėjo.
Vedybų Lenskio gi data
Seniai jau buvo nuspręsta.

VII

Su apmaudu Tatjana klausė
Tokių kalbų; tačiau širdy
Pajuto džiaugsmą nuostabiausią
Ir mąstė vien tik apie jį;
Svajonėj siela suvirpėjo,
Įvyko — ji įsimylėjo.
Taip dygsta želmenys jauni
Pavasario dienos ugny.
Seniai liepsnojo jai, vaidinos
Toks malonumas, ilgesys,
Lemtingo peno troško jis;
Širdis iš seno jau kankinos,
Ir spaudė net krūtinę jai;
Ir siela laukė nekantriai.

VIII

Sulaukė. Akys atsivėrė;
Ir tarė ji: tai jis, tai jis!
Deja! sapnų kaitriųjų gėry,
Ir per dienas, ir per naktis
Jo viskas pilna; ir merginą
Taip viskas buria ir svaigina,
Ir mena jį; jai įkyru
Klausyt kalbų, švelnių, gerų,
Tarnų sekt žvilgsnį rūpestingą;
Giliai nugrimzdus liūdesy,

Svečių visai negirdi ji,
Su jais tokia ji nelaiminga,
Kai netikėtai atvažiuos
Ir gan ilgai užsisvečiuos.

IX

O, kaip dabar susidomėjus
Romaną meilų skaito ji,
Ir kaip gyvai susižavėjus
Vilionė rodos jai saldi!
Meilužis Julijos Volmaras,
Malek-Adelis, de Linaras,
Ir Verteris, kančioj liūdįs,
Ir Grandisonas karžygys, —¹⁸
Jėga vaizduotės laimingosios
Sudvasintieji padarai, —
Nuo jų užmiegame gerai, —
Galvoj svajotojos jaunosios
Bendriniam jungiasi vaizde —
Oniegino mūs atvaizde.

X

Tarytum būtų ji herojė
Kūrėjų savo pamėgtą,
Klarisė, Julija jaunoji, —
Tatjana tarp tylių miškų
Su pavojingom knygom žengia
Ir rasti ji jose įstengia
Slaptas svajas ugnies savos,
Kur veržias iš širdies pilnos,
Ji dūsauja ir suliepsnoja
Kitų džiaugsmams, kitų skausmu,
Kuždėli ima su jausmu
Ji laišką mylimam herojui...

Bet mūs herojus, atvirai,
Ne Grandisonas gi tikrai.

XI

Kadais rintai nuteikęs stilių,
Kūrėjas, kupinas liepsnos,
Herojų rodydavo gilų
Visiems kaip pavyzdį doros.
Ir būdavo jo mylimasis,
Neteisiai persekiojamasis,
Labai protingas ir švelnus
Ir pažiūrėti malonus.
Entuziastiškas herojus
Grynos aistros ugny kaitrioj
Aukotis buvo linkęs tuoj,
Ir knygos pabaigai užstojus,
Apvainikuotas gėris veik,
O blogis nubaustas, kaip reik.

XII

Dabar visų galva aptemus,
Moralai migdo jus, mane,
Ir šiandien netgi ydos žemos
Jau triumfuoja romane.
Ir britų mūzos pasakėlės
Jau drumsčia miegą pusmergėlės,
Dabar tikrieji jos stabai —
Vampyras, liūdintis labai,
Niūrusis valkata Melmotas,
Ji žavis amžinu žydu,
Sbogaru,¹⁹ Korsaru slaptu,
Kurs Bairono mums išgalvotas:
Net egoizmą tamsų jis
Romantizmu tau apkaišys.

XIII

Kas per nauda iš to gal būti?
Tikriausiai, jei taip lems dangus,
Ir reiks man kaip poetui žūti,
Ir naujas velnias taip įpūs,
Ir Febo grėsmę aš paneigsiu,
Romiojon prozon nusileisiu:
Romanas man laikų senų
Užims saulėlydį dienų.
Ne! Ne kančias piktadarybių
Jame aš rodysiu piktai,
Tik pasakosiu paprastai,
Kiek rusų šeimoje gėrybių,
Vaizduosiu žavimus sapnus
Ir mūs padavimus senus.

XIV

Atpasakoti plunksna gali
Ir dėdžių, ir tėvų žodžius,
Vaikų pas liepas ir upelį
Slaptingus susitikimus,
Kančias pavydo nelaimingas,
Vienatvę, ašaras taikingas;
Suvaidsiu aš juos tuoju,
Nuvesiu tuoktis pagaliau...
Aistros aš prisiminsiu šneką,
Tą kalbą meilės ilgesy,
Kuri man kildavo, drąsi,
Ir, būdavo, tekėte teka
Prie kojų mano mylimos, —
Jau atpratau nuo tos kalbos.

XV

Tatjana, o, Tatjana miela!
Aš su tavim dabar verkiu;

Atidavei tironui sielą
Su savo likimu sykiu.
Mieloji, žūsi tu; bet šauksi
Ir viltimi apsvaigus lauksi
Neaiškios laimės tu savos,
Ir malonumų, ir kovos,
Geismų nuodus užburtus gersi,
Svajonės tau nurimt neduos;
Visur, visur tu jį vaizduos
Svajodama naujai prikelsi;
Lemtingas gundytojas vis
Stovės kaip stabas prieš akis.

XVI

Nuleidusi akis Tatjana
Į sodą eina paliūdėt,
Ją meilės ilgesys ten gena, —
Tiesiog sunku jai pajudėt.
Giliai krūtinė jai kilnojas,
Ir veidas jos įsiliepsnojęs,
Visai apsilpus jos dvasia,
Jai akys blizga, ausyse
Ūžimas; naktį, kada eina
Sargybą mėnuo aukštumoj,
Lakštutė gi sode migloj
Jau suokia skambiają savo dainą,
Nemiega Tanė mūs tyli,
Su aukle kalbasi dar ji.

XVII

„Čia taip tvanku; užmigt sunku man!
Praverki langą, sėsk čionai.“
— Kas, Tane, tau? — „Taip nuobodu man.
Apie senovę daug žinai...“

— Bet ką gi, Tane? Jau praėjo
Tas laikas, kai aš dar minėjau
Senovės pasakas baisias
Apie mergas, piktas dvasias;
Tartum migloj man viskas žuvo:
Žinojai ką — nesuvaikai...
Ne koki man dabar laikai! —
„Papasakok, kaip, aukle, buvo,
Kada tu dar jauna buvai, —
Ar jūs mylėjotės labai?“

XVIII

— Ką čia šnekėt! Neišmanyta,
Kas toji meilė, mūs kadaį;
Kitaip mane duobėn anyta
Nuvarius būtų, kaip matai. —
„Bet kaip tu, aukle, ištekJėjai?“
— Matyti, dievas taip norėjo.
Aš tryliktus metus ėjau —
Atrodė Vania dar jauniau.
Gi taip savaičių apie porą
Piršlė pas mus — dažna viešnia.
Ir tėvas laimino mane.
Verčiau iš baimės ne prieš dorą;
Kai pynė kasą, aš žliumbiau
Ir cerkvėn su giesmėm ėjau.

XIX

Man svetimoj šeimoj nemiela...
Bet tu manęs gi neklausai... —
„Ilgu taip, aukle, mano sielai,
Brangioji, bloga man visai:
Man noris verkti ir raudoti!..“

— Gali, vaikel, pasiligoti;
Išgelbėk viešpatie šįsyk!
Jei tu ko nori, tai prašyk...
Apšlėksiu vandeniu švęstuoju,
Visa degi... — „Tai ne liga.
Myliu aš, aukle... aš sveika.“
— Vaikeli, viešpats tegloboja! —
Ją drebančia ranka tada
Žegnojo auklė su malda.

XX

„Myliu“, — kuždėjo ji senutei
Ir vėl su sielvartu giliu.
— Tikrai tu susirgai, mažute. —
„Palik mane: ašai myliu.“ —
O mėnuo liūdną šviesą lėjo,
Veide Tatjanos suspindėjo,
Ir palaiduos jos plaukuose,
Ir ašarose liūdnose.
Arti ant suolo prisitraukus,
Štai sėdi prie Tatjanos ji,
Senutė, auklė jos švelni.
Žilus skarelė gobia plaukus.
Ir viskas snaudžia tylumoj,
Šviesoj mėnulio įkvėptoj.

XXI

Ir širdimi toli nuskrido
Tatjana su šviesa skaisčia.
Staiga mintis galvoj sušvito...
„Išeik, mane paliki čia.
Prašau man popieriaus paduoti
Ir plunksną; eisiu tuoj miegoti;
Pristumk man stalą... Lik sveika.“

Mėnulis šviečia. Ir ranka
Tatjanos tyliai rašo laišką,
Eugenijus gi vis prieš ją.
Neapgalvotoj kalboje
Jos meilė nekalta taip aiški...
Štai ji jau baigė, sulankstys...
Tatjana! Kam gi skirtas jis?

XXII

Gražuolių teko pažinoti
Man, lyg žiema, šaltų, grynų;
Gali maldauti jas, vilioti, —
Tu niekaip nesuprasi jų;
Ir stebins jų pasipūtimas,
Ir baisiai doras prigimimas,
Reikės tau bėgt nuo jų greičiau.
Atsimenu, kai aš skaičiau
Jų žvilgsny pragarišką žodį:
P a l i k i v i l t į a m ž i n a i.²⁰
Kaip jas mylėti, nežinau, —
Baugint vien gimę jos atrodė.
Gal būti, pas Nevos krantus
Šių damų matėte ir jūs.

XXIII

Aš tarp gerbėjų nelaimingų
Mačiau mergelių gan keistų,
Savimylių ir abejingų,
Pagyroms, atdūsiamis šaltų.
Ką pagaliau aš pastebėjau?
Jos rūsčiu elgesiu mokėjo
Nedrąsiai meilę įbaugint,
O paskum vėl ją prijaukint;
Čia jos gailėtis ima staigios,

Čia skambesiu savos kalbos
Lyg vėl švelnesnės daros jos, —
Ir, lengvabūdiškai apsvaigęs,
Meilužis jaunas vejas vėl
Tuštybę meilią kažkodėl.

XXIV

Tatjaną kaltint kas išdrįstų,
Kad nuoširdi jinai, deja,
Ir kad apgaulės nepažįsta,
Sava tikėdama svaja?
Kalta, kad myli širdingiausiai,
Kad jausmui lenkiasi klusniausiai,
Kad patikėjo taip lengvai,
Kad suteikė pats dievas jai
Vaizduotę gyvą ir audringą,
Ir žvitrų protą, ir jausmus,
Atkaklią galvą, siekimus
Ir širdį švelnią ir liepsningą?
Nejaugi neatleisit šios
Jai lengvabūdiškos aistros?

XXV

Šaltai koketė apgalvoja,
O Tanei meilė — ne juokai,
Be sąlygų pasiaukoja
Ji meilei, kaip maži vaikai.
Nesako ji: reik palūkėti,
Gal meilės vertė ims didėti,
Paskui tinklan pagausim jį;
Pradžioj savimyla jautri
Villies bus užgauta ir, rodos,
Po to pradės kentėt širdis,
Pavydo ją gaivins ugnis;

Kai meilė įkyrės nubodus,
Gudrus belaisvis šiandien, ryt
Ir pančius gali sudaužyt.

XXVI

Dar numatau keblumą vieną:
Man reik tėvynės garbę gint, —
Tatjanos laišką aš šiandieną
Turiu išversti pamėgint.
Ji rusiškai blogai mokėjo,
Skaityt žurnalų negalėjo,
Gimtos kalbos žodžiu sklandžiai
Sunkoka buvo reikštis jai,
Jinai prancūziškai galvojo...
Ir ką daryt? Kartoju dar,
Jog damų meilė lig dabar
Laiškuos kalbos mūs nevartojo,
Lig šiol kalba mūs giriama
Dar pašto prozai svetima.

XXVII

Zinau: damàs priversti gali
Skaityti rusiškai. Baisu!
Ar galim jas ir „D o r a v a l j“²¹
Įsivaizduoti, iš tiesų!
Klauskite, draugai poetai,
Ar ne tiesa: kai netikėtai
Už savo nuodėmes meilias
Jūs joms rašydavot eiles
Ir netgi širdį skirt mėginot,
Argi ne visos damos šios
Mokėjo rusiškai vos vos
Ir kalbą mūs lipšniai gadino,

Ar žodis svetimas tada
Nevirsdavo kalba gimta?

XXVIII

Gink dieve nuo tokių dalykų —
Sutikt puotoj ar ties butu
Man akademiškąjį kyką,
Seminaristą su šydu!
Be šypsnių lūpos man nemielos,
Taip ir kalboj per maža sielos,
Kai nēr gramatinės klaidos.
Bet aš galiu sulaukt bėdos —
Karta gražuolių mūs jaunujų
Išgirs žurnalinius šauksmus,
Gramatikos išmokys mus,
Pripratins prie eilių skambiųjų:
O aš... kas man gi visa tai?
Senovę seksiu aš rimtai.

XXIX

Čiauškėjimas netaisyklingas,
Netikslūs žodžiai, kuždesys —
Ir vėl krūtinėje audringas
Iš naujo kyla virpesys;
Aš neturiu jėgų gailėtis,
Aš galicizmais net žavėtis
Imu, kaip savo nuodėmėm
Ar Bogdanovičiaus eilėm.
Tačiau užteks. Jau mąno mintys
Prie Tanės laiško; aš daviau
Jums žodį; nagį, pagaliau,
Dabar pradėk, jei nori, gintis.
Žinau: nebe madoj Parnį
Ir plunksna jo tikrai švelni.

XXX

Puotų ir liūdesio poete,²²
Jei su manim dar būtum tu,
Nekuklų prašymą išdėti
Išdrįsčiau tau aš šiuo metu:
Kad į eiles tu stebuklingas
Mergaitės verstumei aistringas
Svajas iš svetimos kalbos.
Kur tu? ateik! aš kankinuos.
Tebūna tavo teisė toji...
Bet tu, atpratęs nuo visų
Pagyrų, tarp nykių uolų
Po Suomijos dangum klajoji
Toks vienas, ir savoį širdy
Tu mano skundo negirdi.

XXXI

Štai laiškas prieš mane Tatjanos;
Šventai jį sauguju, myliù,
Jis nuolat man liūdnei vaidenas,
Atsiskaityt jo negaliu.
Kas įkvėpė jai tą švelnumą,
Kažkokį meilų padrikumą,
Šiuos jaudinančius niekelius,
Širdies beprotiškus žodžius,
Tokius žavius, tokius kenksmingus?
Aš negaliu suprast. Bet štai
Tas laiškas, išverstas silpnai,
Paveikslo kopija niekinga,
Ar mokinukių mūs bailių
Freišicas, grotas piršteliu.

TATJANOS LAIŠKAS ONIEGINUI

Aš jums rašau — ko dar bereikia?
Ką pasakyt man dar valia?
Dabar mane jūs galit veikiai
Nubausti panieka gilia.
Jei mano daliai jums suteikia
Bent lašą gailesčio širdis,
Rami bus mano ateitis.
Man iš pradžių tylėt norėjos;
Tikėkit, gėdos jūs manos
Nesužinotut niekados,
Jei viltį būčiau aš turėjus
Savaitėje bent vienąkart
Matyti jus, jeigu ištart
Galėčiau jums tik žodį vieną
Ir jūsų vis klausyt kalbos
Ir vis mąstyt be atvangos
Lig pasimatant, naktį, dieną.
Bet jūs, kaip sako, toks niūrus,
Nubosta kaime jums tikriausiai,
O mūs gyvenimas... kuklus,
Bet jus sutinkam nuoširdžiausiai.

Kodėl gi tad aplankėt mus?
Sodyboj kaimo užmirštojoj
Pažinusi nebūčiau jūs
Ir kas yra kančia baisioji.
Dvasia nurimtų neramioji
Man, laikui slenkant (aš tikra), —
Surasčiau draugą, širdžiai mielą,
Žmona jam būčiau gryna siela
Ir būčiau motina gera.

Bet kitas!.. ne, širdies savosios
Aš jam neskirčiau kaip gyva!
Apvaizdos lemta taip aukštosios...
Dangaus valia tai: aš tava;
Visa buitį man buvo laidas,
Kad susitiksime tikrai;
Tave yra pats dievas leidęs —
Mane globoti amžinai...
Aš per sapnus tave regėjau,
Nemačius mylimas buvai,
Žaviu žvilgsniu užliūliavai,
Ir balsas sieloje skambėjo
Seniai... Tai būta ne sapnų!
Vos įėjai — tave žinojau,
Aš alpt ėmiau, ir suliepsnojavau,
Ir mintyse tariau: tai tu!
Tiesa? tavus žodžius kartojavau:
Kalbėjai tu su manimi,
Kada vargdienius aš globojavau
Arba karštoj maldoj klūpojavau
Ir kankinausi nerami.
Ir tąsyk ar ne tu, brangusis,
Tartum regėjimas lakusis,
Skaidrioj tamsoj man sušvitai,
Tyliai ties priegalviu priėjęs
Ir džiaugsmą, meilę sušnibždėjęs,
Tu viltį man pranašavai?
Kas tu: ar angelas gerasis,
Ar gundytojas kląstingasis?
Išspręski abejonę šią.
Gal būti, visa tai niekybė,
Apgaulė sielos vien tuščia!
Kita lemta man galimybė...
Bet taip tebus! Tau į rankas
Likimą savo atiduodu.
Aš lieju ašaras gaudžias,

Šaukiuosi tavąją paguodą...
Įsivaizduok: aš čia viena,
Manęs čia niekas nesupranta,
Čia protas atbalsio neranda, —
Aš žūti pasmerkta liūdna.
Aš laukiu: tu žvilgsniu savuoju
Vėl viltį širdyje pašauk
Ar sapną sunkųjį nutrauk
Pelnytu priekaištu šaltuoju!

Baisu net perskaityt... Baigiu!
Širdis iš gėdos plakti liauja...
Tačiau aš jūs garbe tikiu
Ir ja aš drąsiai pasikliauju...

XXXII

Tatjana sunkiai atsidūsta,
Čia sudejuoja vėl giliai;
Ir rausvas vokas greit nudžiūsta
Nuo degančio liežuvio jai.
Galvutė ant peties nulinko.
Jai marškiniai lengvi nuslinko
Nuo įstabiai gražaus peties.
Bet štai jau žiburys nakties
Padangėję gęsta. Ten ryškėti
Slėnys pro rūką ims. Srovė
Sidabro tviska; ten giesmė
Ragelio žadina sodietį.
Visi jau kėlėsi senai.
Nerūpi Tanei visa tai.

XXXIII

Ji tekančios aušros nemato,
Nuleidus galvą, sėdi ji.

Raižyto antspaudo nestato
Ant laiško savojo tyli.
Ramiai čia durys sugirgždėjo,
Žila Filipjevna jėjo —
Arbatą nešė gerti jai.
„Vaikeli, kelkis, pamigai!
Tu apsirengus, balandėle!
Paukštyte mano ankstyva!
Buvai tu vakar vos gyva!
Bet, ačiū dievui, sveikutėlėl!
Praėjo graužatis ana,
Ir veidas vėl kaip aguona.“

XXXIV

— Ak, aukle, būk tokia gerutė... —
„Prašau, brangioji, įsakyk.“
— Tu neįtark... tikrai... truputį...
Matai... tik neatsisakyk. —
„Ne, dievaži, mieloji mano!“
— Pasiųsk anūką: kaip įmano,
Su laišku šiuo pas O... pas jį,
Kaimyną... liepk tu jam pati —
Te jis nė žodžio nepasako,
Te vardo mano neminės... —
„Pas ką, brangi? sakyk išties.
Matai, visai susent man teko...
Aplink kaimynų daug yra —
Tu suskaityk juos, kad gera.“

XXXV

— Kaip, aukle, tu nesugalvoji! —
„Brangioji, jau sena esu;
Albuko protas man, mieloji,
Nebėr šaunumo, iš tiesų...“

Jei, būdavo, įsako ponai...“
— Ak, aukle, aukle, kam tie monai?
Kam tavo proto reikia dar?
Nunešt šį laišką tuoj, dabar
Onieginui. — „Bus taip, kaip tarta.
Brangioji, tik nepyki tu.
Žinai, aš sunkiai suprantu...
Bet ko tu išbalai iš karto?“
— Tai, aukle, niekis, pagaliau...
Anūką tik pasiųsk tuojau. —

XXXVI

Nėr atsako. Q. dienos plaukė.
Jas keitė kitos: vis nėra.
Išblyškus lyg šešėlis laukė
Tatjana: kur žinia gera?
Gerbėjas Olgos mūs atvyko,
Jį šeimininkė pasitiko:
„Sakykit, kur bičiulis jūs?
Jis kažkodėl užmiršo mus.“
Paraudo Tanė, sudrebėjo.
— Ketino šiandien būt jisai, —
Staiga atsakė Lenskis jai: —
Matyt, jį paštas sutūrėjo. —
Tatjana nudelbė akis,
Lyg priekaištą pasakė jis.

XXXVII

Pavakarė; ant stalo šviečia
Jau samovaras; jis gerai
Įšildo virdulį kiniečių;
Po juo, žiūrėk, lengvi garai.
Ir Olga pilstyti pradėjo, —

Į puodukus srove tekėjo
Tamsi kvapninga arbata
Ir grietinėlė atnešta;
Tatjana gi pas langą gražų
Sau stovi tuo pačiu metu,
Alsuoja ant stiklų šaltų
Ir pirščiuku grakščiuoju rašo
Rūku aptrauktame stikle
Raides užburtas: *O* ir *E*.

XXXVIII

Širdis gėla tuo tarpu tvinko,
Ir temdė ašaros akis.
Tik bildesys staiga!.. sustingo
Jai kraujas. Vis arčiau!.. tai jis,
Eugenijus... „Ak!“ — vos pamanė,
Lengvesnė už šešėlį, Tanė
Tik strykt į kiemą; jau sode;
Atgal nedrįsta žvelgti; bėgte!
Ir bėgo greitai, lyg per dūmus,
Pro tiltą, veją, žiogrelius,
Alėją ežeran, medžius,
Alyvų ji išlaužė krūmus,
Ir prie upelio bėgdama,
Staiga ant suolo dusdama

XXXIX

Parkrito...

„Čia jis! Čia tikriausiai!
O dieve! Ką jis pagalvos!“ —
Vilties sapnai širdy giliausiai
Jai slypi, kupinoj kančios;
Karščiu alsuoja; spaudžia širdį.
Ji laukia: eina gal? Negirdi.

Tarnaitės rinko po ežias
Nuo krūmų uogas jau saldžias.
Choru jos traukė įsakytos
(Gi įsakyta buvo tai,
Kad ponų uogų nieks slapta
Nedrįstų valgyt pastatytas;
Dainavo ir nevalgė jos:
Tik kaime taip išsigalvos!)

MERGAIČIŲ DAINA

Mergužėlės gražiosios,
Mūs bičiulės mielosios,
Jūs pažaiskit, skaisčiosios,
Jūs pasiauskit, mylimos!
Dainą jūs užtraukite,
Dainužę širdingąją,
Bernelį viliokite
Į ratelį puikųjį.
Įvilioję šaunųjį,
Iš toli pamatę jį,
Mes pakriksim, mielosios,
Svaidysim jį vyšniomis,
Vyšniomis, avietėmis,
Raudonosiom serbentom.
Neik dainų klausytis tu,
Mūs dainų širdingųjį,
Neik žiūrėt, kaip žaidžiame,
Kaip mergelės linksminas.

XL

Dainavo jos; galvon nedėjo
Jų balso skambiojo išvis
Tatjana, — ji tiktai norėjo,
Kad bent nurimtų jai širdis,

Kad jai skruostai nebeliepsnotų,
Kad virpulys širdy sustotų.
Tačiau negesta ši liepsna, —
Skruostai jai dega, ir gana.
Taip plaštakėlė mirga, kelias,
Sparnais spalvingais plakdama,
Iš vaiko rankų skrisdama,
Taip virpa žiemkenčiuos kiškelis,
Kai mato, kad gudrus šaulys
Į krūmus ims tuoj ir įlįs.

XLI

Jai atdūsysis gilus išspruko;
Nuo suolo kelias atsargiai
Ir eina, bet — vos pasisuko
Alėjon, — kai prieš ją staigiai —
Eugenijaus rūstus šešėlis.
Akim jis blyksi kaip pašėlęs,
Ir lyg ugnies būt nudegta,
Sustojo ji ties ta vieta.
Bet pasekmes susitikimo
Aš šiandien, mylimi draugai,
Nupasakočiau nelengvai;
Ilgai kalbėjus, noras ima
Pavaikštinėt ir pailsėt:
Tad pabaigą teks atidėt.

KETVIRTASIS SKYRIUS

La morale est dans la nature des choses.

Necker

I. II. III. IV. V. VI

VII

Kuo moterį mažiau mylėsim,
Tuo jai patiksime lengviau
Ir pražudyt mes ją galėsim
Vilionių pinklėmis veikiau.
Kadaise ištvirkimą gryną
Net meilės mokslu pavadino.
Garsino jis save patsai,
~~Be meilės smaginos~~ jisai.
Bet šis žaidimas pasenėjo, —
Jisai net praeities dieną
Beždžionėm tiko vien senom.
Šlovė lovasų sumenkėjo
Draug su raudonais užkulniais
Arba perukais prašmatniais.

VIII

Nubosta veidą keitinėti,
Kartot tą patį įvairiai
Ir stengtis vis įrodinėti,

Ką žino jau visi seniai;
Ir prieštaravimų klausyti,
Ir prietarus senus blaškyti,
Kurių neturi nė viena
Trylikametė mergina!
Ar neišvargins gi kiekvieno
Grasinimai, klasta, šmeižtai,
Tos priesaikos, ilgi laiškai,
Žiedai, verksmai per visą dieną,
Tetų, mamų globa tvanki
Ir vyrų draugija sunki!

IX

Taip ir Eugenijus galvojo.
Dar metų būdamas jaunu,
Jisai gyvenime klajojo,
Auka nevaldomų aistrų.
Išlepintas, iš įpratimo
Čia vienu jis žavėtis ima,
Kitkuo nusivilia tuojau,
Ir geismas jį pagauna jau,
Jis nepasisekimų vengia,
Tyloj vis klausos ir triukšmė,
Ko siela drumsčiasi jame,
Jis žiovulį juoku pridengia:
Taip per aštuonerius metus
Jis išsilaistė per kraštus.

X

Gražuolių jis nebemylėjo,
Tik mėgo dar pamerginėt;
Atstums — užmiršt tuojau galėjo,
Apvils — jam gera pailsėt.

Ieškojo jų be apkvaitimo,
Palikdavo be nuliūdimo,
Užmiršęs meilę, pyktį greit.
Taip kartais svečias mėgsta eit
Ar nuvažiuot palošt sau v i n t o,
Jis sėdas; lošia — baigta jau,
Ir išvažiuoja pagaliau,
Namie jis miega, kol prašvinta,
Ir net nežino dar priešpiet,
Kur vakare jam pasidėt.

XI

Tačiau, kai Tanės laišką gavo,
Herojus jaudinos didžiai:
Mergaitės godos subangavo
Jo dvasią, jo mintis giliai;
Atsiminė jis jos blyškumą,
Nusiminimą ir liūdnumą;
Saldžiuos, skaisčiuosiuos sapnuose
Giliai nugrimzdo jo dvasia.
Gal būt, kaitra senoji jausmo
Akimirkai užtvindė jį;
Tikėjo ji — jauna, švelni, —
Jis nenorėjo teikt jai skausmo.
Nulėkt į sodą mum beliks,
Kur jį Tatjana susitiks.

XII

Jie valandėlę patylėjo.
„Jūs man juk rašėte, tiesa?“
Eugenijus prie jos priėjo.
„Skaičiau. Tikrai, tai ištisa
Išpažintis gryniausios sielos,
Tai meilės svajos jaunos, mielos;

Taip, nuoširdi jūs iš tiesų;
Aš vėl sujaudintas esu,
Ko jau seniai nesitikėjau;
Bet girti jus aš nemanau;
Aš pats taip pat, kaip išmanau,
Prisipažinti jums norėjau;
Mane jūs turit išklausyt,
Paskui sprendimą padaryt.

XIII

Jei aš gyvenimą norėčiau
Aprėžti vien šeimos ratu;
Jei vyras, tėvas būt galėčiau
Likimo lėmimu keistu;
Seimos jei vaizdas sužavėtų
Mane bent mirksniu netikėtu:
Tikrai, man vien tik jūs viena
Puikiausia būtumėt žmona.
Kalbėsiu aš be madrių galų:
Jei idealo siekčiau dar,
Vien jus aš rinkčiausi dabar,
Kaip draugę liūdno amžiaus galo,
Kaip laidą to, ką aš myliu,
Laimingas būčiau... kiek galiu!

XIV

Tačiau aš laimei nesutvertas:
Jai mano siela svetima;
Nesu jūs tobulybės vertas —
Nelemta mums sukurt šeima.
(Galiu garbės jums duoti žodį),
Jungtuvės man kančia atrodė.
Gal aš pamilčiau jus labai,
Bet nusivilčiau gan lengvai;

Gal jūs raudosite, bet mano
Širdies jūs ašaros nelies,
Tik dar labiau įsiust padės.
Patį nuspręskit, jei išmanot,
Ką Himenėjus ruošia mums,
Į kokius mus džiaugsmus įstums!

XV

Ir iš tiesų blogiau kas gali
Už šeimą būti, kur žmona
Be vyro velka sunkią dalią,
Ir dieną, ir nakčia viena;
Kur vyras įkyrėjęs ima
Kasdien keikt savąjį likimą,
Vis susiraukęs ir tylus,
Vis piktas, šaltas, pavydus!
Toks aš. Bet argi to ieškojot
Liepsninga, gryna širdimi,
Kada kalbėt su manimi
Protingai laišku jūs galvojot?
Ar tokiai lemčiai skyrė jus
Likimas atkaklus, žiaurus?

XVI

Svajonės, metai nyksta toly;
Man siela neatgis daugiau...
Myliu aš jus kaip tikrą brolių,
Ir, gali būti, dar švelniau.
Manęs be pykčio išklausyk:
Mergaitės keis ir dar ne sykį
Svajas trapiąsias kitomis;
Pavasaris ir vėl nušvis,
Nauji vėl lapai bus matyti.
Tur būt, taip lėmė jau dangus;

Jūs vėl pamilsite, tik bus...
Save mokėkite valdyti:
Kaip aš, supras jus ne visi;
Ištikt nelaimė gal baisi.“

XVII

Eugenijus pamokslą sakė.
Tatjana ašarų tvane
Nematė nieko, neatsakė,
Vos vos alsavo krūline.
Pasiūlė ranką jai ant tako.
(Mašinaliai, kaip kartais sako)
Pasirėmė ant jos keista,
Žemyn galvelė nuleista;
Aplink daržus namo jie vyko;
Drauge parėjo, ir už tai
Jų nieks nepapeikė piktai:
Juk kaime buvo ir paliko
Laiminga teisė ir sava, —
Ją turi ir puiki Maskva.

XVIII

Sutik, skaitytojau brangusis, —
Su nusiminusia Tane
Mūs draugas elgėsi puikusiai
Gražiai. Ne pirmąkart švelnia
Širdim prieš mus jis kilniai reiškias.
Žmonėms savybės šios neaiškios,
Visi, kaip gali, keikia jį:
Draugai ir priešai jo geri
(Dažnai vienodi būva jieji)
Jį plūdo šiaip ir dar kitaip,
Kam stinga priešų, ar ne taip?

Apginkit nuo draugų, šventieji!
Ak, iš tikrųjų tie draugai!
Atsimenu aš juos gerai.

XIX

O ką? Gi nieko. Užmigdysiu
Mintis beprasmiškas, niūrias;
Tiktai skliausteliuos pasakysiu,
Kad skleisti paskalas biaurias,
Melagio gimdomas palėpėj,
Šmeižikai mėgsta pasislėpę,
Ir nér nesąmonės tokios
Ar epigramos gan lėkštos,
Kurios, šypsodamas meiliausiai,
Į tarpą padorių žmonių
Nelyginant iš nežinių
Neneštų draugas artimiausias.
Bet šlovei jūsų jis jautrus:
Lyg giminė... jis myli jus!

XX

Hm! hm! Skaitytojau garbingas,
Jūs giminės sveikučiai dar?
Gal būsi man toks maloningas —
Papasakosiu aš dabar,
Kas giminės tie iš tikrųjų,
Kaip turim mes prieit prie jų:
Juos turim glamonėt šiltai,
Ir gerbti, ir mylėt karštai,
Ir pagal papročius senuosius
Per kalėdas lankyti kartu
Arba pasveikinti paštu,
Paskui visai užmiršti juosius
Ir per metus nebeminėt...
Duok dieve jiems ilgai krutėt!

XXI

Bet meilė mums švelnių gražuolių
Tikresnė nei draugų gerų:
Ir tarp audrių likimo šuolių
Jai teisių turime tikrų.
Tiesa. Tačiau madų šmaikštumas,
Ir prigimties nepastovumas,
Ir ką mums žmonės pasakys...
Lyg pūkas — moterų lytis.
Be to, ir nuomonė gi vyro
Padoriai žmonai visados
Neturi likt be įtakos;
Kitaip šeimos saitai išyra:
Ištikima žmonelė greit
Šunim piaut šėko gal nueit.

XXII

Tai ką mylėt? Ir kuo tikėti?
Kam mus apvilti nepatiks?
Kalbas ir darbus kas seikėti
Tiktai vien mūs saiku sutiks?
Ir kas garbės mums nepažeidžia?
Kas myli mus ir mums atleidžia?
Kam yda mūs nėra bėda?
Kas neįgrysta niekada?
Sapnų ieškotojau liūdnasis,
Įspėju atvirai tave —
Mylėki vien tiktai save,
Skaitytojau maloningasis!
Tatai geriausia: nieks tavęs
Taip nemylės, kaip tu savęs.

XXIII

Kas buvo po susitikimo?
Deja, tai nesunku atspėti!

Kančios žiauriausio nuliūdimo
Širdis negali ištūrėt,
Giliai nugrimzdusi į gėlą;
Aistra širdy labiau dar šėlo —
Tatjana degė vien joje;
Ir nemiga kankino ją;
Žvalumas, sveikata, mergystė,
Ramybė vaikiška, šypsnyš —
Jų nėra — pradingo net ir jis;
Aptemo Tánės mūsų jaunystė:
Taip vos išaušusi diena
Šešėliu gaubiasi liūdna.

XXIV

Deja, Tatjana vystė vysta;
Išbalus gęsta ji tyli!
Jai viskas pro akis praslysta,
Ir siela lieka nebyli.
Kaimynai galvomis linguoja
Ir šitaip tarp savęs rokuoja:
Už vyro laikas jai greičiau...
Bet ne! užteks! Man reikia jau
Fantaziją palinksminti jūsų
Laimingos meilės vaizdeliu.
Tik aš, brangieji, negaliu, —
Širdy dar gailestis man rusi;
Atleiskite jūs man, draugai:
Aš Tanę pamilau tikrai!

XXV

Kas kartą vis labiau žavėjos
Jaunošios Olgos gražumu
Vladimiras ir net gėrėjos
Saldžios vergystės puikumu.

Jos kambary sutemus dviese
Jie, rodos, amžius išsėdėsią;
Rankas padavę, jie ryte
Vieni sau vaikščioja sode;
Ir ką gi? Meilės apsvaigintas,
Drovus, lipšnus, ją taip mylįs,
Jis kartkartėmis vos išdrįs,
Tik Olgos šypsniu padrąsintas,
Žaist palaidais jos garbiniais,
Ar rūbą pabučiuot ji leis.

XXVI

Moralizuojantį romaną
Jis kartais Olei paskaitys,
Geriau kur už Šatobrianą
Gamtos ryškėja pažintis;
Ir porą puslapių praleidžia
(Kur autorius niekus vien skleidžia,
Didžiai kenksmingus nekaltom) —
Praverčia, rausdamas, tyčiom.
Kur niekieno nevaikšto koja,
Abu ties šachmatų lenta
Daug laiko rymo kai kada,
Labai giliai susidūmoję.
Kai išsiblaškęs Lenskis kirs,
Paties jo bokštas tuoj nuvirs.

XXVII

Namo išvyks: ir čia jam stosis
Viena tik Olga prieš akis.
Albomo lapelius lakiuosius
Jai atsidėjęs puošia jis:
Čia skleidžias kaimo vaizdas didis,

Paminklas, šventykla Kipridės,
Balandį plunksna ar dažu
Virš lyros piešia pamažu;
Lapeliuose atsiminimui,
Po parašais, šalia gėlių,
Įrašo jis žodžius eilių —
Svajonių tylųjį žaidimą,
Patvarų pėdsaką minties,
Kurio nė laikas nepalies.

XXVIII

Jūs matėte, neabejoju,
Provincialės albusus,
Kuriuos jos draugės pritėpliojo
Aplink ir po visus kampus.
Čia prieš rašybos įpratimą
Eilutės pagal padavimą
Rašytos atminčiai šventai,
Sutrumpintai ir ištęstai.
Pirmam lapelyje matysi:
Qu'écritez-vous sur ces tablettes;
Galegi: t. à. v. Annette;
O paskutiniam išskaitysi:
„Tave kas myli dar labiau,
Terašo už mane toliau.”

XXIX

Be abejo, jūs čia matysit
Dvi širdis, deglą ir gėles;
Ir priesaiką net išskaitysit:
Mylėt, kol gyvastis užges;
Poetas armijos audringas
Čia brėžė eilutes klatingas.

Aš knygoje tokioj, draugai,
Norėčiau įrašyt labai,
Manydamas kuo nuoširdžiausiai,
Kad šie niekeliai nekalti
Bus gan palankiai sutikti
Ir kad su šypsena pikčiausia
Labai rimtai nenagrinės,
Kokios melagis giminės.

XXX

Bet jūs, išmėtytieji tomai
Bibliotekoje velnių,
Puikių puikiausieji albomai,
Kančia eiliakalių madnių,
Puošti jūs teptuku vikriuoju
Tolstojaus mūs stebuklinguoju
Ar Baratynskio plunksne!
Te trauks perkūnai jus ir ją!
Kai man dama puiki, didinga
I n q u a r t o savąjį padės,
Iš pykčio siust tiesiog reikės,
Epigrama gi sąmojinga
Krūtinę audrina išsyk, —
O tu madrigalus rašyk!

XXXI

Ne madrigalų rašo eilę
Mūs Lenskis Olgos albome;
Alsuoja plunksna jo vien meile,
Ne šalto sąmojo žaisme;
Ką tik išgirsta, ką pamato
Jis Olgoj, — tuoj eilėsna stato:
Elegijų srovė laisva —
Gryna tiesa joje gyva.

Jazykovai, ir tu svajoji
Ir įkvėpta širdim rašai,
Bet ką — težino vien dievai.
Elegijų pynė puikioji
Likimą tavo apdainuos
Ir tave patį pavaizduos.

XXXII

Tyliau! Mus kritikas įniko
Talžyti — liepia mest griežtai
Jisai elegijos vainiką,
Kurį eiliakaliui aukštai
Brangino; šaukia: „Liautis verkti,
Tą patį visą laiką knerkti,
Gailėt, kas buvo praeity:
Užteks, — dabar laikai kiti!“
— Gera, teisingai mums nurodei
Dūdas, ir káuokes, ir kardus
Ir negyvų minčių perlus
Liepei paverst į meno žodį.
Tiesa, drauguž? — „O, ne! Ne tai!
Odes rašykit vien tiktai,

XXXIII

Kaip rašė jas laikais laimingais,
Kaip įprasta per metų tiek..“
— Odes tik vienas iškilmingas!
Ką tu sakai; ar ne vis tiek?
Satyrikas ne taip kalbėjo!
O lyrikas ne mūsų vėjo
Pakenčiamesnis tau yra
Kaip mūsų eiliakalių vora? —
„Elegijoje viskas niekis;
Jos apgailėtini tikslai;

O tikslas odės tai tikrai
Kilnus...“ Galėčiau net prisiekęs
Aš ginčytis, tačiau tyliau:
Du amžius pykint negaliu.

XXXIV

Gi laisvės ir šlovės gerbėjas,
Sujaudintas minčių audrių,
Odes rašyti būt galėjęs,
Bet Olga nepaskaitė jų.
Eiles gal teko verksmingąsias
Skaityt prieš savo mylimąsias
Poetams mūsų? Sako, tai
Lyg laimė dangiška tikrai.
Palaimintas kuklus meilužis,
Kurs skaito iš svajų anų
Objektui meilės ir dainų,
Gražuolei malonios širdužės!
Palaimintas... nors gal jinai
Jau kitkuo žavisi senai.

XXXV

O aš ramių svajonių meną
Ir harmoningus niekelius
Skaitau vien savo auklei senai
Jau nebe pirmus metelius,
Ar kartais popietę nuobodžią
Kaimyną, pas mane į sodžių
Užklydusį, tuoj už skvernų —
Tragediją užtroškinu.
(Tik juoko būti čia neturi),
Kai rimai, ilgesys pagaus
Ant kranto ežero stataus

Mane, laukinių ančių būrį
Aš gąsdinu: pasprunka jos
Tuoju nuo melodijos saldžios.

XXXVI. XXXVII

O kaip Onieginas? Klausyki!
Tik jūs kantrybės aš prašau:
Jo visą darbą šitą sykį
Bematant smulkiai aprašau.
Gyvenimas — anachoreto;
Septintą valandą iš lėto
(Jis vasarą nemėgsta snausti)
Nueina upėn nusiprausti;
Pasekdamas Giulnaro dainių,
Šį Helespontą perplauks jis,
Paskui kavos sau paprašys,
Vartyt žurnalo prasto eina
Ir rengiasi. . .

XXXVIII. XXXIX

Jis skaito, vaikščioja ir miega, —
Upeliai ir miškų unksmė,
Juodakės, panašios į sniegą,
Svajingas bučinyš tankmėj.
Žirgai eiklieji, žąsluos kantrūs,
Ir pietūs jo gana įmantrūs,
Šviesusis vynas stikluose,
Ramybė, vienumos dvasia:
Štai, jo gyvenimas šventasis;
Nugrimzdo visas jis jame,
Jaukių dienų malonume.
Vargu toks kitas šventuolis rasis.
Užmiršo miestą ir draugus,
Ir pokylių nuobodumus.

XL

Bet mūsu vasara šiaurinė —
Tai išvirkščia žiema pietų.
Sušvis ir nēr: visi tai mini,
Nors pripažinti ir koktu.
Dangus jau rudeniu alsavo,
Rečiau saulutė spinduliavo,
Trumpesnė jau dienos tėkmė.
Slaptingoji miškų unksmė
Nupliko, gausdama liūdnokai,
Migla jau ant laukų visų,
Krykimas skrendančių žąsų
Pietuosna tolo, ir artokai
Vėl buvo laikas nuobodus, —
Atėjo lapkritis pas mus.

XLI

Aušra šaltam rūke pakyla;
Laukuos nutilo jau darbai;
Su vilkėm išlenda iš šilo
Ant kelio alkani vilkai;
Arklys, nuvargintas kelionės,
Suprunkščia — ir atsargūs žmonės
Į kalną rieda kuo greičiau;
Piemuo, aušroj nubudęs, jau
Iš kūtės karvių nebevaro,
Vidurdienį ragelis jo
Krūvon nešaukia jų „ralio“.
Troboj mergaitė²³ užsidaro.
Ji verpia, ir skala nakčia
Jai traška liepsnele skaisčia.

XLII

Ir štai jau šalčiai subraškėjo,
Lyg sidabru laukai kloti.
(Matyt, jūs laukiat rimo: v ė j o;
Na, ką gi, šekite ir jį!)

Švaresnis nei puikus parketas
Upelis, leduku nulietas.
Vaikai pačiūžomis linksmi²⁴
Sau ledą ražo čiuoždami;
Sunki žąsis raudonom kojom,
Sumanius plaukti mandagiai,
Ledu žingsniuoja atsargiai,
Paslysta, griūva; tuoj baltojom
Snieguolėm oras sumirgės,
Žvaigždėlės žemėn pabyrės.

XLIII

Ką veikt dykynėj, kaip jums rodos?
Eit vaikščiot? Kaimas šiuo laiku
Toks nuogas, akiai toks vienodas,
Jog darosi tiesiog klaiku.
Skrist žirgu per stepes rūščiąsias?
Bet žirgas, pasagas aštriąsias
Atšipęs, užkabins ledus
Ir, kad kokios, dar ims ir grius.
Štai Pradtas, čia gi V[alter] Skotas, —
Sėdėk pastogėj ir skaityk.
Nenori? Sąskaitas tvarkyk,
Pyk, gerk per vakarus miglotus —
Praeis kaip nors jie šiandien, ryt —
Galėsi žiemą pravaryt.

XLIV

Dabar Onieginas vaidina
Haroldą; liūdnas ir tingus

Į vonią sėda jis ledinę,
Paskui per dieną, atvangus,
Kažką stropiai skaičiuot pagavęs,
Buka lazda apsiginklavęs,
Nuo ryto — du tik rutuliai —
Biljardą lošia atkakliai.
Ateina kaimo vakaruotė,
Biljardas paliktas seniai,
Ties židiniu pilni skobniai.
Jis laukia: Lenskis atvažiuoti
Turės trimis palvais arkliais:
Pietauti laikas greit ateis.

XLV

Našlės Kliko arba Moeto
Palaimintasis vynas čia
Užšaldytam inde pėtui
Paduotas buvo nejučia.
Ir žybsi jis kaip Hipokrena;²⁵
Jo putos man kažin ką mena
(Jis panašus į šį, į tą)
Ir žavi; aš už vyną tą
Kadais dvylekį nelaimingą
Mokėdavau; tiesa, draugai?
Jo nuostabioj srovėj tikrai
Kvailysčių niekados nestinga,
O kiek eilių, o kiek juokų,
Kiek ginčų, kaip smagu, puiku!

XLVI

Tačiau sava puta audringa
Jis kenkia mano viduriam.
B o r d o aš mėgstu išmintingą
Ir pirmenybę duodu jam.

Šampano negaliu aš gerti;
Jis man meiluzės turi vertę,
Kuri žvitri, tuščia, gyva,
Graži ir pernelyg laisva...
Bet tu, b o r d o, man tikras draugas,
Kur visad sielvartuos, varguos
Mane ramins, mane paguos,
Tarnaus man ir nuo pikto saugos.
Aš su tavim jaučiuos laisvai.
Brolau b o r d o, gyvuok ilgai!

XLVII

Ugnis užgeso; plėnim dengias
Auksinės anglys židiny;
Srove vos regima vien rangos
Ties židiniu garai liauni.
Dar šilta. Pypkių dūmai sukas
Ir nyksta kamine. Stikliukas
Ant stalo šnypščia dar šviesus.
Bet rūkas telkiasi tamsus...
(Patinka plepalai man ramūs
Ir stiklas vyno tarp draugų,
Ir laikas tas, kai taip smagu
Sėdėti vakare sutemus,
Ir šnekučiuoti sau ilgai.)
Dabar gi kalbasi draugai:

XLVIII

„Na, kaip kaimynės? Kaip Tatjana?
Tavoji Olga kaip, smagi?“
— Pilk pusę stiklo, drauge mano...
Užteks, brangus... Visi sveiki;
Jie sveikina tave su meile.

Mielasis, kokią puikią, dailią
Krūtinę Olga tur, pečius!
Ir kokią sielą!.. Į svečius
Nuvyksim kada nors; dėkingi
Bus jie; bičiuli, spręsk patsai:
Nerodai nosies ten visai,
Bent kartą aplankyti juos tingi.
Na... ir baslys gi aš esu!
Tave juk kvietė, iš tiesų. —

XLIX

„Mane?“ — Vardinės ten Tatjanos,
Šeštadienį. Jos prašo mus —
Mama ir Olė. Dieve mano,
Kodėl aplenkt mums jų namus? —
„Bet bus tenai žmonių daugybė,
Visokių tipų begalybė...“
— Ne, niekas, aš sakau tikrai!
Kas bus? sava šeima tiktai.
Važiuojam, tark man gerą žinią!
Na, kaip? — „Gerai.“ — Koks mielas tu! —
Jis vienu išlenkė matu
Kaimynei skiriamą stiklinę.
Vėl apie Olgą šneka jis, —
Tokia jau meilės prigimtis.

L

Jis linksmas. Baigias meilės kovos.
Savaitės dvi — laimingas bus.
Ir slėpiniai jungtusių lovos,
Vainikas meilės įstabus
Tiesiog laukte džiaugsmų jo laukė.
Himeno rūpesčiai sau plaukė
Pro šalį. Kas tai žiovulys,
Dar niekad nesapnavo jis.

O mes gi, nedraugai Himeno,
Vaizduojamės šeimos džiaugsmus,
Kaip pilko nuobodžio vaizdus,
Lyg iš romano Lafonteno...²⁶
Vargšelis Lenskis! gimė jam
Širdis gyvenimui anam.

LI

Mylėjo jį... bent jam taip rodės,
Laimingas, taip galvojo jis.
Palaimintas, kam taip atrodys,
Kas šaltą protą suvaldys
Ir, laime sielą apsvaiginęs,
Miegos lyg girtas be nakvynės
Ar drugio lekiančio būdu
Gers sultis ankstyvų žiedų;
Tačiau man tokio gaila esti,
Kuriam galva jau neapsvaigs,
Kam judesius, žodžius prireiks
Seniai girdėtus neapkęsti,
Kam užsimiršt jau negalės
Širdis, šalta nuo patirties.

PENKTASIS SKYRIUS

Nepažink balsių sapnų
Tu, Svetlana mano!

Zukovskis

I

Rudens orai ilgokai traukės
Tais metais mūsų šalyje,
Gamta žiemos gi nuolat šaukės.
Į sausio trečią naktį
Galop pasnigo. Dar iš ryto
Tatjana matė, kai prašvito,
Kad visas baltas kiemas jų,
Ant stogo sniegas, ant kelių,
Stikluos gi mežginiai lengvučiai,
Ir medžiai su šerkšnu žiemos,
Ir linksmos šarkos ant tvoros,
Kilimai ant kalnų minkštučiai —
Jie blizga, žėri sidabru.
Aplinkui balta ir skaidru.

II

Žiema!.. Ir vėl jau rogės bėga,
Kaimietis džiaugiasi jose;
Arkliukas jo, pajutęs sniegą,
Tolyn sau kapstosi risčia;

Pusnynus kibitka smarkloji
Vagom papurusiom vagoja;
Vežiko skranda paprasta
Diržu raudonu apjuosta.
Su m u r z a žaidžia sau berniukas,
Į rogutes ją kelia jis,
O pats vaizduojasi arklys —
Nušalo šelmiui jau pirščiukas:
Skaudu, juokinga bambliui tam,
Mama pro langą graso jam...

III

Nors šių paveikslų pieščiau gausiai,
Jie dėmesį patrauks vargu:
Juk tai gamta vis paprasčiausia,
Ir skonio čia surast sunku.
Puošniuotu stilium kits poetas —
Jis įkvėpimo pažymėtas —
Pirmuosius tapė mums sniegus
Ir atspalvius žiemos visus;²⁷
Lengvai jis gali sužavėti,
Liepsningai piešdamas roges,
Slaptai važiuoti patogias;
Nenoriu aš kovos pradėti
Su juo nei su tavim kol kas,
Kurs Suomei skirdavai dainas!²⁸

IV

Tatjana (rusė širdžia savo,
Patį net nesuvokdama)
Pamėgo, kai grožiu alsavo
Šaltuoju rusiška žiema,
Kai šerkšnas saulėje žibėjo,
Kada saulėtekis švytėjo,

Ji mėgo raustančius sniegus
Ir rūką per tris karalius.
Senovės papročiu išliko
Namuos džiaugsmingi vakarai:
Tarnaitės burdavo gerai,
Kas tik jaunom panelėm tiko,
Ir per kiekvienus vis metus
Karius jom skelbė ir žygius.

V

Tatjana liaudies padavimais
Senais tikėdavo giliai,
Sapnais ir kortų net spėjimais,
Ir kad mėnulio spinduliai
Lemtingi; nerimą jai kėlė
Ženkilai visoki, nuotykėliai
Vis skelbė jai kažką slapčia
Ir slėgė sielą nejučia.
Štai katinas ant krosnies tupi,
Snukutį prausia kojele
Ir murkia; tai tikrai eile
Svečiai važiuoja. Baisiai rūpi,
Kai jauno mėnesio delčia
Sušvis dangaus kairėj, štai čia, —

VI

Visa ji dreba, virpa, blįsta,
Žvaigždė gi krintanti kada
Per dangų tamsųjį nutįsta,
Pasklinda pagaliau, tada
Sumišus skuba pakuždėti,
Kol nebaigė žvaigždė riedėti,
Jai savo sielos troškimus.

O jei sutikt jai lemta bus
Vienuolį juodą ar per daubą
Ji bėgant kiškį pamatys, —
Iš baimės krūptelės širdis,
Ir ji ilgai minės tą siaubą
Ir, nujautimų kupina,
Vis sau nelaimės lauks liūdna.

VII

Ir ką? Žavinga net ir baimė
Jai buvo: taip jau mus gamta
Sukūrė laimei ar nelaimei,
Vis prieštarauti palenkta.
Jau atkalėdžio laikas kliudė.
Jaunystė buria lengvabūdė,
Dar nieko nesigaili ji;
Gyvenimas prieš ją toli
Toksai platus, šviesus be galo;
Senatvė gi su akiniais
Sau burti ties karstu ateis,
Pražudžius lobį idealų;
Vis tiek: lyg vaiko čiauškesys,
Mums linkus pameluot viltis.

VIII

Akim Tatjana smalsiai seka,
Kaip vaškas tirpsta: nuolat vis
Kažką jai stebuklingai šneka
Keistai išlietas mežginys;
Ir laukia, kad žiedai iškiltų
Iš dubenio, vandens pripilto;
Viršum išnėrė žiedas jai,
Suskambus senai dainai šiai:

„Mužikai ten visi turtingi:
Sidabrą žeria lopetom;
Ką mes pašlovinam dainom,
Garbė tam!“ Šie garsai graudingi
Nelaimė nuskamba sunkia;
Merginos džiaugias kačiuke.²⁹

IX

Šalta naktis; žvaigždynai gieda
Aukštybėj tyrojo dangaus
Ir taip darniai, taip tyliai rieda...
Tatjana žengia iš vidaus
Su suknele į kiemą platų
Ir veidrodį jinai pastato
Ten prieš mėnulį; tik baisus
Paveikslas mėnesio tamsus
Suvirpa... gurgžda sniegas... eina
Kažkas; galais pirščiukų ji
Prie jo pribėga; jos švelni
Kalba tošelės mena dainą:
Kuo jūs vardu?³⁰ Ir jis meiliai:
— Aš Agafonas, — sako jai.

X

Nakčia Tatjana burt sukruto;
Savosios auklės patarta,
Ji liepė, pirtyje kad būtų
Dviem vakariene paruošta;
Bet baimė apėmė Tatjaną...
Ir aš — atsiminiau Svetlaną,
Ir man baisu — tačiau pakaks...
Burt su Tatjana mums neteks.
Atrišo Tanė šilko juostą,

O paskum, nusirengus, ji
Atslgulė. Ir kambary
Lengvais sparnais ją Lielius glosto.
Ji miega. Priegalvis pūkų
Užklojo veidrodį. Tyku.

XI

Ir nuostabų ji sapną mato.
Sapnuoja — eina aikšte
Per mišką, užsnigtą ir platų,
Ji apsupta migla gilia;
Pusnynuose prieš ją teką
Vandens srovė, išgraužus taką,
Ir verda ji, žila, tamsi,
Šalta žiema jai nebaisi;
Kartelės guli dvi ant ledo —
Tai lieptas virpa ties sriautu,
Baisiu, įšėlusiu, piktu:
Ir prie šio užiančio verpeto
Apglumus stabtelia jinai,
Dvejonių apimta ūmai.

XII

Tartum skirtuvės apmaudingos —
Staiga upelis jos kely.
Bet kam gi ranką, nelaiminga,
Išties į kitą krantą ji?
Bet štai pusnynas sujudėjo,
Ir kas gi iš po jo išėjo?
Pašiurpęs didelis lokys;
Tatjana a k! tuo tarpu jis,
Subaubęs, aštrianagę koją
Jai atkiša; suvirpa jai

Rankutė, ir jina! bailiai
Atsiremia, paskui sumoja:
Upelį perbrist pabandys;
Ji elna... Paskui ją — lokys.

XIII

Nedrįsta žvelgti į tą šalį,
Tik žingsnį skubina sparčiau;
Ir nuo gauruočio ji negali
Pabėgti niekaip pagaliau;
Stenėdamas lokys ją genas;
Prieš juos giria; ir pušys senos
Sustingę grožy niūriame;
Jų šakos sverdi sunkiame
Sniege; ir šviečia pro viršūnę
Nuogųjų liepų, drebulių
Šviesa naktinių spindulių;
Nėr kelio; krūmai, skardžiai tūni,
Baltų pusynų apnešti,
Sniege giliajam panerti.

XIV

Tatjana — girion; ligi kelių
Į sniegą klimpsta; o lokys
Ją vejasi; čia jai ant kelio
Šaka už kaklo užkliudys,
Čia auskarą auksinį rauna,
Čia nuo kojų tės nusimauna
Batukas, kur pusnis gili;
Skarelę pameta vėl ji:
Nėr laiko jai pakelti; užia
Lokys, ją vydamas vyte,
Ir jai net gėda rankute
Kraštelį pasikelt drabužio;

Ji bėga — brazda iš paskos:
O bėgti jau nebėr jėgos.

XV

Sniegan parkrito; ją vikriausiai
Lokys pagriebęs — per griovius;
Be sąmonės ji, nuolankiausia,
Nesujudės, neatsidus;
Lokys klampoja, kiek tik gali;
Tarp medžių stovi štai trobelė;
Aplink nyku; trobelė ta
Sniegais lig stogo užnešta.
Šviesa langutyje plevena,
Ir girdi šauksmą, triukšmą ji,
Lokys gi sako: čia gali
Kiek susišilt: čia kūmas mano!
Įžengia priebutin lokys
Ir ją paguldo pas duris.

XVI

Atsikvošėjus Tanė laukia;
Ji priebuty; bet kur meška?
Už durų skamba stiklas, šaukia,
Lyg laidotų ten kažin ką;
Nė kiek prasmės neranda šičia;
Pro plyšį žvelgia iš netyčių,
Ir ką gil mato... už skobnių
Siaubūnų pilna įstabių:
Viens su šunies snukiu, raguotas,
O kits su gaidžio galvele,
Ten boba ožio barzdele,
Tenai nykštukas uodeguotas,
Čia pusė gervės ir katės,
Ir griaučiai rėpso prie kertės.

XVII

Baisiau dar, nuostabiau jos dvasiai:
Vėžys ant voro joja, va,
Čia kaukolė ant kaklo žąsiai,
Su kepuryte ji rausva,
Malūnas tūpčioja, skėtrioja,
Sparnai jo sukas, traška, moja;
Kvatoja, švilpia įvairiai;
Ir žmonės trypia,³¹ ir arkliai!
Bet ką galvojo mūs Tatjana,
Kada pamatė pro svečius —
Jis jai toks mielas ir baisus —
Herojų mūsų šio romano!
Onieginas už stalo čia —
Jis žiūri į duris vogčia.

XVIII

Jis duoda ženklą: jie sustoja;
Jis geria: geria jie sykiu;
Jis nusijuoks: visi kvatoja;
Jis antakius surauks: tyku.
Matyt, čia ponas jis galingas:
Lyg baimė Tanei būt kiek dingus,
Smalsumo pagauta, išdrįs
Ji pagaliau pravert duris...
Papūtęs užgesino vėjas
Šviesas naktinių žiburių:
Sumišo net gauja žvėrių;
Akim herojus sublizgėjęs
Žvangėdams kyla nuo skobnių,
Prie durų artinas žingsniu.

XIX

Baisu; skubėdama Tatjana
Iš čia veržte jau veržias sprukt:

Deja, negali; ji sumano
Blaškydamos staiga sušukt:
Negal; Eugenijus pastūmė
Duris, ir štai staiga šiam rūme —
Prieš baidykles jinai viena.
Troba jų klegesio pilna;
Kreivi straubliai, kanopos, akys,
Kuoduotos uodegos, ragai,
Liežuviai kruvini, nagai,
Kauliniai ūsai tartum žvakės, —
Visi į ją rodą — ši!
Ir šaukia: mano, mano jį!

XX

J i m a n o! pratarė herojus
Rūsčiai, ir dingo tuoj gauja;
Mergaitė, nieko nesumojus,
Su juo paliko tamsoje;
Onieginas tyliai vadina³²
Kertėn ir padeda merginą
Ant krypstančio uslano čia
Ir lenkia galvą nejučia
Jai ant peties; šviesu iš karto;
Įeina Olga su Lenskiu,
Ir ranką iškelia sykiu
Onieginas; akim jis varto.
Jis plūsta nekviestus svečius:
Tatjana, rodos, skradžiai žus.

XXI

Aštrėja ginčas: peilis kyla
Herojaus rankoj, ir staiga
Parkrinta Lenskis; klaikią tylą
Tamsos užkloja uždanga.
Trobelė svyra... ar pablūdo?..

Siaube Tatjana atsibudo...
Ji žiūri — švinta kambarys,
Aušros raudonas spindulys
Lange apšalusiam liepsnoja;
Praviro durys; lyg rausva
Aurora šiaurės ankstyva,
Lyg kregždė Olga atplasnėja:
„Na, pasakyk man atvirai,
Ką tu šią naktį sapnavai?“

XXII

Bet ta, sesers nepastebėjus,
Dar lovoj guli su knyga,
Po lapo lapą verst pradėjus,
Su ja nesikalba staiga.
Nors šitoj knygoj neįdėta
Saldžių svajojimų poeto,
Vaizdų nei išminties didžios,
Vargu Vergilijus valios
Drauge su Baironu, Seneka,
Su Valter Skotu, Rasinu,
Su Žurnalu Madų senu
Pralenkti Martyną Zadeką:³³
Chaldėjos pranašas gudrus,
Atspėja jis sapnus visus.

XXIII

Šį kūrinį be galo gilų
Pas juosius atvežė kadais
Pirklys keliautojas į tylų
Kaimelį draug su paskirais
Malvinos tomiais. Jis Tatjanai
Už tris rublius tai atgabeno
Ir priedo paėmė kartu

Knygelę pasakų prastų,
Gramatiką ir Marmontelio
Tomelį, dvi Petriadàs.
Ir pagaliau Zadeka tas
Nemaža džiaugsmo Tanei kėlė...
Jis laimę siunčia liūdesy,
Su juo kas naktį miega jį.

XXIV

Sujaudina jai sapnas dvasią,
Nežino ji, kaip jį suprast,
Svajos baisingos reikšmę drąsiai
Sapnininke ji stengias rast.
Nemaža žodžių čia sudėta
Tvarkingai pagal alfabetą:
Akis, audra, baisus, bala,
Giria, meška, pūga, žala.
Nors abejonių neišsprendžia
Zadeka Martynas visai,
Bet blogas sapnas ištisai
Žabangas jai visokias spendžia.
Nyku net keletą dienų
Jai kartais būna nuo sapnų.

XXV

Bet greit aušra su ryto saule³⁴
Ranka purpurine išves
Iš klonių į džiaugsmų pasaulį
Linksmąsias, lauktas vardines.
Jau Larinos namuos nuo ryto
Svečių galybė nematyta;
Brička, rogutėm, važiais čia
Kaimynas irias su pačia;
Jau prieškambarį stumdos, trypia;

Svetainėj renkasi svečiai,
Šunyčiai amčioja rūščiai,
Bučiuojas damos, juokias, cypia,
Šiūruoja, linkčioja draugai,
Žindyvės rėkia ir vaikai.

XXVI

Su stora žmona Pustiakovas
Atvyko drūtas ir sunkus;
Gvozdinas, elgetų valdovas,
Žinovas ūkio nuostabus;
Skotininai žili abudu
Su įpėdiniais atsigrūdo
(Tarp jų yra senų, mažų);
Ir Petuškovas pamažu
Atvyko, frantas pagarsėjęs;
Pūkuotas pusbrolis aure,
Bujanovas su kepure,³⁵
Ir Fljanovas čia, patarėjas, —
Kyšius ir valgį mėgsta jis,
Tas sukčius, juokdarys, plepys.

XXVII

Šeimoj Panfilo Charlikovo
Čia sąmojingasis sykiu
Trikė atvyko iš Tambovo
Su akiniais, su peruku.
Prancūzas tikras, jis kišenėj
Kupletą atgabeno Tanei.
Pažįsta jį vaikai linksmi:
Réveillez vous, belle endormie.
Spausdintas buvo šis kupletas
Almanache gana senam;

Gyvybę vėl gražino jam
Trikė, mūs sumanus poetas,
Ir drąsiai — vietoj belle Nina —
Įrašė belle Tatiana.

XXVIII

Iš pamiesčio artaus atvyko
Čia kuopos vadas; kaip kilnu!
Mamytėm baisiai jis patiko,
Šis stabas sirpstančių panų;
Įėjo jis... Kokia paguoda!
Net pulko muziką čion duoda!
Pats pulkininkas ją atsiųs.
Koks džiaugsmas: tikras balius bus!
Mergiotės šokinėt sumanė;³⁶
Bet neša valgyt. Po ranka
Porom prie stalo sės talka.
Panelės spraudžias apie Tanę;
O priešais vyrai; uždama
Minia žegnojas sėsdama.

XXIX

Kalba akimirksniui aptilo;
Čiaumoja lūpos. Vien girdėt —
Padėklai, lėkštės drumsčia tylą,
Stikliukai pradeda skambėt.
Tačiau svečiai mūs pamažėle
Didžiausią klegesį sukėlė.
Jie rėkė, ginčijos visi,
Kvatojo, cypė bruzdesy.
Praviro durys. Lenskis žengia,
Su juo Onieginas. — „Dangau! —
Čia šeimininkė: — pagaliau!“
Ir glaudžias žmonės, nusilenkia,

Indus jie atstumia, krėslus;
Jie prašo sėsti du draugus.

XXX

Tiesiog prieš Tanę juos sodina;
Blyškesnė už mėnulį, ji
Aptemusias akis nežino
Net kaip pakelt, lyg kad baili
Stirnelė užpiudyta; ima
Ją karštis krėst, ir nusilpimą
Ji jaučia; net negirdi jų
Pasveikinimo; iš akių
Tuoj ašaros pabirs; vargšėlė,
Vos neapalpo ji staiga,
Bet valios, išminties jėga
Save nuveikia ji ir gali
Tylom vos žodį sušnibždėt,
Rami prie stalo išsėdėt.

XXXI

Eugenijus seniai nemėgo
Nei ašarų, nei alpulių,
Nuo traginervingumų bėgo:
Gana prisikentė jis jų.
Keistuolis, baliun vos atvyko,
Įnirto. Bet pamatęs tykų
Mergaitės virpesį, jisai
Iš apmaudo akis visai
Nuleido, pasipūtęs žodį
Sau davė Lenskį aptvarkyt,
Jam įsiutimą įvart.
Iš anksto džiūgavo, atrodė,
Ir braižė sieloje piktas
Kaimynų karikatūras.

XXXII

Tatjanos sąmyšį pamatė,
Be abejo, ne tik jisai;
Svečiai gi tikslą pasistatė
Pyragą riebų ištisai
Aptart kaip reikiant, apžiūrėti
(Tiek druskos nereikėjo dėti);
Smalkuotam butely skaniu
Vynu Cimliansko tarp kepsnių
Ir blan-manžė svečius vaišina;
Stikliukai gi laibi, liesi,
Kaip tavo talija, Zizi,
Krištole mano įkvėpimo,
Fiale meilės amžinai,
Kuris mane taip svaiginai!

XXXIII

Išstūmęs drėgną kamštį savo,
Supoška butelis; girdi,
Kaip šnypščia vynas; štai, pagavo
Kancią kūrėjo išdidi
Trikė, poetą: jis pakyla
Be galo rimtas; viskas tyla.
Tatjana vos gyva; klausyk!
Su lapeliu Trikė išsyk
Klaidingai uždainavo. Lydi
Plojimai dainių mūs. Tyli
Pritūpt ji priversta prieš jį,
Poetą kuklų, nors ir didį;
Trikė, išgėręs pirmas, jai
Kupletą įteikia meiliai.

XXXIV

Tatjaną sveikinti pradėjo;
Jinai dėkojo nuoširdžiai.

Eugenijaus eilė atėjo,
Ir jam, pamačius, kaip didžiai
Visa sumišo jį, nutirpo,
Širdy net gailestis suvirpo:
Nusilenkė jis jai tylus,
Ir žvilgsnis nuostabiai švelnus
Tada jo rodėsi. Gal šuoru
Tesuliepsnojo jam širdis,
Gal vien tik koketavo jis
Nesąmoningai ar su noru;
Tačiau jis žvelgė taip švelniai:
Net širdį atgaivino jai.

XXXV

Jau kėdės atitrauktos trinksi;
Svetainėn veržiasi svečiai:
Taip bičių tu nebesurinksi,
Kai dirvon zvimbis jų spiečiai.
Sau prisivalgęs skanumynų,
Kaimynas šnarpščia ties kaimynu;
Jau damos sėdi prie ugnies;
Merginos kuždas iš širdies;
Jau atvožti stalai žalieji:
Bostonas, lombėras senus
Lošėjus kviečia jau šaunius,
Ir vintas, kur lig šiol garsėja, —
Vienoda ta šeima labai —
Tai nuobodžio žiauraus vaikai.

XXXVI

Herojai vinto jau aštuonis
Išvarė roberius; vietas
Aštuoniskart jau keitė žmonės;
Arbatą neša. Mėgstam mes
Spėt laiką gėrimu arbatos,

Pietum, vakariene. Man matos,
Kad kaimė laikrodīs puikus —
Tai pilvas — jis bregetas mūs;
Ta proga pastebiu skliausteliuos,
Kad mano lyroje daina
Apie puotas labai dažna,
Apie kamščius ir valgi baliuos, —
Kaip ir Homero giesmėse, —
Tiek amžių jo gyva dvasia!

XXXVII. XXXVIII. XXXIX

Merginos ima padoriausiai
Lėkštes sau: štai ir arbata.
Greta gi salėje ilgiausioj
Fagotas aidi su fleita.
Arbatą su romu padėjo
Į šalį Petuškovas, — ėjo
Su Olga salėn šokti jis,
Tas Paris, miesteliūs žavīs;
Su Tane Lenskis, Charlikovą —
Tai persirpusi mergina —
Trikė štai veda, ir gana,
Bujanovas gi — Pustiakovą.
Pasklido salėje visi —
Tai baliaus valanda šviesi.

XL

Pradžioj dar savojo romano
(Pirmam sąsiuvinį skaityk)
Norėjau pavyzdžiu Albano
Aš balių aprašyt išsyk;
Tuščios svajonės sužavėtas,
Aš kojeles vien numylėtas

Atsiminiau grakščias, švelnias.
Užteks man jūs siauras žymes,
Kojelės, vytis daugel mylių!
Džiaugsmų jaunystės apviltam,
Jau laikas būti man rintam,
Taisyti reikalus ir stilių,
Kad sąsiuvinis penktasai
Be nukrypimų būt visai.

XLI

Beprotiškas, vienodas tokis,
Lyg viesulas jaunų dienų,
Triukšmingai sukas valso šokis,
Ir mirga poros už porų.
O keršto valandai užstojus,
Onieginas nusišypojęs
Prie Olgos eina. Greit su ja
Svečių jis sukas būryje,
Paskui kėdėn ją pasodina,
Šį tą jai pradeda kalbėt;
Po valandėlės vėl pradėt
Su jąja valsą jis mėgina;
Visi nustebę. Lenskis ims
Tuoj netikėt savoms akims.

XLII

Mozūras aidi. O kadaise
Mozūras trenkė po velniais,
Drebėjo viskas salėj baisiai,
Parketas gi po užkulniais
Siūbavo; net stiklai virpėjo;
Dabar kas kita: jau pradėjo,
Kaip damos, vyrai mūs daryt —
Lakuotom grindimis čiaužyt.
Vis tiek mozūras išsilaikė
Dar miestuos, kaimuos iškilniai:

Tie patys ūsai, užkulniai,
Liuoksėjimai; jo nesumaigė
Tironas — nelemta mada,
Naujausia Rusijos bėda.

XLIII. XLIV

Čia prie herojaus Olgą, Tanę
Manasis pusbrolis šaunus
Bujanovas pristatė sumanė:
Ir vėl Onieginas smagus
Šokina Olgą, salėj lekia,
Pasilenkė prie jos, pasakė
Jai madrigalą lėkštą jis,
Suspaudė ranką, ir ugnis
Užliejo veidą jos išdidų.
O Lenskis matė visa ką:
Užsidegė jusiai staiga
Ir, smaigiamas baissaus pavydo,
Mozūro laukia pabaigos —
Jis kotiljonui tikis jos.

XLV

Bet ji negali. Ne? Nemanu.
Ji žodį davusi yra
Onieginui. O, dieve mano!
Ką girdi jis? Kur jos dora...
Ar gali būt? Juk tai koketė,
Iš vystyklų vos išriedėti
Suspėjus! Ir kokia gudri,
Kaip ji vilioti apsukri!
Iškęst jis smūgio neįstengia:
Tuštybę damų keikia jis,
Paskui išeina pro duris,
Namo išjoja. Planą rengia —
Dviem pistoletais ir kulka
Likimą savo spręst staiga.

ŠEŠTASIS SKYRIUS

Là, sotto i giorni nubilosi e brevi,
Nasce una gente à cui l'morir non dole.
P e t r.

I

Kad jau Vladimiras išjojo,
Onieginas pamatė; jis
Prieš Olgą vėl užsisvajojo,
Užėjo vėl nuobodulys.
Jis džiaugėsi kerštu savuoju.
Ir Olė žiovavo su juoju,
Ieškojo Lenskio būryje,
O kotiljonas slėgė ją
Sunkių sapnu. Bet baigė groti.
Vakarieniauja; ir svečiai
Jau gula kambariuos plačiai —
Gera jiems reik išsimiegoti.
Tiktai Onieginas ramus
Išvyko vienas į namus.

II

Jau knarkia storas Pustiakovas
Su tokia pat antra puse.
Gvozddinas gi, ir Petuškovas,
Ir Flianovas, tingus dvasia,

Ant krėslų guli valgomajam;
Trikė, poetui garbingajam,
Paklojo ant grindų minkštai —
Su megztine jis miega štai.
Mergaitės kambariuos Tatjanos
Ir Olgos ilsisi smagiai.
Liūdna prie lango atvangiai, —
Ją šviečia spindulys Dianos, —
Tatjana sėdi vien niūri,
Į tamsų lauką žiūri ji.

III

Kai netikėtai pasirodė,
Akių spindėjimu ramiu
Jis jąą pervėrė, atrodė,
Ligi pačių širdies gelmių.
Su Olga buvo toks — keistoka;
Negali jo suprast, nemoka;
Pavydas kyla jai staiga,
Lyg širdį ledine ranka
Suspaudžia, praraja giliausia
Ties ją juoduoja uždama...
„Aš žūsiu, — kalba svaigdama, —
Bet pražūtis tai bus mieliausia.
Aš nesiskundžiu: kam dejuot?
Man laimės jis negali duot.“

IV

Pirmyn, istorija manoji!
Asmuo vėl naujas šaukia mus.
Ties Lenskio kaimu sau gyvuoja
Už varstų penketo žmogus —
Senokai jau dvarely savo
Gan filosofiškai alsavo

Zareckis: mėgo skandalus,
Lošikas kortom atkaklus,
Tribūnas smuklių, nutrūktspandis,
Dabar romus, širdies geros,
Viengungis tėveliuks šeimos,
Ramiai dvarininkauti bandęs,
Žmogus pagerbtinas tikrai:
Šit kaip gerėja mūs laikai!

V

Kadais jam pataikaut mokėta,
Jo pikta narsą gyrė vis,
Į tūzą jis iš pistoleto
Per sieksnius mušdavo penkis,
Jis net kovoj pasižymėjo,
Kai nuo kalmukų arklio dėjo
Kaip maišas girtas į purvus
Ir tuoj prancūzams į nagus
Pakliuvo įkaitu brangiausiu.
Naujasis Regulas, garbės
Dievaitis, troško ne šlovės,
Bet pančių geidė kuo švelniausių,
Kad bonką pas Veri³⁷ kasryt
Skolon galėtų išvaryt.

VI

Jis mėgdavo gudriai pašiepti
Ir apsimesti kvailiuku,
Pajuokti, kandžiai atsiliepti,
Gudruoliui pridaryt juokų,
Nors jis už šias išdaigas savo
Ne kartą užmokestį gavo,
Nors pats ne kartą kaip kvailys
Pakliūdavo į pinkles jis.

Jis mėgo ginčytis, plepėti,
Atkirsdavo buikai, aštriai,
Tylėjo kartais jis gudriai,
Gudriai jis mėgo pasirieti,
Kelt vaidą tarp draugų gerų,
Juos sustatyt ties barjeru

VII

Arba priverst juos susitaikyt,
Su jais trise papusryčiaut,
Ar vėl gerai slapčia pritaikyt
Jiems jucką, papiktažodžiaut.
Sed alia temporal! Smarkumas
(Kaip meilės sapnas, irgi dūmas)
Jaunystės nuneštas tuoju.
Zareckis, kaip jau aš sakiau,
Unksmėj akacijų, alyvų
Save paslėpęs nuo audrų,
Išminčium dedasi tikru,
Horacijum pavirtęs gyvu,
Augina antis, kopūstus
Ir moko abėcė vaikus.

VIII

Nekvailas buvo; nors nemėgo
Eugenijus mūs jo širdies,
Bet gerbė jo sprendimų jėgą,
Protavimus, sveikus išties.
Su juo meilu matytis, būti,
Ir net šį rytą nė truputį
Nustebintas nebuvo jis,
Kada atvyko šis svetys.
Vos pasisveikinti suspėta,

Nutraukęs pokalbį žvilgsniu,
Onieginui tuoju šypsniu
Jis laišką įteikė poeto.
Nuėjęs prie langų, tasai
Paskaitė laišką ištisai.

IX

Trumputė buvo garbingiausia
Ir maloni kartėlė ši:
Šaltai ir aiškiai, mandagiausiai
Duelin Lenskis kvietė jį.
Vos pirmą judesį padarė,
Onieginas nesvarstęs tarė
Šiam pavestiniui atsiųstam,
Kad visad pasirošęs tam.
Tasai be žodžių sujudėjo,
Ilgiau nebegaišavo jis
Ir tuoju pasuko pro duris,
Nes daug darbų namie turėjo;
Herojus ėmė neberimt —
Pradėjo sąžinė kankint.

X

Dabar save griežtai jis teisė
Slaptam teisme savos širdies.
Tikrai, jis nusikalto baisiai:
Pirmiausia, juoktis jam ištis
Iš meilės nekaltos netiko,
Kaip vakar ten kad atsitiko.
O antra: teatleista bus,
Kai devynioliktus metus
Einęs poetas sukvilioja;
Poetą myli gi jisai.
Tad negalėjo būt toksai,

Kuris lyg sviedinys lakioja.
Jis — ne vaikezas be garbės,
Tik vyras proto ir šlovės.

XI

Turėjo jis nusiraminti,
Bet nesišiaušti kaip žvėris,
Ir ginklą tuo būdu atimti
Iš draugo. „Kas dabar išdrįs
Pakeisti tai? Jau viskas dinga...
Juk reikalą šį nelaimingą
Jau dueliantas žino tas,
Mėgstąs šmeižtus, kalbas piktas...
Skirta vien panieka tikroji
Turėtų būt už jo žodžius;
Bet kaip tai džiugintų kvailius...“
Tad štai kas nuomonė viešojo!³⁸
Garbės spyruoklė, stabas šis!
Tad štai pasaulio kur ašis!

XII

Namie atsakymo poetas
Vis laukė, virdamas kerštu;
Ir štai kaimynas jau minėtas
Jam veža atsaką raštu.
Kaip džiaugias mūsų pavyduolis!
Į baimę buvo jis įpuolęs,
Kad priešas gali išsisukt,
Juokais ar šiaip kaip nors pasprukt,
Išvengti šūvio pistoleto.
Bet abejonių nebėra:
Lig užtekės rytoj aušra,

Jie prie malūno sau iš lėto
Atvyks, ir taikys jis pirmyn —
Šlaunin jo arba smilkinin.

XIII

Pykčiu vis Lenskis kunkuliavo,
Koketės ryžos neapkęst
Ir prieš duelį Olgos savo
Matyti negeidė; iškęst
Sunku tačiau; į saulę žvelgia,
Į laikrodį — dar valią telkia,
Bet — pas kaimynės vėl jisai!
Galvoja — Olė gal visai
Sumiš; bet pasitikt poeto,
Kaip ir pirmiau, išbėga ji,
Nuo laiptų nulekia žvitri,
Tartum viltis, lengva, saulėta,
Kaip visą laiką, būdama
Nerūpestinga ir linksma.

XIV

Pirmiausia Olenka paklausė:
„Ko vakar dingot taip anksti?“
Jausmų audra jame didžiausia.
Nuleido nosį. Išdidi
Pradingo panieka. Pavydo
Nebėr, kai žvilgsnį jos išvydo
Jis atvirą. Prasta, švelni
Ši siela nuostabiai kilni!..
Saldžiai susigraudinęs žiūri
Ir mato: mylimas jis dar!
Jis žiauriai gailisi dabar,
Tikrai ji jam atleisti turi,
Jis dreba; žodžiai dingo veik:
Laimingas, sveikas jis beveik...
Laimingas, sveikas jis beveik...
Laimingas, sveikas jis beveik...

XV. XVI. XVII

Niūraus sėdėta, nelaimingo
Prieš Olgą mieląją ir vėl
Vladimiro; jėgų jam stinga
Primint, kas buvo, kažkodėl.
Jis mąsto: „Būsiu jos gynėju.
Neleisiu, kad tinklų spendėjo
Gyrimais, atdūsių liepsna
Būt gundoma širdis jauna;
Kad drįstų kirminas nuodingas
Lelijos stiebą graužt, varpyt,
Ir spėjęs vos atsidaryt
Nuvystų žiedas nelaimingas.“
Tai reiškė, be kalbų ilgų:
Mes šaudysimės su draugu.

XVIII

Jei jis tą žaizdą pamatytų,
Kur dega Tanės širdyje!
Jeigu Tatjana išmanytų,
Jei gandas bent pasiektų ją,
Kad ryt abu draugai iš ryto
Pakels jau ginklą viens prieš kitą,
Gal meilė jos bent ties grabu
Ir vėl sujungtų juos abu!
Bet net iš tolo nieks nežino
Šios paslapties; lyg nebylys
Onieginas nepasakys;
Tatjaną skausmas vien kankino.
Galėtų auklė numanyt,
Bet jai sunku susivaikyt.

XIX

Pakrikęs Lenskis, iškankintas;
Čia linksmas jis, čia nebylus;

Bet tas, kas mūzos išaugintas,
Toks visada. Rūstus, niūrus,
Akis į Olgą ilgesingas
Įsmeigęs kužda: aš laimingas!
Prisėdęs pas klavikordus,
Tuos pat jis ima akordus;
Vėlu jau; laikas jot. Suspaudžia
Jam širdį keistas ilgesys;
Kai jai paduoda ranką jis,
Bekraštis skausmas širdį maudžia.
Ir žiūri jam į veidą jį.
„Kas jums?“ — Ne, nieko. — Jis toli.

XX

Namo parjojęs, apžiūrėjo
Pistoletus, paskui ir vėl
Į dėžę juos atgal sudėjo;
Nusirengė ir kažkodėl
Prie žvakės Šilerį jis varlė;
Tos pat minties vis jautė kartį;
Jam Olga nuolat galvoje
Savo grožybėj visoje.
Užverčia knygą, plunksną ima,
Ir trykšta eilės upeliu —
Jose niekelių daug meilių, —
Jos skamba, liejas. Apsvaigimą
Pajutęs, jas jis skaito tuoj,
Kaip girtas Delvigas puotoj.

XXI

Jūs, eilės, laimei, išsilikot;
Turiu žodžius aš šios giesmės:
„O kurgi, kurgi jūs išnykot,
Auksinės dienos jaunumės?

Kā būsima diena man rengia?
Sugaut jos žvilgsnis neįstengia
Ir slepia ją tamsa giliai.
Teisingi mūs buities keliai.
Mane strėlė parblokš aštrioji,
O gal pralēks ji pro mane,
Vis tiek: budēt ir būt sapne
Ateina valanda skirtoji.
Palaiminti darbai dienos,
Palaiminta pradžia tamsos!

XXII

Sužibš skaisti aušra iš ryto,
Ir sumirgēs diena šviesi;
Mane, gal būt, pas kapo plytą
Slapčia priglaus unksmė tamsi;
Ir atminimą gal poeto
Greit paskandins tykioji Leta,
Užmirš mane visi; ar tu
Ateisi ašarų karštų
Ties urna lieti, o gražioji!
Mąstyt: mane mylėjo jis
Ir aušrą liūdną, ir viltis
Audrios buities tik man aukėjo!..
Brangioji, viltį man suteik:
Aš vyras tau: ateik, ateik!..“

XXIII

Taip t a m s i a i, p a d r i k a i jis rašo
(Tai romantizmo mes vardu
Vadinam, nors čia jo nėra lašo
Aš nėra iš tolo nerandu).
Dar net skaisti aušra nešvito,

Nuvargusi galva nukrito
Jam ties žodžiu: i d e a l u.
Jis snūduriavo ties stalu
Ir užsimiršo minutėlę;
Į tylų kabinetą jau
Kaimynas žengė pagaliau
Ir tokiu jį šauksmu prikėlė:
„Jau septinta: kas bus, tas bus...
Onieginas jau laukia mūs.“

XXIV

Bet klydo jis: šią valandėlę
Herojus ilsis dar saldžiai.
Retėja jau nakties šešėliai,
Sutinka Vesperą gaidžiai;
Onieginas kietai sau miega.
O vėjas neša pūgą sniego,
Ji žiba, sukas. Ritas jau
Aukštokai saulė. Ilsis sau
Eugenijus. Sapnai skrajoja
Virš jo nuvargusios galvos.
Iš lovos šoka pagalios,
Užuolaidą praskleist sumoja
Ir žiūri — mato, kad nūnai
Važiuot jau reikia skubinaį.

XXV

Jis skambina. Įbėga veikiai
Prancūzas tarnas čia Giljo.
Chalata, šlepetes jis teikia
Ir baltinius paduoda jo.
Onieginas tuoj rengtis ima
Ir tarnui duoda paliepimą
Drauge važiuot. Ir apsukrus

Tas griebia dėžę ir ginklus.
Paruošt roges herojus prašo
Ir prie malūno lėkt tuojau.
Atvyko. Tarnas neša jau
Lemtingas šaudykles L e p a ž o³⁹
Ir skuba arklius nuvaryt,
Ties ažuoliukais pastatyt.

XXVI

O Lenskis laukė jų prie prūdo
Ties užtvanka gan nekantriai;
Mechanikas Zareckis plūdo
Tuo tarpu girtas atkakliai.
Juos atsiprašo mūs herojus.
„Bet kurgi, — stebisi sustojęs
Zareckis, — sekundantas jūs?“
Duelių metodus visus,
Kaip klasikas, tiksliai jis žino.
Ne, ne smagumui jis paties
Žmogelį patalan mirties —
Bet pagal dėsnius meno gryno,
Pagal senovės taisykles
(Ką turime pagirti mes).

XXVII

„Kur sekundantas? — šis paklausė, —
Bičiulis mano štai — Giljo.
Manau, kad gal priimtiniausia
Jums bus kandidatūra jo;
Tai doro esama vaikino,
Nors ne visi, gal būt, jį žino.“
Zareckio lūpa prikąsta.
Onieginas kalba prasta
Staiga paklausė Lenskį: „Taigi,

Pradėsime gal?“ — Aš sutinku. —
Jie už malūno. Tuo laiku
Zareckis susitarti baigė
Są doru vaikinu. Arti
Jau priešai; žvilgsniai nudelbti.

XXVIII

Jie priešai! Ar seniai išskyrė
Draugus šiuos kraujo troškulys?
Kiek džiaugsmo jie abu patyrė,
Kada juos ta pati mintis,
Puota, darbai neliovė rišę!
Lyg priešai, apmaudu pamišę,
Lyg baisiame sapne tamsiam
Jie, tylūs, ruošia viens kitam
Siaubingą pražūtį šalčiausiai...
Gal nusijuokti jiems staiga,
Kol dar nekruvina ranka,
Ir išsiskirti draugiškiausiai?..
Bet vaidas bijo nuolatos
Klaidingos gėdos nelemtos.

XXIX

Štai pistoletai sublizgėjo.
Plaktukas užkala vamzdžius.
Kulka į vidų įriedėjo.
Paspaudė pirmąkart gaidžius.
Štai parako srovė pilkoji
Muštukan byra. Ir aštrioji
Briauna skiltuvo, įsukta
Tvirtai, į viršų atlaužta.
Už kelmo artimo sustoja
Giljo sumišęs. Ir šalin
Jau meta apsiaustus tolyn

Draugai. Zareckis atinauoja
Žingsnius tris dešimtis ir du,
Parodo jiems, kur stot, karlu.

XXX

„Artyn!“

Susivaldyt įstengę,
Tvirtai, ramiai abu ištis
Po žingsnių ketvertą štai žengia
Jie laiptais keturiais mirties,
Vienodu žingsniu ir iš lėto.
Eugenijus gi pistoletą
Pirmasis ima kelt ramiai,
Artyn žingsniuodamas niūriai.
Penkis žingsnius dar žengt jie gauna.
Kairioji Lenskio štai akis
Jau primerkta — ir taiko jis,
Tačiau Eugenijus iššauna...
Atėjo valanda: tylus
Jau meta ginklą nebylus

XXXI

Poetas, ir staiga jis krinta,
Pridėjęs ranką ties širdim.
Miglotas žvilgsnis jo sušvinta
Ne sopuliu, tiktai mirtim.
Taip pamažu nuo kalno ritas
Gurvolis sniego nematytas
Ir blyksi saulėj ugnimi.
Suprakaitavęs, širdimi
Nutirpusia herojus mini
Dar draugą, žiūri, šaukia ji...
Bet jo nebėr. Audra smarki

Gražiausią žiedą jau nuskynė,
Gėlė nuvyto rytmety,
Užgeso jau ugnis širdy.

XXXII

Jis nejudėdamas gulėjo,
Keistai nuvargus jo kakta.
Po krūtine kulka išėjo;
Krauju garavo jam žaizda.
Gyvybės liovėsi žaidimas.
Širdy dar plakė įkvėpimas,
Viltis ir meilė neseniai,
Ir kraujas virė jam kilniai.
Dabar lyg tuščias namas liko
Jisai, aptemęs ir ramus:
Jau amžinai tylus jis bus.
Uždaro langines iš tyko,
Ir langus baltina kreida.
Nėr šeimininkės niekada.

XXXIII

Smagu, kai priešą neapdairų
Įsiutini epigrama;
Smagu matyti veidą žvairą,
Kada, ragus nuleisdama,
Į veidrodį galva jo žiūri,
Ir gėdintis savęs ji turi;
Smagiau dar, jeigu nejučia
Sustaugo kaip kvailas: aš juk čia!
Bet dar smagiau jam sąžiningai
Parengti karstą atkakliai,
Į kaktą taikyti tyliai
Iš atstumos visai garbingai.

Bet pas tėvus pasiųsti ji
Vargu bus pramoga smagi.

XXXIV

O jeigu jauną draugą savo
Nušausite pistoletu,
Kurs jus žvilgsniu, žodžiu užgavo
Ar mažmožiu gan nekaltu,
Kada drauge gurkšnojot vyną,
Ar apmaudo užlietas gryno
Jis išdidžiai jus kautis kvies,
Sakykite: ar jums širdies
Sunkiausias jausmas nepagauna,
Kada ant žemės nejudrus
Jis miręs amžinai užsnūs,
Kai regite jo kūną jauną —
Kai jūsų šauksmas nevilties,
Bežadžio, jo nebepalies?

XXXV

Suspaustas rankoj pistoletas.
Į Lenskį žvelgia su kančia
Eugenijus. „Na ką? Nudėtas“, —
Kaimynas sako nejučia.
Nudėtas... Šauksmas žiauriai sminga
Į širdį žmogžudžio skausmingą.
Nueina jis, žmonių atves.
Jau šaltą kūną į roges
Zareckis padeda atsargiai;
Baisingą lobį veža jis.
Arkliai, pajutę, kad mirtis
Arti, suprunkščia, daužos smarkiai
Ir vilgo brizgilus puta,
Ir lekia lyg strėlė greita.

XXXVI

Bičiuliai, gaila jum poeto:
Pačiam žydėjime vilčių,
Kurių įvykdyt nespėta,
Dar vos iš mažumės skaisčių
Dienų išėjęs, jis nuvyto.
Kur svajos karštos jauno ryto,
Siekimai kilnūs ir aukšti
Ir jo jausmai nepaprasti?
Kur meilės jo skausmai audringi,
Troškimas darbo ir garbės
Ir baimė ądų, nešlovės,
O, kurgi jūs, šventi, aistringi
Regėjimai ne žemės šios,
Sapnai poezijos šventos?

XXXVII

Gal jis pasauliui laimę tyrą
Atnešęs būtų šlovėje.
Ūmai nutilusi jo lyra
Ga!ėjo amžių tėkmėje
Sužadint skambesį didingą,
Netylantį. Ir gal nestinga
Pasaulio laiptuos visuose
Aukštos pakopos jam. Dvasia
Kentėjus nunešė gal šventą,
Užburtą paslaptį, visai
Nutilo gaivūs mums garsai,
Ir už ribos, kur jo gyventa,
Jo himnas nepasieks laikų,
Palaima vis naujų kartų.

XXXVIII. XXXIX

O, gali būt, poeto laukė
Toks pat likimas kaip visų.

Jaunystės metai būt praplaukę:
Atvėstų siela iš tiesų.
Jis daug kuo būtų pasikeitęs,
Pamėtęs mūzas, apsileidęs,
Laimingas, vedęs, su ragais,
Su chalatu ir su vaikais.
Esmėj gyvenimą pažintų,
Podagrą gautų, gertų jis
Ir valgytų sau už kelis,
Ir pagaliau jį numarintų
Jo lovoj tarp vaikų gerų,
Verksmingų bobų, daktarų.

XL

Vis tiek, skaitytojau brangusis,
Meilužis krito kaip auka.
Švelnus svajotojas jautrusis
Bičiulio užmuštas ranka.
Yra vieta: už kaimo seno,
Kairėj, kur dainius mūs gyveno,
Šaknim suaugę pušys dvi;
Ir teka iš po jų gaivi
Srovė, greta daubas apjuosus;
Artojas mėgsta atsigert,
Piovėjos eina ten panert
Į bangą ąsočius skambiuosius;
Paminklas paprastas tenai,
Unksmėj, kur liejas vandenai.

XLI

Ties juo (kada lašnot mėgina
Laukuos pavasario lietus)
Sau skerdžius margą vyžą pina,

Dainuoja Volgos jis žvejus;
Taipogi ir jauna miestietė,
Atvykus kaiman paviešėti,
Kada ji per laukus greita
Kaip vėjas lekia sau raita,
Sulaikius žirgą, kurs sukaito,
Įtemps vadžias, kiek tik galės,
Pakėlus šydą skrybėlės,
Ketureilį ten prastą skaito.
Ir ašara, ir liūdesys
Užtemdo jai švelnias akis.

XLII

Ir žingine per lauką įoja,
Giliai paskendus mintyse;
Likimą Lenskio apgalvoja
Jinai nuliūdusia dvasia.
„O kurgi Olga pasidėjo? —
Ji mąsto. — Ar ilgai kentėjo,
Ar ašaras užmiršo ji?
Ir kurgi jos sesuo tyli?
Ir kur pėdas šį kartą mėto
Tas priešas moterų aršus,
Tasai keistuolis toks niūrus,
Žudikas jaunojo poeto?“
Pranešiu smulkiai visa tai,
Kai valanda išmuš, draugai,

XLIII

Tačiau dabar tam nesiryšiu.
Nors aš Onieginą myliu,
Be abejo, prie jo vėl grįšiu,
Tiktai dabar dar negaliu.
Rūsčiojon prozon lenkia metai,

Ir rimų šėlstantys verpetai
Išnyksta, — lemta taip dangaus, —
Dabar tingiau aš jų vaikaus.
Jau plunksna nebeturi noro
Tèpliot lakiuosius lapelius;
Kitus surado jau kelius,
Kitų, šaltų svajų panoro
Dvasia mana. Jų ilgis ji
Tyloj pasaulio, užesy.

XLIV

Kitų geismų pažįstu šauksmą,
Liūdnumą naują aš žinau.
Geismai tie nesužadins jausmo,
Liūdnumo seno gaila jau.
Svajonės! kurgi jūs saldybė?
Kur rimas amžinas — j a u n y b ė?
Ar jo vainikas margasai
Dabar nuvyto jau visai?
Ar iš tiesų pranyko toly
Pavasaris jaunų dienų,
Skambių elegijų pilnų
(Ką tvirtinau juokais lig šiolei)?
Ar nebegrįš jis? Argi greit
Man trisdešimt turės sueit?

XLV

Jau man vidurdienis atėjo, —
Prisipažinti reikia tai.
Sudie jaunystei, kur praėjo, —
Mes atsisveikinam karštai!
Dėkoju tau už malonumą,
Už meilią kančią ir liūdnumą,

Už triukšmą, vėtras ir puotas,
Už tavo dovanas visas!
Dėkoju tau. Tavim žavėjaus
Tyloj ir rūpesčiuos širdim.
Užteks... Pasidžiaugiau tavim.
Atgijus siela vėl kaip vėjas
Naujais keliais mane nuneš,
Nuo praeities ilsėsiuos aš.

XLVI

Žvalgausi. Jums sudie, šešėliai,
Kur pilnos laisvės ir aistrų
Tekėjo dienos pamažėle
Man tarp svajingųjų sapnų.
Tave aš, jauną įkvėpimą,
Prašau, te vėl vaizduotė ima
Iš naujo audrinti mintis,
Te vėl atgyja man širdis,
Mane tu atlankyk šią dieną,
Neleiski sielai surambėt
Ir pagaliau suakmenėt
Pasauly, žudančiam kiekvieną,
Toj sietuvoj, kur mes, draugai,
Jau maudomės gana ilgai!⁴⁰

SEPTINTASIS SKYRIUS

O Maskva, Rusijos dukrelė,
Kur man surasti lyglą tau?

Dmitrijevas

Kaip nemylėt gimtos Maskvos?

Baratynskis

Kaip Maskvą plūsta jie! Daug matę, mat, yra!
O kur geriau?

Kur mūs nėra.

Gribojedovas

I

Jau nuo kalvų nuvarė sniegą
Pavasariniai spinduliai.
Vanduo drumstais upeliais bėga
Ir pievas apsemia giliai.
Linksmu šypsniu gamta nušvito,
Sapne sutinka metų rytą;
Melsvieji žėri debesiai.
O girios, skaidrios dar, šviesiai
Nelyginant pūkais žaliuoja.
Į lauką bitės pulkeliau
Jau išskrenda iš avilių.
Jau slėniai džiūsta ir marguoja;
Mauroja bandos. Tarp šakų
Lakštutė suokia, kai tyku.

II

Koks liūdnas tavo atējimas,
Pavasari! Rods, tik mylēt!
Bet koks nuvargęs sujudimas
Man kraujuje, širdy bruzdēt
Vēl ima! Kai džiaugiuosi vēju,
Kurs švelniai veidā palytējo
Pavasarišku dvelkimu,
Širdy sunku ir neramu.
Aš nejaučiu gal malonumo,
Ir visa, kas dziugu, gražu,
Kas juda, krykščia pamažu,
Man kelia liūdņā nuobodumā,
Ir visskas skendēja tamsoj,
Manoj sieloj negyvoj?

III

Ar kad rudens pražuvęs lapas
Sugrįžo vēl, mums nedžiugu,
Nes minim, ką prarijo kapas,
Kai klausom ūžesio miškų;
Ar su gamta, kuri atgyja,
Sumišusioj širdy susyja
Vytimas greitas metų mūs,
Kurie daugiau nebepabus?
Gal būt, vaizduotėj mum iškyla
Ir vēl poetiški sapnai,
Pavasaris, kuris senai
Praėjo, sieloj vēl prabyła,
Vėl minim tolīmas šalis,
Mėnulj, nuostabias naktis...

IV

Pats laikas: tinginiai gerieji,
Epikurietiškai žyniai,

Ir šaltakraudai laimingieji,
Ir Levšino⁴¹ mūs mokiniai,
Priame kaimiškas, doringas,
Ir damos nuostabiai jausmingos,
Pavasaris į kaimą jus
Jau šaukia, laikas malonus,
Darbai, ir gėlės, ir vaikštytynės,
Ir naktys, gundančios karščiau.
Draugai! į kaimą! na, greičiau,
Karietoj, ligi pat sėdynės
Krautoj, savais arkliais, paštu
Iš miesto irkitės kartu!

V

O tau, skaitytojau garbingas,
Išsirašytu vežimu
Jau miestas reik palikt triukšmingas,
Kur linksminaisi daug žiemų;
Manoji mūza štai vadina
Klausyt šniokštimo ąžuolyno
Ties tuo be vardo upeliu,
Kur atsiskyrėliu tyliu
Eugenijus tingus klajojo,
Kada gyveno netoli,
Kur Tanė vaikščiojo kukli
Ir meiliai sau viena svajojo.
Bet dingo jis... ties ta vieta
Liūdna žymė jo palikta.

VI

Kur pusratį apriečia gryną
Kalnai, kur pro lankas žalias
Į upę gurga per liepyną
Upelis, ten nueikim mes.

Giesmė lakštutės ten girdėtis
Per naktį; žydi ten erškėtis,
Skambus čiurlenimas vandens.
Ten, kur paminklas iš akmens,
Senų pušų stuobriai palinkę,
Ateivis skaito akmenų:
„Jo ankstyva mirtis kilni.
Lenskį Vladimira atminki.
Tada tai žuvo, metų tiek.
Poete jaunas, pailsėk!“

VII

Kur urna ilsisi romioji,
Vėjely rytmečio laiku
Pušies šaka ten nuleistoji
Slaptingu supas vainiku;
Vėlai čia, būdavo, atėję
Dvi draugės ašarą pralieja;
Apsikabinę nuolatos,
Jos mėnesienoj verks, raudos.
Dabar gi... Tas akmuo liūdnavis
Jau užmirštas. Visi takai
Užžėlę. Ant šakos senai
Vainiko nēr; tiktai žilasis
Dainuoja skerdžius kaip seniau
Ir pina apavą jis sau.

VIII. IX. X

O, vargšas Lenskis! ji raudoja
Nedaug, kankynę kęsdama.
Deja, mūs nuotaka jaunoji
Liūdnumui neištikima.
Jos dėmesį patraukė kitas;
Švelnumais meilės užmigdytas,

Jai dingo sielvartas seniai;
Ulonas pavergė šauniai,
Uloną josios siela myli...
Ir ties altorium nuleista
Apvainikuota jos kakta,
Gėdingai lūpos šypsos, tyli,
O nudelbtom žemyn akim
Ji karšta suspindi ugnim.

XI

O, vargšas Lenski! o, poete,
Ar amžinybės ribose
Galėjo melą iškentėti,
Patyrus jį, tava dvasia?
O gal užmigdė Leta jausmą,
Ir dainius nebejunta skausmo,
Laimingas jis ir nejautrus, —
Pasaulis jam ramus, tylus?
Taip, užmiršimas abejingas
Mūs laukia prie šaltų kapų,
Šauksmai nutyla ten draugų,
Meilužių, priešų. Vien audringas
Įnirtęs choras nesmagus
Dar ginčijas, kam dvaras klius.

XII

Ir Olės balsas greit skambusis
Nutilsta Larinų šeimoj.
Ulonas, pareigai pakluseš,
Su ja į pulką vyksta tuoj.
Per savo dukros išleidimą
Senutė gailiai verkti ima
Ir vos gyva išlieka jį;

O Tanė neverkė tyli;
Išbaļęs, liūdnas jai virpėjo
Veidelis. Kai visa šeima,
Per priebutį išleisdama
Jaunavedžius, judriai plušėjo
Ten, prie karietos paruoštos, —
Tatjana išlydėjo juos.

XIII

Tatjana dar ilgai žiūrėjo
Į juos tarytum pro rūkus...
Ir likti ji viena turėjo.
Deja! čia niekad nebebus
Sesutės, draugės jos geriausios,
Jos balandėlės mylimiausios!
Likimo nunešta jinai, —
Atskirtos jiedvi amžinai!
Be tikslo klaidžioja šešėliu,
Į tuščią sodą pažiūrės...
Bet niekad ji nepralinksinės,
Nepalengvės nė truputėlio
Širdis, pritvinus skausmo jau, —
Bematant, rodos, sprogs pusiau.

XIV

Ir štai vienatvėje žiauriojo
Smarkiau dar dega jos aistra.
Širdis garsiau dar jai kartoja
Vis apie tą, kurio nėra.
Onieginas juk ją paliko;
Kaip brolio savojo žudiko
Ji turi neapkęsti jo;
Poetas žuvo... niekas to
Neatmena, mylėti ima

Jau kitą mylimos širdis.
Lyg dūmus vėjas išsklaidys
Poeto liūdną atminimą.
Dvi širdys gal lig šiol kentėt
Dėl jo neliaus... Bet kam liūdėt?..

XV

Jau vakaras. Padangė blausias.
Čiurlena vandens. Vabalai
Vienodai zvimbia. Paskučiausias
Ratelis sklaidos; tik vėlai
Ugnelė žybsi pagal upę,
Ir mėnesienoj įsisupę
Laukai boluoja. Ir viena
Tatjana eina, kupina
Svajonių. Nuo kalvos jai rodos —
Ten pono rūmai dideli,
Kaimelis; ten giria tyli,
Ir palei šviesią upę sodas.
Ji žiūri — ir krūtinėj jai
Širdis suspurda neramiai.

XVI

Ir abejoja ji, atrodo:
„Ar eit man priekin, ar atgal?..
Čia jo nėra... Į šitą sodą
Pažvelgsiu tik, į rūmą gal.“
Uždususi ji nusileido
Nuo kauburio; ir josios veidą
Matei nustebusį giliai.
Tušti visi čia pašaliai!
Bet šunes lodami iššoko.
Į baugų šauksmą jos čionai
Vaikų subėgo skubinai

Būrys triukšmingas. Jie tai moka
Šunis ramiai nuo jos nugint
Ir mūs panelę nuramint.

XVII

„Namus norėčiau pamatyti,“
Pasakė Tanė. Kuo greičiau
Vaikai Anisjai pasakyti
Nubėgo, ir raktus tuojau
Anisja atnešė; ir spėriai
Prieš Tanę durys atsivėrė,
Ir ji įėjo į namus,
Kur neseniai dar neramus
Herojus buvo; ilsis salėj
Ant biliardo dar lazda,
Ant sofos guli pamesta
Lengvutė raitelio vytelė.
Senutė: „Štai kur židiny;,
Sėdėdavo čia vienas jis.

XVIII

Velionis Lenskis čia pietavo
Su juo dažnai žiemos metu.
Šį kambarį mes pono savo
Vadiname kabinetu;
Čia kavą gėrė, čia ilsėjo,
Čia prievaizdas pranešinėjo,
Čia skaitė knygeles rytais...
Ir senas ponas čia kadais
Gyveno; su manim dažnokai
Jis, būdavo, čia atsisės
Ties langu, akinius uždės, —
Ir „durnių“ lošiamo ilgokai.

Duok dieve dangų jam regėt,
Kauleliams žemėje ilsėt!“

XIX

Į visa ką Tatjana žiūri
Su gaudulio švelnaus jausmu.
Jai viskas didžią vertę turi,
Pusiau kankinančiu džiaugsmu
Ir vėl jos siela atgaivinta;
Ant stalo lempa užgesinta,
Krūvelė knygų padėta,
Ties langu lova, užtiesta
Ji kilimu, ir neregėtas
Už lango vaizdas migloje,
Šviesa išblyškus viduje
Ir lordo Bairono portretas,
Ir rūškana ketaus lėlė —
Suspaustos rankos, skrybėlė.

XX

Madingoj celėje stovėjo
Tatjana užburta ilgai.
Vėlu. Dvelkimas šalto vėjo.
Slėny tamsu. Ir jau miškai
Ten, ties upe miglota, minga;
Už kalno mėnuo jau pradingo,
Ir piligrimei jaunai greit
Namo, namo jau laikas eit.
Paslėpus savo sujudimą
Ir atsidusus, ne be to,
Tatjana leidžiasi namo.
Tačiau ji prašo dar leidimo
Šį tuščią rūmą aplankyti
Ir čia knygelių paskaityti.

XXI

Su raktininke ji už vartų
Išsiskiria. Ir po dienos,
Anksti iš ryto jau šį kartą,
Vėl rūmai susilaukia jos.
Kabinete tyliam ji liko,
Pasaulis laikinai išnyko,
Kai ji sėdėjo ten liūdna,
Ilgai raudodama viena:
Ir ėmė ji knygas vartyti.
Iš pat pradžių atrodė jai,
Kad parinktos jos gan keistai,
Paskui ji godžiai jas skaityti
Pradėjo; ir nauja dvasia
Pasaulis švito akyse.

XXII

Nors mūs herojus nesistengė
Skaityt senokai, kaip sakiau,
Bet kūriniai keli išvengė
Rūstybės jojo pagaliau:
Tai dainius Giauro ir Žuano,
Su juo dar trejetas romanų,
Kur atsispindi amžius mūs
Ir tikras šių dienų žmogus
Vaizduojamas gana teisingai
Su dvasios jo nedorumu,
Egoizmu ir sausumu,
Svajoti linkęs nesaikingai,
Su dirbančiu tuščiai, piktu
Ir kunkuliuojančiu protu.

XXIII

Daugybė puslapių paliko
Dar žymės ryškios jo nagų;

Stebėt jas atidžiau įniko
Ji būvy valandų ilgų.
Virpėdama jinaį sužino,
Kokia jį pastaba kankino,
Mintis, įstrigusi giliai,
Su kuo sutiko jis tyliai.
Pieštuko pastebi ji aiškias
Žymes kai kur atkraštėse.
Tenai Oniegino dvasia
Visur nesąmoningai reiškės
Trumpu žodžiu ar kryželiu,
Ar klausiamuoju ženkleliu.

XXIV

Tatjana pamažėle ima
Dabar aiškiau suprasti tą,
Kuriam atodūsius, troškimą
Ji skirti buvo pasmerkta:
Keistuolis liūdnas, pavojingas,
Dangaus ar pragaro slaptingas
Jis padaras, o gal jisai
Bus angelas, gal velnias tai?
O gal jis vien tiktai sekėjas,
Niekinga šmėkla ar kartu
Maskvietis Čaildo apsiaustu,
Keistybės svetimų reiškėjas,
Žodynas madnas — ir gana, —
O gal parodija liūdna?

XXV

Nejaugi mįslę ji atspėjo?
Nejaugi žodį rado ji?
O laikas bėgo, neskubėjo
Namo Tatjana mūs tyli,

Kur susisėdo du kaimynai
Ir apie ją kalbėt mėgino.
„O ką? Ne vaikas Tanė jau, —
Senutė krenkščia pagaliau. —
Juk Olenka už ją jaunesnė.
Mergaitę laikas sutvarkyt,
O ką gi man su ja daryt?
Ji už visus išmintingesnė:
Ji neisianti, ir tiek. Liūdna
Vis girioj klaidžioja viena.“

XXVI

— Ar tik ji neįsimylėjo? —
„Bet ką? Bujanovą jįnai
Atstūmė. Nieko nelaimėjo
Ir Petuškovas net patsai.
Pyčtinai buvo čia, husaras.
Kas, būdavo, čionaitės daros!
Maniau: gal šito nepaliks.
Bet kur tau! nieks jai neįtik.“
— Mamytė, žinot, ką daryti?
Į Maskvą, jomarkan mergų!
Girdėt, ten vietų daug laisvų. —
„Gali skolon įsivaryti.“
— Reik vienai žiemai nuvažiuot.
Galiu aš paskolą jums duot. —

XXVII

Protingą, sveiką patarimą
Senutė priėmė linksmai;
Ji apsisvarsčius ruoštis ima
Į Maskvą, kai ateis žiema —
Ir Tanė girdi šią naujieną.

Griežtasis teismas vieną dieną
Jos aiškius bruožus visame
Provincijos paprastume
Išvys, rūbus jos suvėluotus
Ir pavėluotą kalbą jos;
Badys ją žvilgsniais, kiek valios,
Maskvoj circėjos nupudruotos...
O, siaubas! jau geriau tikrai
Miškų tankmėj palikti jai.

XXVIII

Ji skuba į laukus plačiuosius
Su pirmutiniais spinduliais,
Graudžiom akim apžvelgia juosius
Ir šitaip kalbasi su jais:
„Sudie, o kloniai jūs ramieji,
Ir jums sudie, kalnai aukštieji,
Sudie, o žydruma dangaus,
Miškai, kurie žaliuos ir gaus!
Sudie, o prigimtie linksmoji!
Ramybę savo aš keičiu
Į triukšmą pramogų tuščių...
Sudie ir tau, buitie laisvoji!
O kurgi, ko gi aš veržiuos
Ir ką gi man likimas duos?“

XXIX

Ilgesnės darosi vaikštynės.
Kalva, upelis stabdo ją
Ir žaluma, spalva mėlynės
Kas kartą sužavi nauja.
Tartum senus draugus mėgina
Prakalbinti ji pievą gryną,
Miškelį ir kalvų krantus.

Bet bėga vasara nuo mūs.
Ruduo auksinis jau atėjo.
Suvirpo blykštantį gamtą,
Ji tartum aukai papuošta...
Gint šiaurė debesis pradėjo.
Papūs, sustaugs ateidama
Jau greit kerėtoja žiema.

XXX

Atėjo, išsisklaidė; kybo
Ji gniūžtėmis ažuoluose;
Kilimų bangomis sužibo
Aplink kalvas ir laukuose;
Krantus ir upę nejudrioji
Papurus uždanga užklojo;
Ir žėri šaltis. Pro džiaugsmus
Jauti žiemos malonumus.
Tatjanai vis nelinksma, bloga.
Sutikti neina ji žiemos,
Šaltom jos dulkėm nealsuos,
Sniegais gi nuo pirtelės stogo
Nepraus veidų, krūtinės ji:
Žiemos kelionė jai baisi.

XXXI

Jau dienos skirtosios praėjo,
Visi praslinko terminai.
Ir apkalė, ir apžiūrėjo
Roges dengtąsias jau senai.
Kibitkos trys — tokia gurguolė —
Į jas sukrovė visą guolį,
Kėdes, dėžes ir kaistuvus,
Uogienes, čiuzinius savus,

Gaidžius narveliuose ir puodus,
Net praustuves et cetera —
Sudėtas su tvarka gera
Ten lobio ištisas aruodas.
Ir verksmas, triukšmas tarp tarnų —
Į kiemą išveda kuinų

XXXII

Net aštuoniolika, sukinko
Juos į bajoriškas roges.
Vežėjai, bobos susirinko —
Jie keikias, plūstas tarp savęs.
Štai kuinas prekyje gauruotas.
Ant jo foreitorius barzdotas.
Šeimyna bėga pas vartus
Ir atsisveikina ponus.
Susėdo į roges garbingas,
Ir iššliaužė už vartų jos.
„Sudie, vietele ramumos!
Sudie, o prieglobsti unksmingas!”
Vargdienei Tanei mūs verksmai
Paplūdo upeliu ūmai.

XXXIII

Kada kilnių švietimo galių
Plačiau praversime vartus
(Iš filosofinių lentelių
Skaičiuojant, per penkis šimtus
Gal metų), mūs keliai tikriausiai
Pradės gerėti nuostabiau:
Tėvynę mūsų, kaip matai,
Sujungs ir išraižys plentai,
O tiltai geležies didingi
Žengs per upes plačiais lankais,

Suskils kalnai, po vandenais
Bus skliautai išrausti galingi,
Krikščionys smuklių gi pristeigs
Kiekvienoje stoty, kiek reiks.

XXXIV

Dabar gi mūs keliai ne koki,⁴²
Greit tiltai užmiršti supus,
Nakvot stoty tik apsidok —
Nuo blakių, blusų tau nebus
Ramybės; smuklių nēr; dėl labo
Žmonių — troboj šaltojoj kabo
Vien preiskurantai alkanį,
Nors pasipūtę. Marini
Tu veltui apetitą savo.
Ciklopai kaimo be juokų
Lėtoį ugnį su plaktuku
Europos dirbinius pagavo
Taisyti, šlovinli vėžes
Ir griovas tėviškės gražias.

XXXV

Bet kai šalta žiema ateina,
Lengvai važiuojame, švelniai.
Mums primena beprasnę dainą
Nuglotninti žiemos keliai.
Automedontai mūsų mitrūs,
Ir troikos mūsų lakios, žvitrios,
Stulpai gi smagina akis,
Kai lyg tvora⁴³ pro mus praskris.
Nelaimei, Larina važiavo
Ne pašto, o savais arkliais, —
Ji veltui pinigų neleis, —

Ir mergina mūs nuobodžiavo
Septynias ištisas paras,
Kol vietoje jie atsiras.

XXXVI

Bet jau arti. Prieš juos žėruoja
Štai bonios lyg kaitra rausva,
Ir aukso kryžiais spinduliuoja
Baltai išmūryta Maskva.
Bičiuliai! o, kaip aš džiaugiasi,
Kai cerkvių, varpinių gražiausių
Ir rūmų pusratis puikus
Staiga iškilo priešais mus!
Kaip neramioj buity nuoširdžiai
Ir vienumoj mintim žavía
Dažnai minėdavau tave,
O Maskva... kiek čia ruso širdžiai
Susikaupia garse vienam!
Kiek daug primint jis gali jam!

XXXVII

Štai ažuolais senais apaugo
Ten Petro rūmai. Jie rūsčiai
Neseną savo šlovę saugo.
Napoleonas gi tuščiai
Ant kelių Maskvą parklupdyti
Ir seno Kremliaus užvaldyti
Raktus svajojo, kai jisai
Apsvaigo nuo sėkmės visai:
Maskva, nuleidus galvą, nėjo
Pas jį nešt šventei dovanų,
Tik ugnį degančių gaisrų
Herojui nekantriam žadėjo.

Iš čia, gododamas godas,
Į rūsčias žvelgė jis liepsnas.

XXXVIII

Ilgam tu liudininkas liksi
Sunykusios šlovės, pilie!
Važiuok greičiau! Baltai ten blyksi
Stulpai prie užtvaros. Sudie!
Per Tverės gatvę duburiuotą
Tolyn mūs rogių nuvažiuota.
Ir mirga bobos ir daržai,
Drabužių krautuvės, vaikai,
Liktarnos, rūmai ir kaimiečiai,
Aptiekos, trobos ir tvora,
Bulvarai, gatvė atvira,
Balkonai, sodai, buchariečiai,
Ant vartų liūtai ir arkliai,
Ant kryžių kuosų gi būriai.

XXXIX. XL

Jie šitaip vargo važinėjo
Gal apie porą valandų,
Bet laikas jau sustot atėjo
Pas Charitonjį prie namų
Ties vartais skersgatvy. Atvyko
Pas tetą. Nuo džiovos ji nyko
Jau apie ketverius metus.
Kalmukas žilas jiems vartus,
Duris atvėrė, nematytai
Apdriskęs švarkas jo, švelniai
Ant nosies blizga akiniai.
Nuo sofos šaukia paguldyta
Kniažna, apsikabina jos,
Ir aidi šauksmas jų kalbos.

XXI

„Kniažna, mon ange!” — Pachte! — „Alina!”
— Kas būt galvojēs? — „Kaip smagu!”
— Ilgam? — „Mīla, brangi kuzina!”
— Prisēsk — iš tikro, kaip puiku!
Dievaž, lyg scena iš romano... —
„O čia mano dukra, Tatjana.”
— Ak, Tane! eikš gi pas mane —
Man rodos, kliežiu aš sapne...
Atsimeni dar Grandisonā? —
„Kaip, Grandisonā?... a, tasai!
Žinau. Bet kur dabar jisai?”
— Maskvoj gi jis, pas Simeonā;
Jis buvo per kūčias čionai:
Sūnus jo vedē nesennai.

XXII

Bet tas... paskiau pasikalbėsime.
Tiesa? su Tane važinėti
Per gimines visus pradėsime.
Deja, sunku jau man krutėti;
Vos kojas pavelku, o varge;
Bet iš kelionės jūs pavargę,
Jums pasilsėti būt smagu...
Krūtinė... ak, nebėr jėgų...
Sunku ne tik liūdėti vienašvėn,
Ir džiaugtis man... labai sunku...
Jau niekam aš nebetinku...
Biaurus gyvenimas senatvėn... —
Ir čia, nusilpusi visai,
Ji užsikosėjo sausai.

XXIII

Ligonio meilė, linksmas būvis
Tatjaną jaudino; bet jai

Vis nepatiko įkurtuvės, —
Minty senieji kambariai.
Unksmėj užuolaidų šilkinų
Nemiega ji, namus vis mini.
Kai skamba ankstyvi varpai,
Rytinio darbo pranašai,
Iš miego keltis reik, judėti.
Prie lango sėdasi tyli.
Tamsa blankyn; negali ji
Laukų savųjų įžiūrėti:
Prieš ją tik kiemas, uždara
Arklidė, virtuvė, tvora.

XLIV

Ir štai kas dieną, kaip sumanė,
Per giminių visų pietus
Pristatinėt vežioja Tanę
Pas seneles ir senelius.
Iš tolo giminės atvyko —
Visur juos meiliai pasitiko, —
Vis vaišės, vis linksmi šauksmai:
„Išaugo Tanė! Ar senai
Prie krikšto aš tave nešiojau?
O aš ant rankų gi laikiau!
O aš gi už ausų tampiau!
Aš tau meduolį dovanojau!”
Senelės tvirtina balsu:
„Kaip lekia metai, iš tiesų.”

XLV

Be permainų jos išgyveno;
Senų jos laikos papročių:
Tetulę kniažną čia Eleną
Matai su tuliaus kykučiu;

Dar baltinas Lukerja Lvovna,
Meluoja vis Liubov Petrovna,
Ivan Petrovičius šlykštus,
Semion Petrovičius šykštus,
Vis Nikolavnos Pelagėjos
Finmušas — draugas gerasai,
Ir šuo, ir vyras tas patsai, —
Jis klubo nuoširdus gerbėjas,
Ramus jis, kurčias, net graudu,
Suvalgo, išgeria už du.

XLVI

Jų dukros Tanę glamonėja.
Šios jaunos gracijos Maskvos
Ją iš pradžių apžiūrinėja
Tyliai nuo kojų lig galvos;
Ir randa ją kažkokią keistą,
Provinciališkai apleistą,
Blyškiai atrodo ji, liesai,
Bet šiaipjau nebiauri visai;
Paskui jos pas save ją veda,
Draugauja, kaip pačios gamtos
Nurodyta, jai nuolatos
Pašiaušia plaukus pagal madą,
Ir jai dainuojamu balsu
Išduoda paslaptis visų,

XLVII

Ir pergales kitų ir savo,
Išdaigas, viltis ir sapnus.
Nekaltos kalbos kunkuliavo,
Lengvai apšmeiždamos kitus.
Už šitą čiauškesį reikėtų,

Kad ji ir joms atsimokėtų
Savos širdies slapta žinia.
Tačiau Tatjana kaip sapne
Jų net neklauso, lyg apkurto,
Nieks neišplėš iš jos širdies
Didžios, šventosios paslapties,
Brangiausio ašarų jos turto
Ir laimės, — tai laikys pati,
Ir to nesužinos kiti.

XLVIII

Įsiklausyt Tatjana geidžia
Į bendrą pokalbį visų:
Tačiau visi svetainėj skleidžia
Tokius niekus, kad net baisu;
Blanku čia viskas, abejinga:
Net kam apšmeižt gyvumo stinga;
Ir tuščioje, ir sausoje
Kalboj, šmeižte ar žinioje
Per ištisas paras nemoka
Čia sužibėt nauja mintis;
Nesuvirpės čionai širdis
Ar protas dėl išdaigos, juoko.
Net ir kvailystės nejučia
Juokingos nesutiksi čia!

XLIX

Į Tanę žiūri priekabingai
Archyviniai jaunuoliai mūs,
Kalbų jiems apie ją nestinga —
Sprendimas jų nepalankus.
Kažkoks ten juokdarys liūdnasis
Joj sakės idealą rasiąs
Ir, atsistojęs pas duris,

Elegiją jai rengė jis.
O kartą Viazemskis sėdėjo
Pas tetą nuobodžią su ja —
Ir jai patiko širdyje.
Prie jo Tatjaną pastebėjo
Senukas, ėmė taisinėt
Peruką, kažko klausinėt.

L

Bet kur audringa Melpomena,
Kauksmai kur aidi tęsiami,
Kur savo mantija plevena
Prieš šaltą, niūrią minią ji,
Kur snaudžia Talija ramiausiai,
Neklauso, kai jai ploja gausiai,
Kur Terpsichora tik vieni
Žiūrovai stebisi jauni
(Juk ir anksčiau toks buvo metas
Ir man, o gal ir jums kartu),
Nekrypo damos lornetu
Į ją, taip pat žinovas retas
Pasukt žiūroną panorės
Iš ložės ar krėslų eilės.

LI

Ją atveža į subuvimą.
Ankštumas, ūžesys, kaitra.
Ten žėri žvakės, groti ima,
Greit mirga už poros pora.
Lengvučiai rūbai mūsų damų,
Margumas chorų, panoramų,
Merginų pusratis puikus
Pritrenkia kaip matai jausmus.

Čia frantai rodo jžūlumą,
Ir liemenes, ir lornetus,
Husarai kartais čia paklius,
Atostogų patirs saldumą,
Paūš, pasiaus ir sužavės
Ir atgalios vėl išbildės.

LII

Naktis žvaigždžių puikių daug turi,
Gražuolių daugel Maskvoje.
Bet pilnatis už draugių būrį
Šviesesnė ten, žydrumoje.
O ta, kurios manoji lyra
Nenori drumsti sapno tyro,
Lyg pilnaties šviesa skaidri
Merginų, moterų būry.
Kaip kojom žemę ji paliečia
Su dangišku išdidumu!
Širdis jos koku švelnumu,
Pavargęs žvilgsnis jos kaip šviečia! . .
Užteks, užteks: galvok blaivai,
Beprotis per ilgai buvai!

LIII

Kvatoja, linksi; nenurimo
Mozūras, valsas. . . Tarp tetų
Dviejų ji prie kolonos rymo,
Nieks neseka jos šiuo metu,
Tatjana žiūri ir nemato;
Šio bruzdesio ji nesuprato;
Čia jai tvanku. . . svaja sava
Ji veržias, kur būtis laisva,
Į kaimą, prie ramių sodiečių;
Kur upė liejasi šviesi,
Kur vieniša unksmė tamsi, —

Ten gėlės vėl, romanai kviečia.
Ir tamsios liepos vakare,
Kur buvo jis, vėl šaukia jį.

LIV

Jos mintys blaškėsi ir tolo;
Užmiršo žmones ir balius,
O akys rimto generolo,
Kur tik pažvelgs, už jos užklius.
Abi tetulės mirktelėjo,
Alkūne Tanę stuktėrėjo,
Abidvi sušnibždėjo jai:
„Pažvelk į kairę, tik mikliai.”
— Į kairę? kur? o kas ten daros? —
„Kas ten bebūtų, tik pažvelk...
Matai — tenai, akis pakelk,
Ten, prieky, kur tasai husaras...
Nuėjo... gręžiasi jisai...”
— Tas generolas storasai? —

LV

Pasveikinkim dabar Tatjaną
Su josios pasisekimu,
Į šalį kreipkim kelią mano,
Nes, ką dainuoju, jau imu
Užmiršt... Čia pastebėti gaunu:
Dainuoju aš bičiulį jauną
Su jojo išmone keista.
Palaimink ilgą darbą tą
O, tu, ramioji epo mūza!
Ramentą tvirtą man įteik,
Kad nenuklyščiau, kur nereik.
Užteks. Šalin metu šį triūsą!
Aš klasicizmui pagarbus:
Nors ir vėlai — pradžia jau bus.

AŠTUNTASIS SKYRIUS

Fare thee well, and if for ever,
Still for ever, fare thee well.

Byron

I

Tada, kai soduose Licėjaus
Vos pirmą pumpurą skleidžiau,
Skaičiau aš knygą Apulėjaus,
O Cicerono neskaičiau,
Anksti ties slėniais slaptingaisiais
Ir ties vandenimis skaidriaisiais
Mane aplankė mūza štai,
Kai gulgės klykavo aukštai.
Studento celė spinduliavo:
Ten mūzos buvo iškelta
Jaunystei nuostabi puota, —
Ji vaikiškus džiaugsmus dainavo,
Plazdėjimą širdies sapnų
Ir šlovę mūs tėvų senų.

II

Pasaulis ją šypsniu sutiko;
Sėkmė mum suteikė sparnus;

Deržavinas gi pasitiko
Ir laimino prieš mirtį mus.

.
.
.
.
.
.
.
.
.
.

III

Išstatymo tik vieno klausė
Širdis mana — tiktai aistrų,
Jausmais minioj aš dalinausi,
Vedžiaus aš mūžą į puotų
Ir ginčų užesį audringą,
Nakties sargybiniais siaubingą;
Ir į beprotiškas puotas
Ji nešė dovanas savas,
Linksmi ji kaip bakchantė žaidė,
Svečiams dainavo gerdama,
Jaunuomenė gi svaigdama
Jai meilinosi, paskui skraidė —
Ir tarp draugų aš didžiavaus,
Kad mano draugė už ir siaus.

IV

Jų sąjungą palikt reikėjo,
Tolyn aš bėgau... paskui — ji.
Kaip mūza man dažnai mokėjo
Kelionę saldinti, meili,
Užburta pasaka miglota!

Ir per Kaukazą aš uolotą,
Lyg su Lenora, šviesoje
Mėnulio, skrisdavau su ja
Ant žirgo! Krantuose Tauridės
Klausyt ji vedė nuolatos
Mane nakčia bangų bylos,
Netylančiosios Nereidės,
Kūrėjui himnų prakilnių
Ir choro amžino vilnių.

V

Užmiršus sostinės toliosios
Žibėjimą, minias, puotas,
Laukuos Moldavijos liūdnosios
Klajoklių mėgsta ji tautas,
Ne vieną lanko palapinę
Ir čia išvirsta į laukinę,
Užmiršta kalbą ji dievų
Dėl įstabių, skurdžių kalbų,
Patraukt ją stepių dainos gali...
Aplink pakito viskas tuoj:
Ir mano sodo žalumoj
Jau rodos apskrities panelė,
Liūdnu žvilgsniu, švelnia ranka,
Kurioj prancūziška knyga.

VI

Dabar į pokylį⁴⁴ rinktinį
Aš mūžą pirmąkart imu;
Žiūriu į grožį jos laukinį
Su pavydžiu nedrąsumu.
Glaudžioj minioj aristokratų,

Kariškių frantų, diplomatų
Ir damų nardo ji kukli;
Tyliai prisėdo, žiūri ji
Ir ankštuma triukšminga grožis,
Kalbom ir rūbais išdidžiais,
Lėtai atėjusiais svečiais,
Kur šeimininkės spindi grožis,
Tamsiaisiais rėmais vyrų mūs,
Kuriems paveikslais damos bus.

VII

Kalbų oligarchinių tinka
Grakštus, svarus jai derinys,
Šalta ramybė iškilminga
Ir laipsnių, metų mišinys.
Bet kas ten, tarp minios rinktinės,
Niūrus toks stovi, nusiminęs?
Ir švysčioja veidai prieš jį,
Lyg šmėklos įkyriam būry.
Visiems atrodo svetimiausiai.
Ko reik jam? Splynas ar keista
Puikybė žymi veidą tą?
Gal tai Eugenijus? Tikriausiai.
Nejaugi?.. Taip, tai jis tenai.
— Kada atvyko jis čionai?

VIII

Toks pat jis, ar nurimti ryžos?
Keistuolį gal vaidina vis?
Sakykit, koks jisai sugrįžęs?
Ką mums dabar parodys jis?
Kas bus jisai? Gal būt, Melmotas,
Kosmopolitas, patriotas,
Haroldas, kvakeris, ar ką,

O gal su kauke davatka
Arba vyrukas iš šauniųjų,
Kaip jūs ar aš, kaip mes visi?
Laikykite tai dėmesy:
Nemėgsta nieks madų senųjų.
Pridūmė jis akis, ar ne?
— Pažįstat jį? — Ir taip, ir ne.

IX

— Kodėl gi jūs atsiliepiamas
Toks apie jį nepalankus?
Dėl to gal, kad kiekvienas imas
Triukšmingai spręst apie visus,
Kad gali šėlstanti jaunystė
Niekingą egoizmą drįsti
Prajuokinti arba įžeist,
Kad protas mėgsta laisvėj žaist,
Kad mes labai dažnai per darbus
Palaikom tai, kas tēr šneka,
Ar kad paikybė taip menka,
Ar kad niekai rimtuoliams svarbūs, —
Vidutinybė gi viena
Mums ne keista, priimtina?

X

Laimingas, kas jaunystėj liko
Dar jaunas, kas laiku supras
Išsirpt, iškęsti kam pavyko
Gyvatos šaltį ir audras,
Ir kas keistų sapnų nemėgo,
Ir nuo minios tolyn nebėgo,
Kas metų dvidešimt sulauks
Ir frantas bus — tolyn nuplauks,
O trisdešimt — kas ves pelningai,

Senatvėj neturės skolų;
Kas laipsnių, garso, pinigų
Sulaukt galės ramiai, laimingai,
Ką ilgus paminės metus:
N. N. — tai nuostabus žmogus.

XI

Bet liūdna, kad jaunystę davė
Likimas veltui neramus,
Kad nuolat buvom ją apgavę,
Kad nuolat ji apvylė mus:
Kad mūs geriausieji troškimai
Ir jaunumės gyvi siekimai
Supuvo skridime dienų,
Kaip lapai tarp purvų drėgnų.
Juk nepakenčiama lankyti,
Nebaigiamuos pietuos sėdėt,
Lyg apeigon buitin žiūrėt,
Mandagią, dorą minią vytis,
Kai neturi su ja bendrų
Minčių, aistrų nei pažiūrų.

XII

Biauru, kai ginčai paaštrėja,
Ir tu darais jų taikinys,
O tarp gudruolių išgarsėji
Tu kaip keistuolis, veidmainys,
Arba pamišėlis liūdnasis,
Ar išgama šėtoniškasis,
Ar mano Demonas niūrus.
Onieginas (tai žinot jūs),
Duelyje nukovęs draugą,
Jau metų dvidešimt šeštų
Sulaukęs be darbų rimtų,

Dar dykinėjimą vis saugo,
Žmonos neturi, reikalų,
Tarnybos nei kitų galų.

XIII

Ir apėmė jį neramumas
Bei noras kaitaliot vietas
(Kankinantis gan ypatumas, —
Tą kryžių renkas ne bet kas).
Paliko savo kaimą, rūmą,
Miškų ir dirvų vienišumą, —
Šešėlis kruvinas jam čia
Vaidenos dieną ir nakčią, —
Be tikslo ėmė jis keliauti,
Tuos pat patirdamas jausmus;
Kaip visa kam pasauly mūs,
Kelionėms nuobodį jis jautė;
Kaip Čackis, grįžo jis, ir štai
Iš laivo baliuj, kaip matai.

XIV

Bet salėj žmonės sujudėjo,
Nubėgo kuždesys duslus...
Dama prie šeimnininkėsėjo
Ir generolas iškilnus.
Ji neturėjo nei skubrumo,
Nei šalčio, nei kalbos tarškumo,
Nei žvilgsnio įžūlaus žmonėms,
Nei pastangų patikt visiems,
Nei maivymosi net mažiausio,
Nei noro sekti tą ar tą...
Rami ji buvo, paprasta.
Ji rodė kopija puikiausia
D u c o m m e i l f a u t... (Šiškovai, tu
Atleisk, — kaip verst, nesuprantu.)

XV

Prie jos prieiti damos stengias,
Senutės šypsos jai sykiu,
O vyrai kuo žemiau jai lenkias
Ir gaudo žvilgsnį jos akių;
Tyliai per salę merguzėlės
Pro ją praeina; ir iškėlęs
Mūs generolas už visus
Aukščiau ir nosį, ir pečius.
Gal gražuole nieks negalėtų
Jos pavadinti; bet lig galvos
Nuo kojų nieks nesugalvos
Surast joje, ką sugebėtų
Vadinti v u l g a r žodeliu
Net Londonas... (Aš negaliu...)

XVI

Labai aš mėgstu šitą žodį,
Bet kaip išverst, neišmanau:
Jisai mums naujas pasirodė,
Vargu kas gerbs jį, kiek žinau.
Jis tikėtų gal prie epigramos...)
Bet aš grįžtu prie mūsų damos.
Laisva ir nuostabiai meili,
Dabar prie stalo sėdi ji
Drauge su Voronskaja Nina,
Šia Kleopatra nuo krantų
Nevos: sutiksime kartu,
Kad Nina savąją kaimynę
Užtemdyt neįstengs didžiu
Žavingu marmuro grožiu.

XVII

„Kažin? — Eugenijus galvoja: —
Nejaugi ji?.. Bet ne... Tikrai...“

Kur ta sodyba užmirštoji. . .”
Ir jis lornetą įžūliai
Nukreipia vis kas valandėlę
Į tą, kuri neaiškiai kėlė
Jam bruožus užmirštus išsyk.
„Kas toji, kniaziau, pasakyk,
Su pasiuntiniu kur ispanų
Ten kalbas — ta, su beretu
Raudonu? Ar matai ją tu?”
Atsako tas herojui mano:
— Čia nebuvai, tur būt, senai.
Tave aš pristatysiu jai. —

XVIII

„Bet kas ji?” — Gi žmona manoji. —
„Tu vedęs? Ar seniai?” — Dveji
Jau metai. — „Ką? To nežinojau.“
— Gi Lariną. — „Tatjaną?” — Ji!
Pazįsti? — „Aš kaimynas jų.”
— Tai einam! — Kniazius iš tikrųjų
Jį žmonai veda ir draugu
Pristato be kalbų ilgų.
Ji žiūri. . . Nors gal suvirpėjo,
Gal būt, ji pritrenkta rimtai,
Nustebinta nepaprastai,
Tačiau nė kiek nepakitėjo:
Tas pats išliko tonas jai,
Ji linkterėjo jam tyliai.

XIX

Dievaž! ne tik jai neparaudę
Skrustai, ir neišblyško ji. . .
Jinai net lūpų nesuspaudė;
Net antakiai nepakelti.

Nors jis ją sekė atsidėjęs,
Bet rast joje nebūt galėjęs
Jis nė vienos senos žymės.
Su ja kalbėti, rods, pradės,
Bet ne, negali. Ji paklausė,
Iš kur jis, ar seniai čionai,
Gal buvo jų kraštuos — tenai?
Į vyrą akys apsiblausę
Nukrypsta; eina ji iš čia...
Ir jis sustingsta nejučia.

XX

Nejaugi ta pati Tatjana,
Kuriai jisai vienumoje,
Dar pradžioje šio mūsų romano,
Provencijoj tolimoje,
Kadais pamokslą drožė savo,
Kai jį doros aistra pagavo, —
Ta, nuo kurios jis laišką vis
Dar laiko, kur pati širdis
Laisvai taip, atvirai kalbėjo —
Mergytė ši?.. gal sapnas tai?
Mergytė ši, kurią jisai
Paniekinti tada galėjo,
Dabar su juo nejaugi ji
Ir abejinga, ir drąši?

XXI

Ankštam raute palieka žmones,
Paniures vyksta jis namo:
Ir graudžios nuostabios svajonės
Sudrumsčia vėlų sapną jo.
Nubudo; kniazius laišką rašo
Ir nuolankiai atvykt jį prašo

I vakarą. „Pas ją! Tenai!
O dieve! Būsiu būtinai!”
Mandagų atsaką tēplioja.
Kas jam? Kokiam keistam sapne
Jisai? Kas juda ten, dugne
Jo sielos, jo širdy šaltojoj?
Tuštybė? gal jaunystės tai
Vėl meilė grįžta nelauktai?

XXII

Herojus valandas skaičiuoja,
Vėl laukia, kol diena praeis.
Bet dešimt jau; jis išvažiuoja,
Jis lekia; stoja ties namais,
Virpėdamas vidun įeina;
Tatjaną vieną jis užaina
Ir keletą minučių gal
Jie sėdi dviese. Net negal
Onieginas nė žodžio tarti.
Jis vos atsako jai niūrus,
Toks susimąstęs, nevikrus.
Tos pat minties jis jaučia kartį.
Jis žiūri atkakliai, o ji
Laisva sau sėdi ir rami.

XXIII

Ateina vyras. Jis nutraukia
Šį nemalonų tēte-à-tēte;
Atsimena draugai nelaukę,
Kaip teko užt įiem, dykinėt.
Jie juokiasi. Svečiai įžengia.
Pagyvint pokalbį įstengia
Piktumo jie rupia druska;
Prieš šeimininę čia staiga

Sužybsi pokalbiai lengvučiai,
Be maivymos, nutraukia juos
Skambėjimas rimtos kalbos,
Be amžinų tiesų niekučiai, —
Jie savo gyvumu visu
Negąsdins niekieno ausų.

XXIV

Bet sostinės čia žiedas buvo,
Diduomenės, madų žvitrių,
Veidai, kurie visur pakliuvo,
Ir minios būtinų kvailių;
Senovės damos išsilikę,
Su kykais, rožėmis, įpykę;
Merginos kelios buvo čia —
Jos nesišypso nė slapčia;
Pasiuntinys, kuris kalbėjo
Tiktai valstybės reikalais;
Su iškvėpintais ir žilais
Plaukais senelis; jis gebėjo
Gan subtiliai pasišaipyt:
Dabar juokinga to klausyt.

XXV

Godus gan epigramoms ponas
Čia buvo; suraukta kakta:
Jam nepatiko vyrų tonas,
Ir persaldinta arbata,
Romano svarstomo tamsumas,
Ir damų kai kurių lėkštumas,
Žurnalų melas — negerai,
Žmona, ir sniegas, ir karai.

.
.

XXVI

Prolasovas čia, išgarsinęs
Plačiai savo niekšingumus,
Visuos albomuos sugadinęs,
St.-Pristai, tavo pieštukus;
Diktatorius prie durų kitas,
Lyg iš žurnalo nutapytas,
Lyg cherubinas per verbas,
Romus toks, rausvas, nekalbąs;
Akiplėša atsitiktinis,
Išsikrakmolijęs apsčiai,
Net šypsosi visi svečiai
Dėl jo laikysenos rinktinės,
Smerkimą bendrą jam visi
Tyliam išreiškia žvelgesy.

XXVII

Tačiau Eugenijus domėjos
Tiktai Tatjana vakare,
Ne ta, kur buvo jį mylėjęs,
Baikščia, kuklia, — tiktai tauria
Kniaginia, nors ir abejinga,
Dievaite prabangia, didinga
Puošnios, karališkos Nevos.
O, žmonės! jūs visi Ievos,
Mūs pramotės, man menat būdą:
Ką turim, mūs netraukia tai;
Žaltys vilioja mus, matai,
Ir ties medžiu slaptingu žudo:

Jei vaisius uždraustas ne jūs,
Jums rojus rojumi nebus.

XXVIII

Bet kaip Tatjana pakitėjo!
Stipri ji savo vaidmeny!
Kaip greit įprasti sugebėjo
Prie šios kebliosios būklės ji!
Kas išdidžioj, nerūpestingoj
Valdovėj salių drįs aistringai
Ieškot mergaitės nekalto?
Bet jaudino jis širdį jos!
Ji apie jį naktim galvojo;
Kol dar Morfėjus neatskris,
Į mėnesį pakels akis
Pavargusias, ir ilgis jojo,
Ir mąsto — būdą gal suras
Nubaigt su juo buities dienas!

XXIX

Kiekvienas amžius meilei lenkias;
Bet jei širdis jauna, tyra,
Tai meilės polėkiai ją stengias
Gaivint, tartum laukus audra;
Aistrų lietuj jie skaitūs virsta,
Ir atsinaujina, ir sirpsta —
Buitis galinga greit atsiųs
Sodriuosius žiedus ir vaisius.
Tačiau vėlyvas, nevaisingas
Tas amžius, kai tiktai žymė
Liks to, ką davė jaunumė;
Taip vėtros rudenio audringos
Paverčia balomis laukus,
Aplink nunuogina miškus.

XXX

Eugenijus, be abejonės,
Lyg vaikas myli ją, deja!
Jo meilės, ilgesio svajonės
Ir dieną, ir nakčia pas ją.
Negirdi balso jis vidinio,
Prie josios priebučio stiklinio
Kasdien sustoja pas duris;
Ją vaikos lyg šešėlis jis;
Laimingas, jei jos petį gali
Apsiaust papurusia boa
Arba karštai paliest ranka
Jos ranką, ar praskirti baliuj
Prieš ją livrėjas mandagiai,
Ar nosinę pakelti jai.

XXXI

Bet jo jinai nepastebėjo,
Kad ir kažin kaip stengėsi jis.
Laisvai namie priiminėjo,
Svečiuos jam tars žodžius kelis,
O kartais linkterės ramiausiai
Ar nepakels akių galiausiai:
Nemėgsta koketuot ji tuoj —
Diduomenėj tai ne madoj.
Onieginas net blykšti ima:
Nemato ar negaili ji;
Jis nyksta; juk džiova gali
Susirgt per tokį nuliūdimą.
Į gydomuosius šaltinius
Jį daktarai jau greit išsiųs.

XXXII

Ne, jis nevyks ten; neigi mano,
Kad protėvius greit pamatys;

Bet visa tai Tatjanai mano
Nerūpi (jų tokia lytis);
Jis atkaklus, dar viltį turi,
Jis tikisi dar, laukia, žiūri;
Ligonis, silpstančia ranka
Drąsiau už sveikąjį staiga
Parašo laišką jis aistringą.
Nors laiškuose jis iš esmės
Nematė visiškai prasmės,
Bet širdį jo kančia audringa,
Matyt, sujudino giliai.
Jo laišką perduodu tiksliai.

EUGENIJAUŠ LAIŠKAS TATJANAI

Aš viską numatau: gal jus
Įžeis slaptos atidengimas,
Ir panieką jūs pažvelgimas
Išreikš rūstus ir išdidus!
Ko noriu? širdį atdaryti
Kodėl prieš jus geidžiu rimtai?
Gal aš vien tik pasišaipyti
Suteiksiu progą jums pikta!

Kadais netyčia jus suėjęs,
Jūs sieloj ugnį pastebėjęs,
Ja patikėti nedrįsau:
Aš įpročius valdyt turėjau;
Ir atsakyti nenorėjau
Niekingosios aš laisvės sau.
Dar viena skyrė mūsų sielą...
Tai Lenskio nelemta mirtis...
Nuo visa to, kas širdžiai miela,
Tada atplyšo man širdis;
Visiems aš svetimas, atskilęs,

Galvojau: laisvės žavesiai
Atstos man laimę. Kaip žiauriai
Aš nubaustas ir apsiavęs!

Ne, nuolatos regėti jus,
Visur, visur tik jums tarnauti,
Jūs lūpų šypsnį ir žvilgsnius
Meilingai akimis sugauti,
Klaudyti, širdimi suprast
Žavingą jūsų tobulybę,
Kandžioj prieš jus išblykšt, užgest,
Apmirt... štai laimė ir gėrybė!

Bet to nėra: aš visada
Dėl jūs visur blaškaus, klajoju;
Brangi diena man, valanda:
Aš ilgesy tuščiam eikvoju
Dar likusias dienas buities.
Jos man apkarto jau išties.
Gyvent man liko tik truputį;
Lemtis gyvybę greit nuneš,
Turiu iš ryto tikras būti,
Kad dieną jus regėsiu aš...

Bijausi, kad malda ramioji, —
Jūs griežtas žvilgsnis įžiūrės, —
Tėr paslėpta klasta gudrioji,
Ir priekaištaut piktai pradės.
Jei jūs žinotumėt, kaip reikia
Kęst troškulį man širdyje,
Liepsnoti — ir raminti veikiai
Protu šią ugnį kraujuje;
Ir geisti jums kelius apglėbti,
Prie jūsų kojų su rauda
Parpulti, nieko nebeslėpti,
Kas tik glūdės širdy tada,

Šaltai tuo tarpu suvaldyti
Ir savo kalbą, ir žvilgsnius,
Ramiausiai sau kalbėt prie jūs,
Akim ramiausiom jus matyti!..

Bet taip tebus: aš pats daugiau
Nebeturiu jėgų kovoti;
Ryžtuos jūs valiai atsiduoti
Ir lemčiai savo pagaliau.

XXXIII

Nėr atsako. Rašyt vėl ima:
Į laiškus neatsako ji.
Važiuoja jis į subuvimą.
Vos tik įėjo... išdidi,
Rūsti nemato jo, nors žiūri;
Nė žodžio, lyg ją kas užbūrė.
Atrodo šalčio apsiausta
Ir apmaudo ji apimta.
Koks kietas lūpų suspaudimas!
Onieginas įsmeigęs vis
Į ją aštrias savo akis:
Užuojauta kur, sumišimas?
Nėra! Kur ašarų dėmė?..
Veide tik kartėlio žymė...

XXXIV

O gal slapta ją ima baimė,
Kad vyrui ir žmonėms staigiai
Tuoį viskas paaiškės savaime...
Onieginas juk žino tai.
Vilties nėra! Išvykti reikia —
Jis savo beprotybę keikia;
Joje nugrimzdęs jau visai,

Visus vēl pameta jisai.
Ramiām kabinetē savajam
Atsiminē, kada tikra
Jļ vijosi žiauri chandra
Šiame pasauly triukšmingajam,
Už sprando čiupo pagaliau,
Ļ kampa grūdo kuo giliau.

XXXV

Jis vēl skaityt pajuto norā.
Jis skaitē Gibonā, Ruso,
Manzonij, Herderij, Šamforā,
Madam de Stal, Biša, Tiso,
Daug skaitē skeptiškojo Belio,
Kūrybā visā Fontenelio,
O kartais, būdavo, dar jis
Kai kā mūsišķiū paskaitys:
Kur nuolat moko prisispyrē —
Alamanachus ir žurnalus,
Kurie mane dabar išplūs,
Anksčiau puikiausius man paskyrē
Madrigalus gana dažnai:
E s e m p r e b e n e, o draugai!

XXXVI

Ir kā? Nors akys knygon sminga,
Jo mintys skraido toľumoj;
Ir liūdesys, svaja graudinga
Jam telkias sielos gīľumoj.
Jis dvasios akimis įžiūri,
Kas tarp eilūčių būti turi —
Kiti tai žodžiai. Ten jisai
Dabar nuskendęs ištisai.

Slapti tai buvo padavimai
Meilios širdingos praeities
Ir padriki sapnai širdies,
Grasinimai, keisti spėjimai,
Niekeliai pasakos ilgos,
Laiškai mergaitės nekalto.

XXXVII

Jį ima pamažu liūliuoti
Ramybė jausmo ir sapnų,
Ir žaidžia priešais jį vaizduotė
Margai žvitriu faraonu,
Ir mato tirpstantį jis sniegą,
Jame ramiai jaunuolis miega,
Lyg būtų jam gili naktis.
Na, ką? Nudėtas! girdi jis.
Vėl mato priešus jis vylingus,
Šmeižėjus ir piktus bailius,
Viliotojų jaunų būrius,
Ir bičiulius žemus, niekingus,
Ir kaimiškus namus — tyli
Prie lango sėdi j i. . . tik ji! . .

XXXVIII

Ir visa tai jį taip pakirto, —
Vos neišėjo iš galvos
Ar poetu vos nepavirto.
Tai bent turėtume naudoti
Tikrai: per jėgą magnetizmo
Eilių kūrimo mechanizmo
Vos neįvaldė atkaklus
Šis mokinys pakrikęs mūs.
Koks panašus jis į poetą
Darydavos, kai ant kėdės

Prieš liepsną, būdavo, sėdės,
Burkuos sau vienas: B e n e d e t t a
A r I d o l m i o ir jmes
Ugnin žurnalą ar šliures.

XXXIX

Ir bėgo dienos; oras šilo;
Jau šalčiai baigėsi žiemos;
Į poetus jis neiškilo,
Nenumirė ir iš galvos
Neišsikraustė. Atsigavo
Pavasarij. Palieka savo
Jau kambarius, kur lyg švilplys
Praleido visą žiemą jis,
Už dvigubų langų įlindęs,
Ir šviesų rytą ties Neva
Jis skrieja rogėmis. Melsva
Liepsna jau ledas čia suspindęs,
Sniegai lauke, jau purvini,
Nutirpsta. Kurgi tekini

XL

Arkliai jį neša? Tai numano
Visi; neapsirikot jūs:
Jis atidūmė pas Tatjaną,
Keistuoelis mūsų nekantrus.
Į prieškambarį žengia šitas
Numirėlis dar nematytas.
Nė dvasios. Salėn jis: ir čia
Nėr nieko. Veria nejučia
Duris. Nustemba, atsišlieja.
Kniaginia ten vienai viena,
Nesunitvarkiusi, liūdna,

Kažkokį skaito laišką, lieja
Ji ašaras gaudžias klanais,
Parėmus skruostus sau delnais.

XLI

Kas jos kančių būt nejmanęs
Iš karto išskaityt veide?
Kas mūsų Tanės, vargšės Tanės
Liūdnam kniaginios atvaizde
Neatpažintų! Ir jis krinta
Prie kojų širdžia iškankinta;
Ji sudreba dabar tyli,
Be pykčio pažvelgia į jį, —
Be nuostabos. . . Jai aiški buvo
Liguistų, gėstančių akių
Malda ir priekaištas sykiu.
Atgijo vėl, kas, rodos, žuvo
Joje — svajonė ir širdis,
Kukli mergautinė buitįs.

XLII

Ji jo atsikeliant nelaukia,
Herojų seka akys jos,
Nuo lūpų jo neatitraukia
Ji savo rankos nejudrios. . .
Ir ką gi ji dabar svajoja?
Praeina valanda tylioji,
Ir sako ji balsu jautriu:
„Prašau jus, stokit. Aš turiu
Jums atvirai pasisakyti.
Onieginai, ar menat jūs,
Kada sode, alėjoj, mus
Likimas suvedė, matyti, —
Klausiaus aš jūs lyg nebylė.
Atėjo man dabar eilė.

XLIII

Onieginai, tada jaunesnė,
Gražesnė, rodos, aš buvau,
Ir meilė buvo jums karštesnė...
Ir ką širdy jūs suradau?
Koksai atsakymas? rūstybė.
Tiesa? Juk jum ne naujenybė
Mergaitės meilė nekalta?
Dabar net — dieve! — žvilgsnį tą
Ir tą pamokslą atsiminus,
Man stingsta kraujas. Iš tiesų,
Nekaltas jūs: nors tai baisu,
Kilnus jūs buvote kaimynas,
Pasielgėt labai rimtai...
Giliai dėkoju jums už tai.

XLIV

Tada juk, vienišajam kaime,
Nuo paskalų tolimame,
Nepatikau jums... Kam, nelaime,
Sekiojate dabar mane?
Kodėl jums tai smagumą teikia?
Gal kad diduomenėje reikia
Dažnai man rodytis dabar;
Kad aš garsi, turtinga dar;
Kad mūšiuos sužalojo vyrą;
Kad rūmuos esam gerbiami?
O gal dėl to, kad nerami
Minia man plėštų vardą tyrą,
Ir jums manoji nešlovė
Būt abejotina garbė?

XLV

Verkiu aš... Jeigu Tanę jauną
Lig šiolei atmenate jūs,

Manęs, žinokit, neužgauna
Šalti jūs žodžiai ir aštrus
Plūdimas; jeigu tik galėčiau,
Aš vertint visa tai norėčiau
Aukščiau už ašaras, aistras
Ir laiškus. Gerbėt juk giedras
Svajas ir manąją jaunystę,
Gailėjotės manęs slapčia...
Dabar gi! — kas jus vedė čia
Prie mano kojų? tik menkystė!
Su jūs širdim ir jūs protu
Kaip vergui būt, nesuprantu.

XLVI

Onieginai, man šis puošnumas,
Nubodusi buities žaismė,
Ir vakarai, madingas rūmas,
Pasaulio kūkury sėkmė, —
Kas visa tai? Širdis suprato,
Kad aš šį tvaiką maskarado,
Šį triukšmą, spindesį, rūbus
Lengvai iškeisčiau į laukus,
Lentyną knygų, tamsų sodą,
Į tas vietas, kur iš arčiau
Aš pirmąkart jus pamačiau,
Į tylumą kapų vienodą,
Kur kryžius, žalumoj viena
Nešiotė ilsisi mana...

XLVII

Galėjo laimė mūs nežūti,
Ji buvo taip arti!... Seniai
Lemtis jau išspręsta. Gal būti,
Pasielgiau neatsargiai:

Su ašarom mane maldavo
Mama, ir abejingai savo
Turėjau dalią aš sutikt. . .
Aš ištekJėjau. Jūs palikt,
Prašau, mane privalot veikiai;
Žinau aš: jūsų juk širdy
Yra garbė tauri, didi.
Aš jus myliu (kam slėpti reikia?),
Bet aš atiduota kitam;
Ištikima vien būsiu jam."

XLVIII

Išėjo. Ir herojus liko.
Lyg žaibo trenktas stovi jis.
Kokioj jausmų audroj pranyko
Dabar jo mylinti širdis!
Staiga pentinai sužvangėjo,
Tatjanos vyras ten įėjo, —
Skaitytojau, herojų čia
Dabar palikim nejučia,
Šį mirksnį liūdną, nematyta, —
Visam jau laikui. . . Jo buity
Užtektinai sekiojom ji
Visais keliais. Valio! Viens kitą
Pasveikinkime pas krantus!
Jau laikas baigt — kas bus, tas bus!

XLIX

Skaitytojau, — ar tu man virtęs
Draugu ar priešu gal piktu, —
Aš kaip bičiulis noriu skirtis
Su tavimi. Sudie! Ar tu
Tarp posmų šių nerūpestingų
Ieškosi nuotykių audringų,

Tylios ramybės po darbų,
Ar sąmojo, vaizdų gyvų,
Arba gramatinių klaidelių,
Duok dieve tau surast lengvai
Svajonei, poilsiui čionai,
Žurnalų rietenoms krislelį,
Kas tau galėtų tikti dar.
Sudie, mes skiriamės dabar!

L

Sudie, kelionės drauge keistas
Ir ideale manasai,
Ir darbe gyvas, neapleistas,
Nors mažas. Su jumis ašai
Jaučiau, ko gali geist poetas:
Saldžios draugystės sužavėtas,
Tarp vėtrų buitį užmiršau.
Ir daug dienų praskrido jau,
Kai pirmąkart jauna Tatjana,
Onieginas blankiam sapne
Staiga iškilo prieš mane
Laisvojoj toluoj romano, —
Ir magiškame kristale
Neaiški buvo jų dalia.

LI

Bet tie, kuriems posmus aukojau
Aš draugiškam būry tada...
Vienų nebėr, kiti klajoja,
Kaip sakė Sadi kažkada.
Onieginas be jų tapytas.
O ta, pagal kurią darytas
Tatjanos vaizdas mylimos...
Daug nunešta buities žiaurios!

Laimingas, kas anksti įmano
Palikti buitį, kas taurės
Išgert lig dugno nesuspės,
Nebaigs skaityti jos romano,
Kas ją mokės palikt lengvai,
Kaip aš Oneginą, draugai.

Pabaiga

PASTABOS¹

¹ Rašyta Besarabijoje².

² Dendi, frantas.

³ Skrybėlė à la Bolivar³.

⁴ Zinomas restorano savininkas.

⁵ Atvėsusio jausmo bruožas, vertas Čaild-Haroldo. P. Didlo baletai kupini vaizduotės gyvumo ir grožio nepaprasto. Vienas mūsų romantinių rašytojų rasdavo juose daug daugiau poezijos, nei kaip visoje prancūzų literatūroje.

⁶ Tout le monde sut qu'il mettait du blanc; et moi, qui n'en croyais rien, je commençais de le croire, non seulement par l'embellissement de son teint et pour avoir trouvé des tasses de blanc sur sa toilette, mais sur ce qu'entrant un matin dans sa chambre, je le trouvai brossant ses ongles avec une petite vergette faite exprès, ouvrage qu'il continua fièrement devant moi. Je jugeai qu'un homme qui passe deux heures tous les matins à brosser ses ongles, peut bien passer quelques instants à remplir de blanc les creux de sa peau.

(*Confessions de J. J. Rousseau*)⁴

¹ Darytos paties Puškino.

² Besarabijoje Puškinas gyveno ištrėmimo metu.

³ Simonas Bolivaras (1783–1830) — Pietų Amerikos revoliucijos veikėjas, vadovavęs sukilimui Pietų Amerikos kolonijose prieš ispanų valdžią.

⁴ Visi žinojo jį vartojus baltylus; aš, iš pradžių tuo netikėjęs, ėmiau linkti prie šios nuomonės ne tik dėl to, kad jo veido spalva gerėjo ir kad ant jo tualetinio staliuko stovėjo baltųjų buteliukai, bet ir dėl to, kad, kartą iš ryto įėjęs į jo kambarį, aš radau jį poliruojant sau nagus nuosavu šepetuku, ir jis išdidžiai tęsė savo darbą prie manęs. Aš pagalvojau, kad žmogus, kuris kasdien skiria porą valandų nagams poliruoti, žinoma, gali pasiskirti keletą akimirkų savo odos nelygumams užpildyti. (Z. Z. R u s o išpažintis).

Grimas pralenkė savo amžių: dabar visoje apšviestojoje Europoje valo nagus tam tikru šepetuku.

⁷ Visa šita ironiška strofa yra ne kas kita, kaip tiktai subtilus pagyrimas mūsų tautiečiams. Taip Bualo, priekaišto dingstimi, giria Liudviką XIV. Mūsų damos jungia mokslingumą su meilumu ir griežtą papročių grynumą su šiuo rytietišku žavingumu, taip pagavusiu p-nią Stal. (Žiūr. Dix ans d'exil).¹

⁸ Skaitytojai atsimena puikų Peterburgo nakties aprašymą Gnedičiaus idilėje:

Naktis: bet negęsta paausinti debesio ruožai.
Be mėnesio ir be žvaigždžių nusišviečia tolybė.
Toli pamary pasidabrintos burės matyti
Laivų, vos įžiūrimų, plaukiančių žydra padange.
Skaidrusis naktinis dangus aiškiai spindi aukštybėj,
Saulėlydžio purpuras liejas su rytmečio auksu:
Tarytum aušra paskui vakarą išveda rytą
Paraudusį. — Buvo auksinis akimirkšnis tąsyk,
Kai vasaros dienos sau valdžią nakties pasigrobia;
Kaip sužavi žvilgsnį svetimšalio šiaurės padangėj
Šešėlių, saldžiosios šviesos nuostabus sutapimas,
Kokiuo niekadės nesipuošia padangė pietinė;
Skaidrumas tasai mena grožį šiaurietės merginos,
Kuriai mėlynąsias akis ir paraudusius veidus
Vos atspindi vilnys rusvųjų plaukų garbiniuotų.
Tada virš Nevos, virš Petropolio puošniojo mato
Netemstančius vakarus, skubant naktis be šešelio;
Tada Filomelė vidurnakčio giesmę pabaigia
Ir vėlei sučiulba — pasveikina žengiančią dieną.
Vėlu jau; ir tundroj Nevos jau vėsumas padvelkia;
Nukrito rasa
Vidurnaktis pats; ir, šlamėjusi tūkstančiais irklų,
Neva nesiūbuoja; išvyko svečiai jau į miestą;
Nė balso krante, tyli vandenys, viskas nurimo:
Tik kartais nuo tiltų ant vandenio skardas nuaidi;
Tik tęsiamas šauksmas iš tolimo kaimo atskrieja,
Kur naktį viena kitą šaukia karinės sargybos.
Ir viskas jau miega.

¹ Dešimtis ištrėmimo metų.

9 Deivę gerąją poetas
Iškilnūs pamatys,
Prie granito sužavėtas
Visą naktį rymo jis.

(*Muravjovas. Nevos deivei.*)

10 Rašyta Odesoje.

11 Autorius, iš motinos pusės, afrikietiškos kilmės.

12 Iš pirmosios Dniepro undinės¹ dalies.

13 Saldžiausiai skambą graikiški vardai, pavyzdžiui: Agafonas. Filatas, Fedora, Fiokla ir kt., pas mus vartojami tik prastų žmonių tarpe.

14 Grandisonas ir Lovlasas, dviejų garsių romanų herojai.

15 Si j'avais la foiie de croire encore au bonheur, je le chercherais dans l'habitude² (Šatobrianas).

16 Vargšas Jorikas! — Hamleto sušukimas ties juokdario kaukole. (Žiūr. Šekspyra ir Sterną.)³

17 Ankstesniame leidime vietoje *lekia į namus* per klaidą buvo išspausdinta *lekia žiemą* (kas neturėjo jokios prasmės). Kritikai, to nesuvokę, rado anachronizmą tolimesniuose posmuose. Drįstame užtikrinti, kad mūsų romane laikas išskaičiuotas pagal kalendorių.

18 Julija Volmar — Naujoji Eloizė. Malek-Adelis — vidutiniško madam Koten romano herojus, Gustav de Linaras — baronesės Kriudner puikios apysakos herojus.

19 Vampyras — apysaka, klaidingai priskiriama lordui Baironui. Melmotas — genialus Matiureno kūrinys. Žanas Sbogaras — žinomas Šarljo Nodjė romanas.

20 Lasciate ogni speranza, voi ch'entrate⁴. Kuklusis mūsų autorius išvertė tiksliai pirmąją garsiosios eilutės pusę.

21 Žurna'as, k-daise leistas velionio A. Izmailovo gana netvarkingai. Leidėjas kartą spaudoje atsiprašinėjo publiką, kad jis per šventes užęs.

1 „Dniepro undinė“ — fantastinė opera, labai populiari XIX a. pradžioje.

2 Jeigu aš dar galėčiau beprotiškai tikėti laime, jos aš ieškočiau įprotyje.

3 Nurodydamas Sterną, anglų XVIII a. rašytoją, Puškinas, matyti, turi galvoje vieną jo romano „Sentimentalinė kelionė“ epizodą. Šio romano herojus vadina save Joriku ir sutiktuosius įtikinėja, kad jis kaip tik esąs tas pats Jorikas, apie kurį kalbama Šekspyro tragedijoje „Hamlete“.

4 „Palikite visokią viltį jūs, kurie įeinate“ — eilutė iš Italų viduramžių poeto Dantės Aligieri poemos „Dieviškoji komedija“. Poemoj pasakojama, kad šie žodžiai esą užrašyti ant pragaro vartų.

²² E. A. Baratynskis.

²³ Žurnaluose stebėjosi, kaip buvo galima pavadinti *mergaite* paprastą kaimietę, tuo tarpu, kai kilmingos panelės, kiek žemiau, pavadintos *mergiotėmis*.

²⁴ „Tai reiškia, — pastebi vienas mūsų kritikas, — kad vaikai čiūžinėja pačiūžomis.“ Teisingai.

²⁵

Kai dar buvome jauni,
Poetingasis Aji
Tiko man puta triukšminga, —
Ji į meilę panaši
Ar jaunystę neprotingą, ir t.t.

(*Laiškas L. P.*)¹

²⁶ Ogiustas Lafontenas, daugybės šeimyninių romanų autorius.

²⁷ Žiūrėk: „Pirmasis sniegas“, kniaziaus Viazemskių eilėraštis.

²⁸ Žiūr. Suomijos žiemos aprašymą Baratynskio „Edoje“.

²⁹

Saukia katinas kačiukę
Į pečiuką gult.

Vestuvių pranašavimas; pirmoji daina lemia mirtį.

³⁰ Tuo būdu sužino būsimojo jaunikio vardą.

³¹ Žurnaluose smerkė žodžius: *chlop* (trenksmas), *molvj* (kalba, žodžiai) ir *top* (bildesys) kaip nevykusius naujadarus. Šie žodžiai tikrai rusiški. „Išėjo Bova iš palapinės atsivėsinti ir išgirdo plyname lauke žmonių kalbas (*molvj*) ir arklių bildesį (*top*).“ (Pasaka apie Bovą Karaliūną). *Chlop* vartojamas liaudies kalboje vietoje *chlopanje* kaip *šip* (šnypštimas) vietoje *šipienije*.

Jis sušnypštė kaip gyvatė.

(*Senoviniai rusų eilėraščiai*)²

Nereikia pančioti mūsų turtingos ir puikios kalbos laisvės.

³² Vienas mūsų kritikas, rodos, šiose eilutėse randa mums nesuprantamą nepadorumą.

³³ Burtų knygos pas mus išleidžiamos firma Martyno Zadekos, gerbiamo žmogaus, kuris niekad nerašė burtų knygos, kaip pastebi B. M. Fiodorovas.³

¹ Puškinas čia cituoja fragmentą iš savo laiško broliui L. Puškinui.

² Kiršos Danilovo „Senoviniai rusų eilėraščiai“ — vienas seniausių rusų sąkitynės poezijos rinkinių.

³ B. M. Fiodorovas — Puškino laikų rašytojas ir kritikas.

³⁴ Žinomųjų Lomonosovo eilių parodija:

Ziūrėk, aušros ten purpurinė
Ranka su saule tuoj išves
Nuo vandenų ramių, rytinių, — ir t.t.

³⁵

Bujanovas, kaimynas

.

Atėjo pas mane nenusiskutęs ūsų,
Apveltas, su pūkais, kepurė su snapu. . .

(Pavojingas kaimynas)

³⁶ Mūsų kritikai, ištikimi dailiosios lyties gerbėjai, labai smerkė šios eilutės nepadorumą.

³⁷ Paryžiaus restorano savininkas.

³⁸ Gribojedovo eilutė.¹

³⁹ Garsus šautuvų meistras.

⁴⁰ Pirmajame leidime šeštasis skyrius baigėsi šiuo būdu:

Tave aš, jauną įkvėpimą,
Prašau, te vėl vaizduotė ima
Iš naujo audrinti mintis,
Te vėl atgyja man širdis,
Mane tu atlankyk kas dieną,
Neleiski sielai surambėt
Ir pagaliau suakmenėt
Pasauly, žudančiam kiekvieną,
Tarp pasipūtėlių tuščių,
Tarp šitų spindinčių kvailių,

XLVII

Tarp šiaudadūšių ir vylingų,
Išdykusių, lepių vaikų,
Tarp niekšų nuobodžių, juokingų,
Teisėjų priekabių, bukų,

¹ Iš Gribojedovo komedijos „Vargas dėl proto“ (Čackio monologas III veiksmo gale).

Ir tarp kokečių pamaldžiųjų,
Tarp pataikautojų landžiųjų,
Tarp scenų įvairių madnių,
Ir tarp apgaulių malonių,
Ir tarp šaltųjų pasmerkimų
Rūsčios niekybės ir žiaurios,
Ir tarp tuštybės įkyrios,
Kalbų, svajų, atsiliepimų,
Toj sietuvoj, kur mes, draugai,
Jau maudomės gana ilgai.

⁴⁴ Levšinas, autorius daugelio ūkinės srities kūrinių.

42

Akims vien sodas — mūs keliai:
Ten medžiai, pylimai, grioveliai;
Šlovės ir triūso ligi valiai,
Tik išvažiuosi nevikriai.
Iš medžių, kur sargyboj budi,
Keleiviams maža tēr naudos;
Čia geras kelias visados —
Tik tie, kur eina, čia neliūdi.
Laisvai važiuoti mūs keliais
Gali tiktai dviem atvejais:
Kada užklups, traškės įpykus,
Laukuos jau nieko nepalikus,
Mūs *Mak-Adomas*, *Mak-Ieva*,¹
Žiema, ledu sukausčius kelią,
Ir kai užklos sniegu blaiva
Kiekvieną pėdsaką, takelį.
Arba kada sausroj laukai
Išdžius, įkaitę ir uždusę,
Ir balą perbristi juokai
Bus užsimerkusiai net musei.

(„Stotis”. *Kniazius Viazemskis*)

¹ *M a k a d a m a s*. — Taip būdavo vadinami keliai, išpilti graužu (skal-diniu) — pagal šio būdo išradėjo anglų inžinieriaus Mak-Adamo vardą. Viazemskis juokais vadina žiemą, kuri išlygina rusų keltus, Mak-Adomu arba (kadangi žodis „žiema” yra moteriškos giminės) — Mak-Ieva.

⁴³ Palyginimas, paimtas iš K**, taip žinomo vaizduotės žaismingumu. K... pasakojo, jog kartą, būdamas pasiųstas kniaziaus Potiomkino kurjeriu pas imperatorienę, jis važiuojo taip greitai, kad jo špagos galas, išsikišęs iš vežimėlio, daužėsis į varstų stulpus kaip į statinių tvorą.

⁴⁴ *Rout*, vakarinis pobūvis be šokių, iš tikrųjų reiškia minią.

FRAGMENTAI IS ONIEGINO KELIONĖS

Paskutinis „Eugenijaus Onieginio“ skyrius buvo išleistas atskirai, su tokia pratarne:

„Praleisti posmai ne kartą davė progos priekaištams ir pasiūlymams (tarp kitko, gana teisingiems ir sąmojingiems). Autorius nuoširdžiai prisipažįsta, kad jis iš savo romano praleido ištisą skyrių, kuriame buvo aprašyta Onieginio kelionė po Rusiją. Nuo jo priklausė pažymėti šį praleistąjį skyrių taškais arba skaitmeniu; tačiau, norėdamas išvengti pagundos, jis ryžosi verčiau devinto numerio vietoje įrašyti aštuntą viršum paskutinio Eugenijaus Onieginio skyriaus ir paaugoti vieną paskutiniųjų posmų:

Ramybė plunksnai reikalinga;
Devynias giesmes parašiau;
Į krantą išneša džiaugsmingą
Man valtį devintoji jau
Banga, — šlovė gi jums, devynios
Kamenos, ir t.t.

P. A. Kateninas (kuriam puikus poetinis talentas nekliudo būti ir subtiliu kritiku) mums pastebėjo, kad šis išmetimas, gal būt, ir naudingas skaitytojams, kenkia tačiau viso kūrinio planui, nes dėl to perėjimas nuo Tatjanos, apskrities panelės, prie Tatjanos, diduomeniškos damos, darosi pernelyg nelauktas ir nepaaiškintas. — Pastaba, kuri rodo patyrusį menininką. Autorius pats jautė, kad tai tiesa, bet nutarė išleisti šį sky-

rių dėl priežasčių, kurios svarbios jam, bet ne publikai. Kai kurie fragmentai buvo išspausdinti; mes juos čia dedam, prijungdami prie jų dar keletą posmų.

E. Onieginas iš Maskvos važiuoja į Nižnij Novgorodą:

. ir priešais jį
Makarjevas tuščiai triukšmauja
Ir verda perteklium savu.
Indusas perlų atgabeno,
O europietis vyno seno,
Netikro. Kaimenę blogų
Iš stepių atginė žirgų,
Lošėjas lošt kaučiukais žada,
Atsivežė kortas geras,
O ponas — sirpstančias dukras,
Gi dukros — pernai metų madą.
Meluoja, kas ateis galvon,
Visur merkantilizmas čion.

*

Ilgui! . . .

Onieginas važiuoja į Astrachanę, o iš ten į Kaukazą.

Jis mato, Terekas sriaulingas
Ten rausia sau stačius krantus;
Erelis praskrenda galingas,
Ir elnias nulenkia ragus;
Unksmėj pakriūtės kupris miega;
Čerkeso žirgas pievom bėga,
Ties šėtromis klajoklių vis
Kalmukai ganosi avis.
Kaukazo tolumoj kalnynai.
Ten kelias laisvas. Ginklas jau
Per ribą žengė pagaliau
Ir užtvaras jis sunaikino;
Aragva ir Kura tikras
Išvydo rusiškas šėtras.

*

Dyknės sargas amžinasis,
Aplinkui spaudžiamas kalvų,
Beštau parimęs ten aukštasis,
Mašukas apdaru žalsvu —
Sroves jis teikia gydomąsias;
Pas upeles stebuklingąsias
Ligonių sambūris blyškus;
Garbės auka jų vienas bus,
Kits hemorojaus, kits Kipridės;
Gal sustiprės buities gija
Nuostabiame vandenyje,
Koketė metų gal nugydyt
Žymes, o senis nejučia
Gal vėl atgaus jaunystę čia.

*

Onieginas liūdnei galvoja,
Pagautas nuotaikos niūrios.
Su gailesčiu jisai sustoja
Prie rūkstančios versmės gilios.
Liūdny minčių jį gaubia pulkas:
Kodėl nesužeistas aš kulkos?
Kodėl gi ne verteiva aš,
Kurį gal tuoj liga nuneš?
Kodėl nesuparaližuotas
Aš kaip teisėjas Tulos šis?
Kodėl man nejaučia petis
Bent reumatizmo? — Kam man protas?
Gyvybė dar stipri many:
Ką veikt tokiam nuoboduly?!

Onieginas paskui aplanko Tauridę:

Vaizduotei kraštas tai šventasis:
Pradėjo ginčą jie kartu —
Atridas draug su Piladu,

Mickevičius čia įkvėptasis
Uolotuos pamario krantuos
Ilgėjos savo Lietuvos.

*

Nuostabūs jūs, krantai Tauridės
Kai jus nuo laivo pamatai
Ankstyvoje šviesoje Kipridės —
Taip man nušvito šie krantai;
Jie šventiškai man sužibėjo:
Melsvai skaidriam dangui spindėjo
Kalnynai jūsų; kilimu
Ten driekės medžių ir namų,
Ir klonių mezginys margasis.
O tarp totoriškų trobų...
Koks įkarštis — net nuostabu!
Koks ilgesys ten užburtasis
Prislėgė širdį man išsyk!
Bet, mūza, tu susilaikyk!

*

Kad ir kokie jausmai slypėjo
Many — dabar jų nėra, išties.
Išnyko jie ar pakitėjo...
Nurimkit, audros praeities!
Tada man rodės reikalingos
Dykynės, jūros ir didingos
Suvirtę uolos, ir puta
Perlinė, jūros išplauta,
Mergelė išdidi, kankynės...
Dabar kita diena, sapnai;
Tikrai nurimote nūnai,
Svajonės jūs pavasarinės;
Aš į poeto taurę jau
Vandens gerokai primaišiau.

*

Kitų vaizdų jaučiu aš galią:
Myliu smiltinguosius krantus,
Du šermukšnius prieš pat pirkelę,
Išlaužtą tvorą ir vartus,
Kai debesys pilki papuro,
Šiaudų krūvas prie kluono durų —
Ir kūdrą gluosnių unksmėje,
Ir antis jos vandenyje;
Dabar aš mėgstu balalaiką,
Trepako girtas siautulys
Patinka pas trobos duris,
Dabar man šeiminkės reikia,
Ir poilsio labai geidžiu,
Ir puodo barščių, tik gardžių.

*

Anąkart, kada lietūs šlamštė,
Į diendaržį aš nuėjau...
Tfu! tu flamandų margas šlamšte!
Lėkšta proza tai, pagaliau!
Bachčisarajaus tu fontane!
Kad būsiu toks, ar kas pamanė?
Ar tokias man galvoj mintis
Sukėlė tavo šnaresys,
Kai, tyliai prieš tave sustojęs,
Mačiau Zaremą sapnuose...
Ten salėse prabangiose,
Per metų trejetą klajojęs,
Onieginas vėl nežinia
Atsiminė apie mane.

*

Buvau Odesoje dulkėtojų...
Padangė ten giedra ilgai,

Prekybininkai šitoj vietoj
Bures iškeldina aukštai;
Europa viskas čia alsuoja,
Ir žybčioja pietais, marguoja
Čionai gyvybė įvairi.
Italijos kalba skaidri
Čia aidi gatvėje judriojoj,
Prancūzas, slavas išdidus,
Armėnas, graikas ir sunkus
Mo'davas šiam mieste klajoja,
Net iš Egipto čia gali
Sutikt korsarą Morali.

*

Tumanskis pavaizduot gebėjo
Odesą eilėmis skambiom,
Bet jis į ją tada žiūrėjo
Akim gana subjektyviom.
Jisai pajūrin nukeliavo
Ir žavingąja plunksna savo, —
Tikru jis buvo poetu, —
Vos apžiūrėjęs lornetu,
Sodus Odesos išgarsino.
Tai būt gerai, bet dieve gink, —
Nuoga juk stepė ten aplink.
Ir šakeles kai kas mėgino
Priversti per karščius tenai
Suteikt pavėsį būtinai.

*

Kur vyksta veiksmas išdraikytas?
Sakiau, Odesoj dulkinoj.
Bet tikų posakis ir kitas
Taip pat: Odesoj purvinoj.
Net šešetą savaičių gali

Odesa pagal Dzeuso valią
Užtvindyta būt, užtvenkta,
Gilaus purvyno apsemta.
Visi namai purvuos nugrimzta,
Tik su kojūkais, iš tiesų,
Per gatvę perbrist nebaisu;
Karietos, žmonės skęsta, klimpsta,
Pakeičia kuiną jautis čia
Ir žengia žingine plačia.

*

Bet akmenims nuo kūjo rieta —
Tuoį grindinys skambus laisvai
Pridengs išgelbėtąjį miestą,
Tarytum nukalti šarvai.
Tačiau drėgnoji mūs Odesa
Dar turi ydą, kalbant tiesą:
Ko nėra čia? — Trūksta jai vandens.
Daug triūso tam, kas čia gyvens...
Bet ką? Bėda tai nėra didžioji,
Dar ypač, kad ir vyno čia
Be muito atveža slapčia,
Bet jūra, saulė gi karštoji...
O ko daugiau jums reik, draugai?
Tikrai palaiminti kraštai!

*

Kai tik patranka, dar pro miegą,
Iš laivo jūroj sudundės,
Nuo kranto stačiojo nubėgu
Prie marių užiančios erdvės.
Paskui prie pypkės aš karštosios,
Sujudintas vilnės sūriosios,
Lyg musulmonas rojuj, sau

Išgert kavos įsitaisau.
Einu pavaikščiот. Palankusis
Kazino atdaras; tenai
Puodukai skamba; jau senai?
Apsnūdęs štai markierius triūsias.
Su šluota balkone; vikriai
Ties durim kalbas du pirkliai.

*

Aikštė, žiūrėki, sumargavo,
Atgijo; žmonės bėga jau
Tuščiai ir reikaliukais savo,
Bet vis su reikalais daugiau.
Taupumo ir drąsumo vaikas,
Pirklys vis gero vėjo vaikos:
Ten vėliavos, — gal būt, dangus
Pažįstamas bures atsiųs.
O kokios prekės karantina
Pasiėkė dieną šią? Bačka
Sulaukto vyno gal, ar ką?
Gal atvežė kas naują žinią
Čia apie marą, ar gaisrus,
Ar apie badą, ar karus?

*

Bet mes, kurie linksmai sau plaukėm
Tarpe pirklių, rūščių, rimtų,
Vien austrių atvežant telaukėm
Nuo Caregrado net krantų.
Kaip austrės? atvežė? Puikiausiai
Jaunystė mūs godi veikiausiai
Suris iš jūrinių kriauklių
Daug užsidarėlių riebių
Su citrina — tai geras tonas.
Ir lengvą vyną pagaliau

Ziūrėk, tarp ginčų, triukšmo jau
Iš rūsio atneša Otonas.
Kai slenka valandos tolyn,
Baisioji sąskaita — didyn.

*

Vakarei žydrumai atėjus,
Mums reik į Operą skubėt, —
Europos lepinto Orfėjaus —
Rosinio balsas ten skambėt
Pradės; jis kritikos nežiūri,
Jis vis naujai aidėti turi,
Ir liejas, verda jo garsai,
Lyg bučiniai, jauni visai,
Maloniai švelnūs ir liepsniniai...
Taip šnypščiantis Aji putos
Ir virs, ir degs metu puotos
Jo srovės ir purslai auksiniai...
Bet, ponai mano, ar valia
Prilygint vynui fa-sol-la?

*

Tiek malonumų ten iš viso?
O kur lornetas dar smalsus?
Susitikimai už kulisų?
O prima dona? O garsus
Baletas? Kur jaunoji frantė,
Savimyla negociantė,
Pavargus, išdidi, keista,
Vergų daugybės apsupta?
Ji domisi ir nesidomi
Ir kavatina, ir šauksmais,
Ir pataikaujančiais juokais,
Už jos gi — vyras snaudžia romiai,
Pro miegą fora jis suriks
Ir nusižiovavęs užmigs.

*

Finalas; jau tuštėja salė;
Minia išvažinėja tuoj;
Į aikštę bėga, kas tik gali,
Liktarnų ir žvaigždžių šviesoj.
Vaikai Auzonijos laimingos
Niūniuoja motyvus žaismingus,
Išmokę noru juos laisvu, —
Mes staugiam rečitatyvu. -
Vėlu. Odesa jau užminga;
Naktis bežadė ir šilta.
Mėnulis teka, ir balta
Užuolaida skaidri, didinga
Apsiaučia dangų. Aš klausau —
Juodoji jūra užia sau...

*

Aš gyvenau tada Odesoj...

DEŠIMTASIS SKYRIUS

Iš „Eugenijaus Oniegino“ dešimtojo skyriaus mus pasiekė tiksliai fragmentai, daugiausia šifruoti. Įdomi šių fragmentų radimo ir jų iššifravimo istorija.

Buvo žinoma, kad Puškino rankraščiuose du kartus minimas kažkoks dešimtas skyrius. Vienoje Oniegino kelionės juodraščio vietoje yra neaiški savo prasme pastaba atkraštėje: „X giesmėje“. Kitame Puškino rankraštyje tarp 1830 metų spalio mėn. užrašų yra tokie pažymėjimai: „Spal. 19 sudeginta X giesmė.“

Tuo būdu, 1830 metų rudenį Puškinas turėjo ištisą arba bent dalį „Eugenijaus Oniegino“ X skyriaus — ir tada šis skyrius buvo sudegintas. Matyti, jo turinys buvo užtektinai „netinkamas“ politiniu atžvilgiu, jeigu Puškinas rado reikalo jį sunaikinti.

Apie X skyriaus turinį išliko dvejetas trejetas nurodymų Puškino amžininkų laiškuose ir atsiminimuose. Puškino pažįstamas Aleksandras Ivanovičius Turgenevas rašė broliui Nikolajui 1832 m. rugpiūčio 11 d. (Nikolajus Turgenevas buvo surištas su dekabristais; jis tuo metu buvo emigracijoje ir už akių Nikolajaus I buvo pasmerktas mirti): „Aleksandras Puškinas negalėjo išleisti vienos savo „Oniegino“ dalies, kur jis aprašinėjo jo kelionę po Rusiją, 1825 m. maištą¹ ir, tarp kitko, mini ir tave:

¹ Tai yra dekabristų sukilimą 1825 m. gruodžio 14 d.

Viena tik Rusija regėjos
Turgenevui šlubajam, jis
Ilgai jų, būdavo, klausys,
Vergovės rykštėm jis bodėjos,
Bajorų jausdamas veiduos,
Kad jie valstietį išvaduos.¹

Šioje jo dalyje yra puiki rusų ir Rusijos charakteristika, bet ji ilgai liks užkišta. Jis Maskvoje man skaitė tiktai fragmentus.“

Turgenevas, gali būti, sumaišė Onieginą su „1825 m. maišto“ aprašymu ir „rusų bei Rusijos charakteristika“. Ir „maištas“, ir „rusų charakteristika“ siejasi ne su Onieginu, o su Puškino sudėgintu X skyriumi; tai tiksliai liudija įrašas rašytojo Viazemskio dienoraštyje, padarytas 1830 m. gruodžio 19 d.: „Užvakar buvau pas Puškiną. Jis daug parašė kaime: sutvarkė ir Onieginą X skyrių. Juo kaip tik ir baigia. Iš 10-jo numatomo skaitė man posmus apie 1812 ir sekančius metus. Puiki kronika.“ To pat įrašo gale Viazemskis be jokio paaiškinimo cituoja dvi eilutes:

Pas nerimaujančią Nikitą,
Atsargų Ilją atkakliai.

Tuo būdu, jeigu Puškinas, 1830 m. spalio mėn. sudėgindamas X skyrių, būtų sunaikinęs savo rankraščiuose visus jo pėdsakus, tai mes ir turėtume tiktai aukščiau nurodytus nepilnus liudijimus: buvo „Eugenijuje Onieginė“ X skyrius (ar jo dalis), jo turinys — istorinė apžvalga, įvykių Rusijoje 1812 ir tolimesniais metais „kronika“, rusų ir Rusijos charakteristika ir kažkoks dekabristų judėjimo aprašymas. Be to, mes žinotume iš jo šešias eilutes apie Nikolajų Turgenevą ir dvi Viazemskio cituotas eilutes.

¹ N. I. Turgenevas tarp dekabristų buvo pats karščiausias valstiečių atleidimo iš baudžiavos idėjos šalininkas.

Bet, pasirodo, Puškinas sunaikino ne visus X skyriaus pėdsakus.

Tarp Puškino rankraščių, 1904 m. pakliuvusių į Rusijos Mokslų Akademiją, atsirado lapas, tikriausiai pusė rašomojo popieriaus lapo, sulenkta pusiau. Dvlejuose vidiniuose šio lapo puslapiuose Puškino ranka buvo parašytas toks keistas tekstas.

Kairiajame puslapyje parašyta:

Netyčia darėsi šlovingas
Dvigalvį arą pešdami
Gal mūsų liaudies rūstuma
Nusidanginom į Paryžių ir t.t.

Dešiniajame puslapyje įrašytas toks tekstas:

Va!dovas silpnas ir klastingas
Visi jį romų pažinojo
Čia metai dvylikti atėjo ir t.t.

Tokių pat be sąryšio eilučių buvo įrašyta ir puslapių šonuose.

Visas šis beprasmiškas eilučių rinkinys parašytas Puškino ranka. Kai pradėjo tyrinėti rankraštį, paaiškėjo, jog tai šifruotas eilėraštis, jog eilučių tvarka supainiota tyčiomis, kad kratos atveju žandarai negalėtų iš karto suvokti, apie ką čia kalbama.

Pirmam šio rankraščio tyrinėtojų P. O. Morozovui iššifruoti jį padėjo laimingas atsitikimas. Atidžiai skaitydamas šias eilutes, neturinčias sąryšio, jis įvairiose rankraščio vietose surado keturias pažįstamas eilutes: aštuntoji eilutė kairiajame puslapyje:

Tas popiežiaus vainikuotasis

dvidešimt trečia eilutė tame pat puslapyje:

Išnykęs kaip aušra blanki

aštunta eilutė dešiniajame puslapyje:

Lemties sūnus, kovot skirtasis

ir dvidešimt ketvirtoji eilutė dešiniajame puslapyje:

Karaliai žeminos prieš jį

Šios eilutės priminė jam ketureilį iš Puškino eilėraščio apie Napoleoną — „Herojus“:

Šis perėjūnas kovingasis, —
Karaliai žeminos prieš jį, —
Jojikas, laisvės pateptasis,
Išnykęs kaip aušra blanki.

Palygindamas šiuodu ketureilius, Morozovas išskaitė šifruotas eilutes tokiu būdu:

Lemties sūnus, kovot skirtasis, —
Karaliai žeminos prieš jį, —
Tas popiežiaus vainikuotasis,
Išnykęs kaip aušra blanki.

Tuo būdu ketureilio pradžia pasirodė esanti dešiniajame puslapyje, o galas — kairiajame.

Taip buvo surastas šifras. Po ilgo ir kruopštaus darbo pavyko atstatyti šešiolika ketureilių. Bet šie ketureiliai vienas su kitu nesusiję, skaityt juos iš eilės, kaip vieną ištisinį eilėrašį, negalima, tarp jų jauti didelius protarpus. Nustatyta, kad šie ketureiliai sudaro daugiausia paskirų posmų pradžias.

Tai galima paaiškinti tuo, kad eilėraščių, matyti, Puškino buvo šifruotas ne viename, o keliuose lapuose, bet mus iš jų pasiekė tik vienas.

Iššifruotasis tekstas (neskaitant 15, 16 ir 17 posmo, surastų kilame lapelyje) gali būti išdėstytas tokiu būdu:

I

Valdovas silpnas ir klatingas,
Tingus, nuplikęs dabita,
Netyčia darėsi šlovingas
Ir valdė mus visus tada.

.

Puškinas kalba apie imperatorių Aleksandrą I, kurio jis neapkentė, laikė niekingu, nenuoširdžiu, dviveidžiu žmogumi.

Po nepavykusio Napoleono žygio į Rusiją, rusų, vokiečių ir austrų kariuomenė, Aleksandro vadovaujama, nužygiavo į Prancūziją ir 1814 m. paėmė Paryžių. Tai kaip tik turi galvoje Puškinas, kalbėdamas apie Aleksandrą: „Netyčia darėsi šlovingas.“ Neišlikusiose tolimesnėse dešimtyje šio posmo eilučių, matyti, buvo tęsiama Aleksandro I charakteristika.

II

Visi jį romų pažinojo,
Kada virėjai svetimi
Prie vado šėtros apsistojo,
Dvigalvį arą pešdami.

.

Čia, matyti, kalbama apie 1805 metų įvykius, kada karo su Napoleonu metu rusų armija, kuriai vadovavo Aleksandras I, buvo smarkiai sumušta ties Austerlicu. Vadas — čia Napoleonas Bonapartas. Dvigalvis aras — imperatorinės Rusijos herbas.

III

Čia metai dvylikti atėjo.
Gal mūsų liaudies rūstuma
Ar gal Barklajus mums padėjo,
Ar rusų dievas, ar žiema?

.

Šiose eilutėse kalbama apie Napoleono antplūdį 1812 metais. Pagal pirmojo rusų armijos vyriausiojo vado Barklajaus de Tolio planą rusų kariuomenė traukėsi be sprendžiamųjų kautynių, višiodama Napoleoną į krašto gilumą ir neleisdama jam greitais smūgiais baigti karo.

1812 m. rugpiūčio mėnesį Napoleonas paėmė Maskvą, bet po mėnesio turėjo ją palikti ir su armija traukėsi atgal. Tais metais buvo ankstyva ir žiauri žiema, besitraukiančiai prancūzų kariuomenei pridariusi daug žalos.

Trūkstamoje posmo dalyje, sprendžiant iš tolimesnio posmo pradžios, buvo kalbama apie visuotinį nepasitenkinimą Aleksandro I politika, kuri prasidėjo ryšium su pirmojo karo periodo nepasisekimais ir sunkumais.

IV

Rimtis vėl, ačiū dievui, grįžo,
Ir veikiai mes laiku geru
Nusidanginom į Paryžių,
Mūs caras — ant visų carų.

.

1814 metų kovo mėn. sąjunginė rusų — prūsų — austrų armija paėmė Paryžių, o Napoleonas buvo priverstas atsisiųkti nuo sosto.

V

Ir kuo riebyn, tuo jis sunkesnis;
O rusų liaudie, tu kvaila,

Sakyk, kodėl gi vis didesnis

.

Čia, matyti, kalbama apie tą patį Aleksandrą I, kurio karaliavimas kuo toliau, tuo darėsi Rusijai sunkesnis.

VI

Gal būt, o liaudies Šibolete,
Tave reik gerbt ode kilnia,
Bet viens eiliakalys, girdėti,
Seniai jau aplenkė mane.

.

Ir jūros teko Albionui...

.

Žodis „šiboletas“ reiškia žymę, pagal kurią iš karto galima pažinti vienos ar kitos tautybės žmogų.¹

Puškinas juokais tokiu „šiboletu“, t. y. neatskiriama rusų tautos žyme, laiko žodžius „gal būt“ (avosj).

Eiliakalys — kniazius Dolgorukovas, smuikus XVIII a. galo rašytojėlis. Jam priklauso juokaujama odė, paskirta žodžiui „avosj“ (gal būt).

VII

Gal ras į vienuolyną kelią
Šventuolis, kai užmirš skolas,
Ir pagal Nikolajaus valią
Iš Sibiro grįš į šeimas

.

Gal būti, pataisys mums kelią

.

¹ Šis žodis paimtas iš biblijos. Biblijoje pasakojama, kad Galaado kariai, išmušę beveik visus efraimliečius, užėmė perėjas ties Jordano upe, nenorėdami leisti išlikusiems priešams pabėgti. Prieinančius prie vandens jie vertė ištarti žodį „šibolet“ (kas reiškia „varpa“). Efraimliečiai negalėję grynai ištarti šio žodžio ir tarė: „sibolet“. Pagal šią žymę juos pažino ir išmušė.

Apie kokį „šventuolį“ kalbama pirmosiose dviejose eilutėse — tiksliai nėra žinoma. Trečiojoje ir ketvirtojoje eilutėje kalbama apie į Sibirą ištremtuosius dekabristus. Puškinas ilgai tikėjosi, kad imperatorius Nikolajus grąžins juos iš ištėmimo. Čia jis pats karčiai ironizuoja šias savo viltis.

VIII

Lemties sūnus, kovot skirtasis, —
Karaliai žeminos prieš jį, —
Tas popiežiaus vainikuotasis,
Išnykęs kaip aušra blanki
.
Gillos ramybės iškankintas
.

Kaip nurodyta aukščiau, čia kalbama apie Napoleoną I. Pasiskelbęs Prancūzijos imperatoriumi, Napoleonas privertė popiežių apvainikuoti save pagal Romos imperijos imperatorių viduramžišką paprotį.

IX

Drebėjo klaikiai Pirinėjuos,
Vulkanas spiaudė ugnimi,
Kai mirkčiojo draugams Morėjos
Iš Kišiniovo akimi
Tasai berankis kunigaikštis
.
Durklas L... šešėlis B¹
.

Čia kalbama apie revoliucinių sąjūdžių bangą, nusiritusią per Europą 1820—1821 metais. 1820 m. sausio mėn. — su-

¹ Neįmanoma nustatyti, ar „L“ ir „B“ yra raidės, ar sąlyginiai ženklukai.

kilimas Ispanijoje; 1820 m. liepos mėn. — karbonarų revoliucija Neapolyje; 1821 m. kovo mėn. — pradžia graikų sukilimo, kuriam vadovavo kunigaikštis Ipsilantis (1813 m. kautynėse su prancūzais jis neteko rankos). Morėja — pietinė Graikijos dalis. Savo sukilimą Ipsilantis parengė Kišiniove (Besarabijoje).

X

— Sudrausiu juos ir savo liaudį, —
Ramiai kalbėjo caras mūs

.

Kalbama apie reakcingą posūkį politikoje Aleksandro I, tvirtai tikėjusio revoliucijos Rusijoje nerealumu.

Dvi tolimesnės eilutės šiame ketureilyje nesiderina su pirmosiomis ir, matyt, per klaidą įrašytos iš kurios nors kitos vietos. Jų prasmė ne visai aiški:

O dėl tavęs galvos neskauda,
Tu, Aleksandro padlaižy!

.

Nėra žinoma, apie ką čia eina kalba.

XI

Ir Petro pulkas pramoginis,
Senų ūsuočių kariauna,
Tironą išdavė tėvynės
Į budelių rankas aną

.

Čia kalbama apie maištą Semionovo gvardijos pulke 1820 m. spalio mėn.

Semionovo pulkas buvo sudarytas Petro I iš vadinamųjų „pramoginių“, t. y. iš tų jaunuolių, su kuriais jaunasis caras Petras darydavo karinius pratimus („pramogai“). Ryšium su

Semionovo pulko maištu Puškinas prisimena Pavlo I, Aleksandro tėvo, užmušimą. Pavlą užmušė jo miegamajame keli girti gvardijos karininkai; rūmų sargybą tuo metu eidavo Semionovo pulko kareiviai.

XII

Nurimo Rusija iš naujo,
Ir caras užė dar smarkiau,
Bet kibirkštis liepsnos ir kraujo,
Gal būt, ruseno iš seniau

.

Čia Puškinas, matyti, kalba apie tas bajorų jaunuomenės liberalines ir revoliucines nuotaikas, kurios privedė prie slap-
tų revoliucinių draugijų organizavimo ir galų gale prie de-
kabristų sukilimo. Būsimiesiems dekabristams skirti ir toli-
mesnieji posmai.

XIII

Jie rinkos reikalais tėvynės,
Prie vyno telkėsi taurės
Arba prie rusiškos degtinės

.

Čia kalbama apie būsimųjų dekabristų sambūrius; gali-
mas daiktas, kad trečiojoje eilutėje Puškinas turi galvoje „ru-
siškus pusryčius“ pas dekabristą Rylejevą, per kuriuos būda-
vo duodama tik juoda duona, kopūstai ir degtinė.

XIV

Aštrių kalbų čia daug sakyta,
Kai rinkdavos šeimos nariai
Pas nerimaujantį Nikitą,
Atsargų Ilją atkakliai

.

Čia taip pat, kaip ir ankstesnio posmo pradžioje, kalbama apie revoliucingai nusiteikusias jaunuomenės sambūrius. „Aštrios kalbos“ — revoliucinės kalbos. „Nerimaujantis Nikita“ — Nikita Muravjovas, stambus dekabristų sąjūdžio veikėjas, Šiaurinės dekabristų draugijos „konstitucijos“ autorius. „Atsargusis Ilja“ — kniazius Ilja Dolgorukovas. 1810 metų gale jis buvo slaptųjų draugijų dalyvis, bet 1820 m. iš „atsargumo“ pasitraukė nuo jų ir betarpiškai visiškai nedalyvavo dekabristų 1825 metų sukilime. Dolgorukovo paminėjimas rodo, kad šiame posme Puškinas kalba ne apie dekabristų susirinkimus, kuriuose 1820 m. buvo rengiamas sukilimas, bet apie ankstesnius liberališkai ir revoliucingai nusiteikusias jaunuomenės sambūrius.

XV

Čia Marso, Bakcho ir Veneros
 Bičiulis, Luninas smarkus, —
 Jam priemonės griežčiausios geros, —
 Kuždėjo įkvėptus žodžius,
 Noeles Puškinas kartojo,
 Melancholingas atsistojo
 Jakuškinas, — rods, nebelauks,
 Prieš carą kardą jis ištrauks.
 Viena tik Rusija regėjos
 Turgenevui šlubajam, jis
 Ilgai jų būdavo, klausys,
 Žodžiu vergystė jis bodėjos,
 Bajorų jausdamas veiduos,
 Kad jie valstietį išvaduos.

Šis posmas, vienintelis išlikęs ištisai, matyti, kalba taip pat, kaip ir ankstyvesni, apie revoliucinės jaunuomenės susirinkimus 1817—1820 metais.

Visus, kuriuos čia Puškinas mini, jis pažinojo asmeniškai

M. S. Luninas buvo gvardijos karininkas. Dar 1817 m. jis siūlė organizuoti grupę žmonių, kurie sukilimo pradžioje turėtų pačiupti kelyje ir užmušti Aleksandrą.

Jakuškinas — dekabristas; tuo pat metu, 1817 m., jis siūlė draugams pats imtis užmušti Aleksandrą. Apie Nikolajų Turgenevą buvo kalbama aukščiau.

Puškinas „noelės“ — satyrinės, revoliucinės dainos, kurias jis rašė 1817—1820 metais. Mus pasiekė tik viena šių dainų. Joje Puškinas pajuokia Aleksandrą I („Ura, jau parvažiuoja despotas į namus“).

XVI

Tas buvo, kur Neva ledinga,
Bet ten pavasarį anksčiau
Sužėri Kamenka unksminga
Ir kalvos Tulčino aukščiau,
Kur Vitgenšteino žmonės stovi,
Kur Dniepro užlieta vietovė
Ir Būgo stepė kur plati,
Dabar ten reikalai kiti.
Ten Pestelis tironams...
Ir rinko... karius
Ten generolas įvairius.
Ir Muravjovas, jį palenkęs,
Drąsumo kupinas, jėgų,
Vis kurstė sąjungą draugų.

Ankstesniuose posmuose buvo kalbama apie revoliucinius 1817—1820 metų susirinkimus Peterburge („kur Neva“), kur įsikūrė Šiaurinė dekabristų draugija; šiame posme Puškinas pereina prie charakteristikos narių būsimos Pietinės draugijos, susiorganizavusios iš karininkų „antrosios armijos“, stovėjusios Ukrainoje ir Besarabijoje ir vadovautos generolo Vitgenšteino. Ši Pietinė draugija turėjo du centrus: vieną Tulčine, antrą Kamenkoje (brolių Davidovų dvare Kijevo gubernijoje). Pietinė draugija buvo nusiteikusi daug kairiau ir ryžtingiau nekaip Šiaurinė. XVI posmo juodraštyje yra jo pabaigos apmatai. Juose galima išskaityti Pestelio, Pietinės

draugijos vadovo, vardą; paskui eina žodžiai apie „generolą“, t. y. generolą Jušnevsį, — jis buvo vienas Pietinės draugijos vadovų, — ir posmo gale minimas dekabristas Sergejus Ivanovičius Muravjovas-Apostolas, kuris,

Drašumo kupinas, jėgų,
Vis kurstė sąjungą draugų.

Šešioliktas posmas — paskutinis šifruotųjų posmų. Gali būti, kad Puškinas toliau X skyriaus ir neberašė, o jeigu rašė, tai jo nepanorėjo laikyti netgi šifruoto. Bet gali būti ir kitaip. Labai galimas daiktas, kad tolimesni X skyriaus posmai buvo šifruoti kituose lapuose, kurie nėra išlikę.

Mus pasiekė juodraštiniai apmatai dar vienam posmui, tikriausiai — XVII-am; jame Puškinas, matyti, norėjo parodyti, kaip laipsniškai, pradedant nuo liberalinių pokalbių prie stalo, pradėjo burtis revoliucinis sąjūdis, kuris privedė Peterburge prie sukilimo Senato aikštėje 1825 m. gruodžio 14 d., o pietuose — prie Černigovo pulko sukilimo tų pat metų gruodžio gale.

XVII

Pradžioj tie sąmokslai audringi
Tarpe Lafito ir Kliko
Tebuvo ginčai vien draugingi,
Nesmigo jie širdin daug ko
Giliai, ir buvo maištingumas
Tūlam tik vienas nuobodumas,
Sumanymai jaunų laikų,
Žaismai suaugusių vaikų.

Tolimesnėse subraukytose eilutėse galima išskaityti tik paskirus posakius: „Vis nepatenkintieji kalbas“, „Ir pamažu tinklu slaptingu — Rusija“... „prie mazgo mazgas“, „Mūs caras snaudė“. Matyti, čia turėjo būti kalbama apie slaptos dekabristų draugijos organizavimą.